

A 2 pollice

CÖMMENTARIVS

DE DATIS ET PROMISSIS

PRO IVSTITIA VEL

gratia obtinend. in

Extrauag.

AB IP SO, S. D. N. GREGOR. XIII.

qua innouatur Extrauagans Bonif.

VIII. ea de re olim edita.

Ad sapientissimas, easdémque fortissimas Diuas Virgines,
& Martyres, Luciam Syracusanam, & Ca-
tharinam Alexandrinam.

Autore MARTINO ab AZPILCVETA
Doctore Nauarro.

Es deste conu
Balta
I
N
V
I
R
T
V
T
E

ET
F
O
R
T
V
N
A
des Ana de
naez

L V G D V N I,

Apud Gulielmum Rouillium, sub scuto Veneto.

M. D. L X X V.

Cum Privilegijs & licentia Superiorum.

EC

[Handwritten flourish]

COMMENTARIUS
DE DATIS ET PROMISSIS

*Insignis forma, doctrina insignior vnus,
At superat summi cultus vtrumque Dei.*

Reinos

GREGORIVS PAPA XIII.

MOTTO proprio, &c. Dilecto filio Martino ab Azpilcueta Do-
 ctori Nouarro, Cathedra primae functionis sacrorum Canonum
 inclita Vniuersitatis Conymbricensis iam pridem rube donato,
 in Ro. Cur. nostris, sacraeque nostrae in foro conscientiae Pœnitenti-
 ariæ obsequiis resideti. Nuper à sœ. re. Pio Papa V. prædecess.
 nostro, emanarunt litera tenoris sequentis. Dilecto filio, Mar-
 tino ab Azpilcueta, Decretorum Doctori, Pius P. P. V. Dilecto filii, salutem &
 Apostolicam Ben. &c. Dudum sœ. rec. Paulo P. P. III. prædecessore nostro, ema-
 narunt littera tenoris subsequenti: Dilecto filio Martino de Azpilcueta De-
 cretorum Doctori, primariam cathedram Iuris Canonici in vniuersitate studij
 Conymbricen. actu regenti. Paulus P. P. III. Dilecto filio salutem & apost. ben. &c.
 Cum (sicut nobis exponi fecisti) ut aliis iuxta traditum tibi à Deo talentum,
 prodesse posses, nonnullas lecturas super voluminibus Decreti & Decretalium, non
 sine maximis laboribus & vigiliis ad laudem diuini nominis, cuius ope literaria
 rei, & Christiana Reip. consuluisse & profecisse credis, scribendo composueris &
 compilaueris, easque de proximo, tuis propriis expensis, in lucem edere & impri-
 mi facere intendas. Pro parte tua nobis fuit humiliter supplicatum, ut tibi, quod
 lectura huiusmodi absque tuo consensu imprimi non possint, ut tuarum vigiliarum
 effectuliteris, concedere de benignitate Apostolica dignaremur. Nos, volentes te
 specialis gratia fauore prosequi, huiusmodi supplicationibus inclinati, tibi quod
 ad septennium à die quo tu lecturas prædictas imprimi feceris, computandum, nullus
 alius per vniuersum orbem Christianum constitutus, lecturas ipsas, vel earum
 aliquam partem imprimere aut imprimi facere: vel impressas in sua domo aut
 alibi habere & tenere, nec illas vendere, seu mutuo aut ex dono, vel alias donare
 possit, auctoritate Apostolica, tenore præsentium, de speciali gratia indulgemus.
 Districtius inhiibentes in virtute sanctæ obedientiæ, & sub excommunicationis pœ-
 na, eo ipso si contra factum fuerit incurrenda, omnibus & singulis cuiuscunque
 status, gradus, ordinis, & conditionis existentibus, & quauis etiam Apostolica
 auctoritate aut facultate fungentibus, per vniuersum orbem constitutis, ne lectu-
 ras huiusmodi vel earum aliquam partem, absque tuo expresso consensu & licen-
 tia septennio prædicto duntaxat durante, imprimere seu imprimi facere, aut
 vendere seu donare præsumant. Non obstant. constitutionibus & ordinationibus
 Apostolicis, ac quarumcunque Prouinciarum, & locorum statutis & consuetudi-
 nibus etiam iuramento, confirmatione Apostolica, vel quauis firmitate alia ro-
 boratis: nec non priuilegiis, indultis & literis Apostolicis quibusuis Prouinciis,
 & illarum personis ac vniuersitatibus & collegiis, etiã per nos, & Sedem Apo-
 stolicam sub quibuscunque tenoribus & formis, ac cum quibusuis clausulis & de-
 cretis, etiam derogatoriis derogatoriis, vel alias quomodolibet concessis, con-
 firmatis & etiam iteratis vicibus innouatis. Quibus omnibus, etiam si de illis,
 eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, & indiuidua, ac de verbo
 ad verbum non autem per clausulas generales id importante mentio seu quauis
 alia expre...

modi, ac si de verbo ad verbū infererentur, presentibus pro expressis, & de verbo ad verbum insertis habentes, illis alias in suo robore permansuris, hac vice duntaxat, specialiter & expresse derogamus: ceterisque contrariis quibuscunque. Dat. Ro. apud Sanct. Pet. sub annulo piscatoris. Die viij. Ian. M. D. XLIII. Pontificatus nostri anno nono. L. de Torres. Et deinde. Cum sicut nobis nuper exponi fecisti: tu, qui (sicut asseris) rogeris à multis, ut opera tua tam prius edita, quam nondum edita, qua super iure Pontificio, & super pertinentibus ad declarationem illius habes composita, typis excudi faceres, idque facere proponas (vita comite, & Deo iuuante) impensis tuis, & te presente, quo correctiora, auctiora, & pientiora prodeant. Nobis humiliter supplicari fecisti ut in premissis oportune providere de benignitate Apostolica dignaremur: Nos te amplioris gratia favore prosequi volētes, huiusmodi supplicationibus inclinati, Apostolica auctoritate tenore presentium, Declaramus intentionem Nostram, esse ut dicti Pauli prædecessoris littera, qua de lecturis loquuntur, habeant etiam locum in aliis Commentariis, libris, & tractatibus, qua tu edideris super eis que pertinet ad præfati Iuris Pontificij declarationem. Non obstantibus omnibus supradictis, qua idem Paulus prædecessor in dictis præinsertis literis voluit non obstare. Dat. Ro. apud Sanct. Pet. sub annulo piscatoris. Die xvij. Maij. M. D. LXXI. Pontificatus nostri Anno Sexto. P. Tarus. B. De Castro. Nos eundem Martinum specialibus favoribus & gratiis prosequi volentes, statuimus prædictoque Martino concedimus. Motu simili, & ex certa nostra scientia litteras fœl. rec. Pauli III. & Pij V. prædecessorum nostrorum præinsertas, locum habere. & se extendi in his que de lecturis & aliis loquuntur in quibuscunque Commentariis & tractatibus qua idem Martinus ediderit super prædicti iuris Pontificij declaratione et interpretatione, & præsertim super **MANUALI CONFESSARIORVM** ab eo prius lingua Hispanica edito, nunc recognito, aucto, Latinitateque donato, non obstantibus omnibus, qua prædicti prædecessores voluerunt non obstare: presentisq; nostri Motus proprii solam signaturam sufficere, & ubique fidem facere in iudicio et extra, regula contraria non obstant. volumus et mandamus. Et insuper quia difficile foret presentem nostrū Motum proprium ad quacunq; loca deferri, volumus, & apostolica auctoritate decernimus, ipsius transumptis, vel exemplis, etiam eisdem libris, lecturis, Commentariis, Manuali, & aliis operibus huiusmodi impressis, plenā & eandem prorsus fidem ubique in iudicio et extra adhiberi, qua presenti originali adhiberetur.

Placet V.

Datum Romæ, apud Sanctum Petrum Non.
Nouemb. Anno. I.

AD SAPIENTISSIMAS,
easdemque fortissimas Virgines, &
Martyres Christi glo-
riosissimas,
DIVAM LUCIAM SYRACUSANAM,
& Divam Catharinam Alexandrinam.

Vi octogesimum primum peregrinationis meae laboriosae agens annum (qui à nato vestro & omnium Domino est 1574.) ante paucos dies ausus fui, pauper munusculum de paupere vena, ditissima, eidemque Divum omnium Reginae praepotentissima, virgini matri Mariae, offerre: Nunc clauso eo die huius mensis 13. vobis, eius cum primis signiferis, audeo, licet verecundus, dedicare hoc aliud humiliter sed & literarium, de eadem humili officina, in vnius vestrum festo inceptum, & in alterius finitum: Vobis, inquam, natalibus clarissimis ortis, quarum tu quidem antiquior Lucia Syracusis, es soboles generosa parentum, & Syracusae celeberrima gloria gentis: Tu verò Catharina Costis, Regia progenies Alexandrinae Regiae decus rarissimum, & ingens: Vobis nutritis superbas inter opes, in delitiis, in murice & auro natis, quarum vtraque maritales perueniens ad annos, Exuit exemplo studio leuis omne iuuentae, pro inuen-

toque Euangelico thesauro, omnia, opes, voluptates, & splendida coniugia vendidit, & dedit, dumque gestit fragilem domare corporis sexum, domuit cruentum corpore seclum, Altera Paschasio, altera Maxentio triumphato: gessit victricia bella tyranno: Vobis igitur multis nominibus sublimibus, audeo humilem hanc opellam offerre, simul obnixe supplicare, vt vestro patrocinio eadem Cœlorum Regina, ea quæ ipsam rogavi, impetrare dignetur, nempe, vt professione, ætateque mea præmonente, terrena oblitus, memor nouissimorum, in dies magis ac magis cœlestia meminerim: Deinde tu quidem Lucia; vt mihi olim in hanc miseram lucem prodeunti Lucina fuisti, nonnullamque mentis, & amplam corporis lucem hæctenus procurasti, ita maiorem mentis, & nonnullam corporis, dum vita manebit, duraturam procures: Tu vero Catharina studiis Academicisque Prælatæ piis, Nauarorum in præliis incundis solum & patrona singularis, vt, quæ hæctenus huic Nauarro clienti tuo in literarum studiis plus quàm pro meritis fauisti, in finem vsque faueas, quò te imitatus, falsis fallorumque Authore triumphatis, vera victor referat ad verum *διδωγοσως* Christum sponsum vtriusque vestrum æternum, qui vt vos amplissimis suorum regnorum sedibus donauit, ita me vestris, vestraque, omniumque Diuorum Regina precibus & meritis, angulo quopiam illorum donet.

Amen.

Romæ die 20. Decemb. anno 1574.

CHRISTIANO

EIDEMQUE

candido Lectori.

DE R tuam in Deum proximumque charitatem, perque istius animi tui cādozem, etiam atque etiam obsecro te Christiane idemque candidae Lector, ne te offendat praemissa, qua opellam hanc tantis Diuis dicamus, nuncupatio, bonique consulas, quod, quemadmodum paulo ante tres, in tres Canones de Voto paupertatis & Religione, commentarios, praepotentissima omnium Diuorum, Diuarumque Reginae Mariae matri dicauimus: Ita nunc Commentarium hunc praecellentibus Diuis Lucia & Catharinae cum primis eius signiferis dicemus. Tum, quod recentiores quosdam egregie pios & eruditos, & valde senes imitati, hoc facimus, eo animo, ut, sicut eorum exemplum meam mentem ad caelestia desideria non parum erexit, Ita & nostra illorum imitatio, animum tuum iam eisdem affectum magis afficiat: et quod eadē causa nēpē senectus, & ob eam iam imminens ē vita mortali exitus, & magna opis ad rationem

tionem de tam longa vita reddendam necessitas (quæ
me ad illos tantæ Regine dicandos allexerunt) ad di-
candum hunc clarissimis eius antesignanis induxerunt:
Tum, quod maxime optem esse tibi vel tantilla occasio,
ut tantorum heroum, suæque Regine, de tuo nunquam
labatur pectore vultus, qui nostro iam ab adolescentia
heroico suarum vitarum Egregij poeta Mantuani car-
mine, infixus (quæ benignitas fuit Christi earum Du-
cis benignissimi) non semel magna fuit animi recreatio,
consolatio, & aduersus inimici communis insidias forti-
tudo & munimen: Tum, quod expediat, ut in hac fi-
ctili etate, aliis Diuorum inuocationem temerariè &
impudenter delirando minuere conantibus, alij contra
prudenter & reuerenter lirando eam augere conemur:
Tum denique, ut monumenta earum, quæ in Hesperia
Occidua cæperam, & conceperam, quæque vereor ne in
hac Orientis, præter spem tamdiu remoratus, morte
præueniente, perficere queam, dictis saltem, aliqua ex
parte pensem: ad gloriam D. N. Iesu Christi, qui nos
semper, viuentes & morientes, in sua, quæ maxi-
mum donorum eius est, gratia gratum facien-
te, perseverare donet. Amen.

Roma, die 20. Decemb.

ann. 1574.

COM

COMMENTARIUS

DE DATIS ET PROMISSIS PRO

iustitia vel gratia obtinendis in Extrauagan.

Ab ipso, S. D. N. Gregor. XIII. qua
innouatur Extrauagans Bonif.

VIII. ea de re olim
ædita.

*Ad sapientissimas easdemque fortissimas Diuas Vir-
gines & Martyres, Luciam Syracusanam,
& Catharinam Alexandrinam.*

Authore MARTINO AB AZPILCVETA
Doctore Nauarro.

S V M M A R I V M.

*Sancta Catharina studiosorum patrona clarissima nu. 1.
Bullæ Innouationis extrauag. Bonif. VIII. tenor nu. 1.*

INTERROGATVS à multis multa, super extrauag. quæ incipit, Ab ipso, S. D. N. Gregorij XIII. ædita octaua huius mensis Nouëbris 1574. qua innouauit extrauag. bo. me. Bonif. VIII. (Quæ est prima impressarū tit. de sent. excom.) Constitui in eam comminisci vberius &, ni fallor vtilius, quàm Illustrissimus quondam idemque eruditissimus Cardinalis Io. Mon. commentus fuit in prædictam extrauag. Bonif. innouatam, quò securius & plenius satisfacerem ea interrogantibus, simul Confessarios (quos tanquam ministros Ecclesiæ Christianæ cum primis vtilis & necessarios veneror) adiuuarem in IESU CHRISTO D. N. cuius diuinam opem imploro; sperans eam precibus & meritis Virginis & martyris Beatissimæ eiusdemque fortissimæ, ac sapientissimæ, literarūque & studiosorū patronæ clarissimæ (cui dies hic facer est) Catharinæ, ferendam; subiiciens omnia quæcunque dixerō, eiusdē S. D. N. (quæ summa est) censuræ, imò & cuiuscunque alius, quod sanius fuerit, iudicio, Bullæ Innouationis prædictæ quæ sequitur, lectori prius ob oculos proposita, cuius hic est tenor.

A

De datis & prom. pro Iust. & c.
GREGORIVS EPISCOPVS
seruus seruorum Dei,

663

Ad perpetuam rei memoriam.

B ipso Pōtificatus nostri principio quam maximè possumus enitimur atque contendimus; vt domus & curia nostra à sordibus expurgetur. Cui rei salubri consilio incumbens fœl. record. Bonifacius Papa VIII. excommunicauit & anathematizauit omnes Clericos, Religiosos, & Laicos vtriusque sexus, siue familiares Curiaë, siue vndecunque alios, qui aliquod pactum facerent; seu quid paruum vel magnum promitterent; vel promissionē reciperent; aut ex pacto vel promissione occulta vel manifesta, siue sub verbis generalibus & plenè nō expressis, siue specialibus & apertè expressis facta, quicquam darēt aut reciperent pro iustitia, siue gratia, siue pro se, siue pro alio, in causis vel iudiciis, seu aliàs per literas apostolicas, & quibuscunque aliis modis apud sedem apostolicam obtinenda: & eam sententiã ad promittētes & acceptantes dantesque & recipientes duxit extendendã. Illos etiam qui sibi intra triduum non renunciarēt eum, quem in culpa esse scirent, vel alicui per quē ad se fideliter referretur, simili voluit sententiæ subiacere. Ac decreuit, vt nullus hanc incurrens excommunicationis sententiã absque speciali mādato suo absolutionis beneficiū valeret obtinere nisi in mortis articulo cōstitutus: Sed nec quisquam admitteretur ad absolutionis gratiam, nisi prius erogatū esset pauperibus quantum ille dedisset, vel etiam recepisset.

Iustitiæ

Iustitiæ verò siue gratiæ expeditiones sic obtentæ nullius prorsus essent roboris vel momenti: & scienter illis vtentes simili sententia innodauit: ac reseruans sibi absolutionem eorum cum prædictis ad pœnas similes in omnibus obligauit. Sed hoc scelus ita hodie in mores inductum est, vt plerique cupiditate improbi quæstus potētiorū suffragationibus adnixi huiusmodi negotiorum expeditiones hac illac cōquirētes turpissimè nundinentur. Alij alios, quos gratia præstare arbitratur, donis pollicitationibusque ambiant. Quidā etiam se talium operam atque industriā pretio & muneribus quæsisse affingant. Quæ cum pessima sint; & Curia prædictæ existimationem grauissimè offendant; in eos qui talia agunt animaduertendum fore arbitrati, Constitutionem prædictam cum suis cēsuris & pœnis omnibus innouamus: eisdēque omnes extendimus ad audentes qualecunque horum facinorum quæ adscripsimus, dantesque illis & aliis supradictis auxiliū, cōsilium, vel fauorē. Quinetiam eos omnes omni beneficio, & officio ecclesiastico & sæculari, siue tēporali siue perpetuo, ipso iure priuamus, ac priuatos esse declaramus: & præterea infamiæ subiectos perpetuo ac inhabiles ad illa & alia esse volumus. A quibus etiam, prout quæque res erit, tales pœnæ exigantur, quæ cæteris sint exēplo. Illis tamen qui rem adhuc incognitam, complicesque, ac fautores, & socios retexerint; impunitas concedatur. Dat. Romæ apud Sanctum Petrū, Anno Incarnationis Dominicę, Millesimo quingentesimo septuagesimo quarto. Nonis Nouembris, Pontificatus nostri, Anno Tertio.

Tum efficacius, ex illis verbis secundæ partis *constitutionem prædictam* esse inquam constitutionem & non qualem qualem, sed perpetuam, & ita differentem à constitutionibus, quæ appellantur regulæ Cancellariæ, quæ solum durant tempore quo earum Author viuit, vt glossator antiquus earum colligit ex illis verbis præmij earum *suo tempore duraturas* pag. 6. & Domin. in c. Duobus, de Rescript. lib. sexto, & alij alibi.

S V M M A R I V M.

Causa cur Curia aliquot florescant, est cura Regentum, se suosque purgantium, num. 4.

Greg. xij. dignissimus qui primis Pontificibus Maximis à Gregor. Primo, annumeretur, num. 4.

Cardinalium Collegium præsens, omnium, quæ à multis sæculis se præcesserunt, neuis purgatissimum, & pietate, prudentia, iustitia, temperantia, & omnigena eruditione ornatissimum, num. 4.

Vrbs, aliarum orbis vrbiū nunc reformatissima, nu. 4.

Exempla regentum & maiorum, recti & minores imitantur, nu. 4.

- 4 II. Not. ex illis verbis *enititur &c.* causam cur multæ principum, tam Ecclesiasticorum, quàm secularium, Curia, vrbes, & regna florescāt. Innuit enim hæc Extrauag. esse eorum in sese, & illis à prauis moribus purgandis, studium & diligentiam, sicut lex 3. ff. de off. præf. significat causam purgandi prouinciam malis hominibus, esse curam & diligentiam præfidis eas ab illis purgandi. Quò factum est (quia ei rei magnoperè incubuerunt vt audio, bo. me. Paulus Quartus, & Pius Quartus, & me cernente fœl. record. Pius Quintus, & nunc incumbit S. D. N. Greg. XIII. dignus qui primis omnium, qui sacrosanctam sedem Apostolicam à Greg. primo in hunc vsque diem rexere, annumeretur, adiuuante in id eum strenuè Illustrissimo sacrosanctoque suorum Cardinalium Collegio, omnium, quæ à multis sæculis se præcesserunt, collegiorum neuis purgatissimo, pietate, prudentia, iustitia, temperantia, & omnigena eruditione ornatissimo) vt vrbs, quæ ante illos non satis benè audiebat, nunc omnium, quas mihi licuit videre in Hispania, Gallia, & Italia, reformatissima cernatur; Tam verum est illud Claudiani, relatum à glos. in c. Magnæ de voto: Totus componitur orbis Regis ad exemplum, nec enim sic flectere sensus humanos edicta valent, vt vita regentum, & illud d. c. Magnæ: Quod fit à prælatis, facile trahitur in exemplum à subditis, & illud Eccles. c. x. Secundum Rectorem ciuitatis, viuit populus qui habitat in ea.

S V M M A R I V M.

Actiones omnes ab hac Extrauag. punite sunt prohibita iure ipsa antiquiore, num. 5.

De datis & prom. pro Iust. & c.

Denunciatio omisso, de qua hic, non est proprie actio, sed non actio, num. 5.

Vti inualidis etiam ante hac malum, sed non erant antea tot inualida ac nunc, num. 5.

Promissio non omnis generalis, est hic vetita, num. 4. & qua, num. 18.

Actiones hic punitas antehac & ubique gentium fuisse & esse malas, significat hac Extrauag. quod tacite & utiliter monet Confessarios: solas autem apud Sed. Apostolicam post eam factas, pœnis eius punit, num. 6.

Extrauagans hac non includit illa quæ erant iure antiquiore licita, num. 6.

Causa finali dispositionis cessante, cessat illa, num. 6.

Constitutio interpretans vel roborans aliam, terminis illius concluditur, num. 6.

Lex non includit id, ad quod mens & ratio authoris eius non se extendit, num. 6.

Intentio & finis Authoris ex præmio colligitur, num. 6.

5 III. Not. in verbo (fordes) quòd omnia acta per fordes quæ puniuntur in hac Extrauag. videntur esse prohibita, quia mala, id est prohibita iure naturæ vel diuino, vel humano antiquiore ista, & non solum mala, quia prohibita iure humano huius Extrauag. tantum. Quod si est verum, ubique gentium & terrarum, ubi ius naturale vel id antiquius ista viget, cauenda sunt, & in vtroque foro punienda, aliis saltem pœnis quàm hic statutis: Ius enim naturale & diuinum omnes & ubique ligat: c. Quo iure sub fin. 8. dist. & c. Non licet Imperatori, 10. dist. & Ius humanum antiquius ista, ubi illud viget, cum tamen prohibita iure humano huius Extrauag. tantum, non essent punienda, nec cauenda, nisi fierent apud sedem Apostolicam. Quod autem sint mala & prohibita Iure naturali, vel diuino, grauius sentit, licet non probet prædictus Io. Mon. in d. Extrauag. in glos. (clericos) Pro quo facit primo, quòd fordes prædictæ per hanc Extrauagantem censentur de se vitandæ, & quæ de se vitari debent videntur naturaliter mala, sicut quæ de se fieri debent, bona: iuxta illud Psalm. 33. Declina à malo & fac bonum, declaratum per Thom. 2. secundæ q. 79. artic. primo, & quòd sunt contraria munditiæ, quæ de se est bona, ergo ipsæ de se sunt malæ arg. cap. Sciendum 8. q. 1. præsertim quòd prædictæ fordes non sunt corporales, de quibus illud Plauti in Pœn. Pleni oculi fordium, sed spirituales, de quibus illud Apocalyp. cap. vlt. Qui in fordibus est, fordescat adhuc, à quibus vt de se malis Psalter. Psalm. 50. petit mundari, ibi (à peccato meo munda me.)

Secundo, quòd per fordes in hac materia significatur auaritia vel pretium, quod per eas illiberaliter quæritur, vt colligitur ex c. primo de re iud. lib. 6. ibi (fordes id est pretium) secundum Archid. & ex l. 3. §. Nunc videndum iunc. glos. simili. ff. de susp. tut. & ex l. Si benè collocatæ adiunctis quæ illi annotat Budæus. ff. de vsur. & ex c. Sunt nonnulli r. qu. 1. & auariciam ante omnem legem humanam esse malam & prohibitam, probat illud Apost. secundæ ad Timot. 6. Ra

6. Radix omnium malorum est cupiditas, relatu in c. Quia radix de pœn. dist. secunda & in §. primo Authen. vt Iud. sine quoquo suffr. coll. sexta.

Tertio, quod omnia quæ hic prohibentur, videntur esse emptiones & venditiones iustitiæ & gratiæ, quæ iure naturali vel diuino verantur emi vel vendi, iuxta illud Matth. 10. Gratis accepistis, gratis date, relatum in c. Gratia prima q. 1. & probatum in c. Qui studet & c. Reperiuntur, & c. Sunt nonnulli, & per totam quæstionem ead. cau. & quæst.

Quarto, quod omnia ferè hic vetita directè vel indirectè reducuntur ad dationem vel acceptionem munerum, principum & Iudicum, quæ iure naturali veratur. Prohibetur enim per illud Exod. 23. Non accipies munera, quæ & excæcant prudentes, & subuertunt verba sapientum, & mutant verba iustorum, & Esaias c. primo, increpat quod omnes diligunt munera, & contra c. 33. Laudat eum, qui excutit manus suas ab omni munere, quod refertur in d. cap. Sunt nonnulli. q. 1. & c. Et si quæstiones de sim. Quin & terribilius ait Iob. c. 15. Ignis deuorabit tabernacula eorum, qui libenter munera accipiunt. Quæ omnia continent præceptum morale, & non Ceremoniale nec Iudiciale, & ideo non expirarunt à passo Christo, sicut illa, 6. dist. §. fin. & tradit Thom. 1. q. 103. artic. 3. adiunct. q. 104. art. 3. & q. 94. artic. 5.

Contra quod notabile tamen facit primo, quod denūciatio intra triduum nouè hic præcipitur, & ideo ommissio eius non erat mala & punienda antè hanc Extrauag.

Secundo, quod vsus rei obtentæ per sordes, modò obtentio ipso iure fuisset valida, non erat ante hanc Extrauagant, illicitus, nunc autem videtur esse talis.

Tertio, quod ante hanc Extrauag. non erat illicita promissio gratitudinis Iure naturæ debitæ, verbis vel scriptis facta generalibus, sine vilo naturalis obligationis augmento, vt probabitur notab. 11.

Quarto, quod promittere vel dare pro recta iustitia facienda, non videtur contra vllum ius naturale vel diuinum, quia nulli talis iuris præcepto est contrarium.

Quinto, quod eruditissimus Innoc. Tertius, in illo suo c. Cum ab omni de vit. & honest. cler. non dixit dationem huiusmodi munerum, neque receptionem esse per se malam, sed habere mali speciem.

Sexto, quod consuetudine induci posse videtur, vt dentur sportulæ, propinæ, vel munera Iudicibus, nam licet glos. putata sing. in Clement. statutum de elect. quam commendat & sequitur Ludouic. Roman. sing. 183. teneat non valere consuetudinem, vt Iudices accipiât sportulas, verius tamen videtur, quod tenet Specul. tit. de Salar. §. primo vers. si verò ordinarius, & satis probat Corset. in sing. verbo Sportulæ, imò & id seruat stylus Curiæ, quo probatur solutio propinarum, siue sportularum, quæ pro sententia lata soluuntur, quod iure Cæsareo licitum erat Auth. de Iudic. §. si quis, Collat. 6. imò & antiquiore lege Græcorum, & profundè de more tradit eruditissimus Alciatus in 3. lib. disp. c. cap. 17. & Xeniorum ad Natale Domini mittendorum, quæ tamen si esset contra ius naturale vel diuinum, non posset valere: c. Mala & c. Frustra & c. Quo iure 8. dist.

De datis & prom. pro Iust. & c.

Septimo, quòd promissio vel datio rei parua, non erat antehac illicita, saltem mortiferè, vt probabitur infra notab. 10. & tamen hic punitur, ergo & c.

Ad primum respondeo, quòd omissio prædictæ denunciationis non est de actis per fordes, de quibus agit notabile, nec de directè hic prohibitis, sed tantum indirectè, quatenus denunciatio præcipitur, & ita nil obstat.

Ad secundum respondeo, concedendo assumptum in eo, negando tamen per hanc Extrauag. vetari illud, quia per illam solùm vetatur vsus eorum, quæ sunt ipso iure nulla, quorum vsus etiam antea vetabatur, vt etiam argumentum significat: licet differentia inter Ius antiquum & nouum sit, quòd secundum hoc, vsus omnium obtentorum per fordes apud sedem Apostolicam, est malus, quia omnia talia sunt ipso iure nulla, & secundum illud vsus omnium sic obtentorum, non erat malus, quia non omnia sic obtenta erant inualida, vt dispensationes, & alia gratia impetrata per huiusmodi fordes, quæ non continerèt simoniam, vel aliam, quæ annullaret causam, neque surreptionem, quia nullibi annullantur, quæ tamen per hanc Extrauag. nunc annullantur, & concedimus per hanc Extrauag. induci nullitatem multorum, quæ ante illam erant vbicunque facta, valida, & post hanc facta apud Sed. Apostolicam, erunt ipso iure nulla, licet negemus vsus eorum, quæ inualida & nulla sunt, non fuisse ante hanc illicitum, sicut est, & erit posthac in Curia & vbique.

Ad tertium respondeo, concedendo quidem promissionem gratitudinis, de qua in eo, non fuisse ante hanc Extrauag. vetitam, negando tamen eam hic puniri, vt probabitur in d. notab. 11. num. 18.

Ad quartum respondeo primo, negando assumptum, quia dare pro iustitia etiam recta, est contra præceptum septimum de non furando, quod per supra dicta est Ius naturale vel diuinum, quia secundum August. in c. Pœnale 14. q. 5. Omnis illicita acquisitio rei eo vetatur, & iure naturæ videtur illicitum emere, & vendere iustitiam c. Non licet & c. Qui rectè 11. q. 3. & d. c. Cum ab omni, quia non est res vana c. Vendentes prima q. 3.

Secundo, quòd id vetatur in l. 2. ff. de condic. ob turp. cau. & sic Iure antiquiori ista extrauaganti.

Ad quintum respondeo, concedendo quod datio muneris suo genere, siue ex suo obiecto, non est mala, fit tamen mala, intentione malè dantis, & fragilitate recipientis, quatenus ob eam fluctatur ab eo, quod est rectum, vel amore indè nato cœcutit, vel impeditur à videndo illud, vt innuitur in illo præalle gato Isaiæ: Munera excoecant, & quòd hic solum punitur promissio quatenus est, & præsumitur talis.

Secundo, quòd etiam iure naturali & diuino vetamur dare scādalum proximo, Math. 18. cap. 2. de noui operis nunciatione, & ita, esto liceat in se prædicta munera datio, quando tamen habet speciem mali iure naturali, diuino, & humano, regulariter prohibetur: vt habet d. c. Cum ab omni, & alia iura præcitata.

Ad sextum respondeo, quòd illud procedit in propina, siue munere dato post latam sententiam, in salarium, vel partem salarij Iudicis, quod per hanc Extrauag. non prohibetur: vt dicemus infra not. 21.

Ad septimum, concedendo assumptum, & negando per hanc Extrauag. puniri

A large, ornate handwritten signature in dark ink, likely belonging to a legal scholar or official, is written across the bottom of the page. The signature is highly stylized and partially overlaps the printed text at the end of the page.

niri dationem & promissionem, quæ ob paruitatem rei non est mortifera, vt probabitur in d. not. 10. etiam si esset mortalis ex circumstantia finis, & malæ intentionis tantum, si modò, res est tam parua, quòd attenta conditione personarum, temporum, & locorum, nec moueat, nec soleat mouere notabiliter, vt in d. not. 10. dicitur.

6 Ex quibus inferitur, quòd hæc extrauag. non solùm fuit necessaria & utilis, quatenus intendit directè Author eius purgare Curiam peccatis in ea contentis, & existimationis offensione, sed etiam qua parte indirectè admonet ferè omnia illa esse vbique gentium & terrarum peccata, addendo enim pœnas adeò graues contra facientes eà in Curia, eo quòd sunt iure naturali & antiquiori humano illicita excitat obiter Confessarios & pœnitentes ad confiderandum ferè omnia illa vbique terrarum & gentium esse mala, & requirere contritionem & confessionem, & aliquando restitutionem, licet non à censuris absolutionem, nisi apud sedem Apostolicam perpetrentur.

II. Inferitur ad illam quæstionem plus satis quotidianam & magni momenti: An peccent, & quantum, qui etiam alibi quam apud Sed. Apostolicam Regibus, Principibus, Magnatibus, & aliis primæ vel inferioris notæ viris, vel fœminis, assistentes, & gratè inseruiètes à secretis, vel aliis ministeriis magnis vel paruis, & alij amicitia & gratia apud eos multum valentes, accipiunt magna munera interdum conuenta & promissa, interdum absque conuentione, ante vel post iustitiam, vel gratiam obtentam, nonnunquam fumos tantum vendentes, quorum aliqui hac arte mercaturam quæstuosissimam exercentes, euadunt ditissimi, hæreditateque amplissimas, & primogenia suis hæredibus relinquunt insignia, & an teneantur hac arte quæ sita restituere? & an item qui ea dant vel promittunt, peccent? & quantum? & an teneantur restituere damna inde aliis secuta: quam oportuniùs diffiniemus sub finem Cómmentarij, nu. 42.

Tertiò, quòd qui ante hanc extrauag. huiusmodi sordes admiserunt apud sedem Apostolicam, peccarunt mortaliter, & tenentur pœnitere & confiteri, & aliquando restituere, licet non incurrerint pœnas huius extrauag. quæ quia licet quoad prohibitionem contineat Ius antiquum, quoad pœnas tamen continet nouum, & adeò licet quoad illa extendatur ad præterita, quoad has tamen minimè, eò quòd l. noua quatenus est noua non extenditur ad præterita, cap. 2. & fin. cum annot. eis præsertim per Felyn. de constitut.

Quarto, quòd hæc extrauagans puniens actiones contentas in ea, est regulanda secundum antiqua iura naturalia, diuina, vel humana, quibus antea illæ prohibebantur, & intelligenda, restringenda, & extendenda ad terminos illorum, & consequenter restringenda ad ea tantum, quæ per illa sunt prohibita & illicita, & non extendenda ad illa, quæ non sunt per illa prohibita, neque illicita: Tum, quia causa finalis huius extrauag. videtur fuisse obseruantia illorum, cui obseruantia non est locus, quoad illa, quæ in eis non includuntur, ergo in eis non erit locus huic, quia cessante causa finali, cessat dispositio c. Cum cessante de appell. l. Adigere. §. quamuis. ff. de iur. patron. cum eis annot. Tum, quia constitutio, quæ fit ad interpretandam aliam, & eadem ratione, quæ fit ad roborandam eam, intelligenda est secundum eam, & concludenda terminis eius. Auth. Constitutio quæ innouat. §. vnde vers. in illis col. 3. & clare

De datis & prom. pro Iust. &c.

sentit glos. quam putat fing. Card. ibi oppos. tertia in Clem. statutum in verbo consuetudine de elec. addens quod easdem limitationes & extensiones, quas recipit interpretata, debet recipere interpretans, & eum sequitur Felin. in c. primo de Iureiur. num. 5. Nam & referens se ad aliquid, intelligitur secundum illud l. In testamento. ff. de cond. & demonst. & constat hanc extrauag. factam esse ad conseruandum & roborandum illa, vt intelligitur ex duobus proœmiis *ad innouandum & addendum* in ea contentis: Tum quia lex non includit illud, ad quod mens & ratio Authoris eius non se extendit l. Cum pater. §. dulcissimis ff. de legat. secundo, & tradit Panor. in c. Suggestum & c. Meminimus de appell. in c. final. de Rescrip. Felyn. in c. Tua de Iureiur. & mens & ratio saltem coniecta Authoris huius extrauag. est vitare antea prohibita, eo modo, quo antea prohibebantur. Quod clarè indicat vers. Sed hoc scelus huius extrauag. in quo ponitur additionis pœnarum proœmium, quatenus significat eas adici ad exterminandum ea, quæ antea erant scelera, & increbuerunt, ibi (sed hoc scelus ita hodie in mores inductum &c.) & ibi (cupiditate improbi quæstus & c. nundinentur) & ibi (Quidam etiam talium operam & industriam pretio quæsisse affingant, & ibi (Quæ cum pessima sint) & ibi (in eos qui tale aliquid agunt animaduertendum arbitrati, Quæ omnia posita in dicto proœmio (vnde finis & intentio Authoris colligitur, l. fin. ff. de hæred. instit. c. Quia propter de elect.) palàm significant Authorè eius addere pœnas prædictas contra eos solos & omnes qui fecerint contenta in ea, quæ illicita erant & mala etiam ante hanc extrauag.

Quinto infertur, Quod non omnis muneris datio, & receptio hic prohibetur, sed sola muneris notabilis, & facta ante iustitiam vel gratiam malo, vel scandaloso animo, vero vel præsumpto, vt etiam infra notab. io. ii. & 21. dicetur. Notabilis inquam, ita, quod datio vel promissio eius sit vel præsumatur mortifera, & quod moueat, vel mouere soleat notabiliter animum recipientis, vt in d. not. io. & 11. probabitur.

S V M M A R I V M.

- Excommunicatio huius extrauag. est maior, & vnde id clarè colligitur, n. 7.*
- Excommunicatio ex vi verbi, & propriè maiorem & minorem includit, n. 7.*
- Species sub genere propriè includuntur, nu. 7.*
- Excommunicatio absolūtè prolata, interdum pro minori, Anathema vero semper pro maiori accipitur, nu. 7.*
- Excommunicatio & Anathema differunt nu. 7. non vt disparata, sed vt genus & species, nu. 8.*
- Anathema qua ratione dictio Græca simul & Hebræa, nu. 7. & duo significat & est species excommunicationis, quia est maior & nunquam minor, & omnis excommunicatio maior est Anathema, nu. 8.*
- Excommunicatio est genus ad Anathema & minorè excommunicationē, nu. 8.*
- Cardinales & Episcopi incurrunt tres pœnas huius extrauag. non autem 4. reliquas,*

reliquas, nu. 9.

Cardinales non ligant, regula Cancellaria odiosa, licet lex generalis sic, n. 9.
Cardinales sunt patritij scripti in Diademate Principis, & pars corporis eius, num. 9.

Lex generalis ligat omnes species, etiamsi maior ratio militet in vna, nu. 9.

7 IIII. Not. quòd super verbo (excommunicauit) cadit illud idem dubium quod in prædicta extrauag. prima de sent. excom. super verbo (excommunicamus) prædictus Io. Mon. mouet, scilicet: An per has extrauag. feratur maior vel minor excōmunicatio? Cuius mente amplexa, verbis autem eius minus clari, & nimis confusis omiffis, Ad probandum, quòd de minori tantum sunt intelligendæ, facit: quòd lex pœnalis in dubio debet intelligi de pœna minori, argumento c. In pœnis de reg. iur. lib. 6. cum ei per gloss. annotat. & ita cum verbum (excommunicare) simpliciter prolatum, possit intelligi de maiori & minori c. Pia de except. lib. sexto, & hæ extrauag. excommunicent simpliciter sine vlla maioris vel minoris mentione, videri possunt intelligendæ de minori: Contrarium tamen & benè ille decidit per c. Pœn. de sent. excom. quòd habet, excommunicationem simpliciter prolatam à Iudice, intelligendam esse de maiori, & ad oppositum argumentum responderet, quòd verbum (excommunicatio) ex vi verbi intelligitur de maiori per d. c. Penult. Cui addo primum, quòd prædictum c. Pen. de sent. excom. non probat efficaciter suum propositum, videlicet quòd verbum (excommunicatio) simpliciter prolatum significat maiorem tantum excommunicationem, & non minorem, nam loquitur de excommunicatione simpliciter lata à Iudice. Extrauagans autem nostra de lata à iure, quo passim excommunicatio minor simpliciter appellatur excommunicatio c. Cum excommunicato c. Ad mensam c. Si quis frater n. q. 3. & c. Nuper cum multis alijs, de sent. excom.

Secundo, quòd non satisfacit argumento in contrarium per se insinuato, & à nobis supra explicato ex reg. In pœnis de reg. iur. lib. 6. dicendo, quòd verbum (excommunicatio) vi verbi solam maiorem comprehendit: Tum quia vis originaria & etymon verbi (excommunicare) significat expertem communio nis facere, & etiam minor facit quem expertem cōmunionis sacramentorum c. Si celebrat de cler. excom. ministr. & d. c. Pen. de sent. excom. Tum, quòd excōmunicatio videtur esse genus ad maiorem, & minorem per d. c. Pia, iunct. gloss. in verb. speciem, de except. lib. sexto, & quælibet species propriè cōtinetur sub genere iuxta dictū Bald. ab omnibus receptū in l. 2. C. de iur. aur. anul.

Addo tertio, quòd etiam non videtur satisfacere d. argumento Io. maior, dum in 4. sent. dist. 18. q. 1. col. prima sentit, quòd verbum (excōmunicatio) non est genus, sed Analogum ad maiorem & minorem, & Analogum per se sumptum stat pro famosiori significato, vt homo pro homine viuo & non picto, & dominiū pro directo & non vtili l. prima. §. Qui in perpetuū. ff. si ager vectig. vel emph. per quam ad hoc citat Aret. in l. prima. ff. de testam. col. 3. & alij alibi, non in quā satisfacit, quia nō reddit rationē, quare sit Analogū & non genus, cum ponere quem extra cōmunionem sacramentorum. verè sit ponere quem

De datis & prom. pro Iust. &c.

extra aliquam cōmunionem, licet non ponat extra omnem, nam neque maior ponit extra omnem, cum in multis possit ei communicari c. Quoniam multos 11. q. 3. cum glos. & c. Si vere, & c. Cum voluntate de sent. excom.

Addo quarto, quòd neque solutiones Panor. in c. pen. satisfacere omnino videntur, licet tertia aliquatenus tolerari possit.

Addo quinto, quòd consonantius iuri possit responderi, quòd verba intelligenda sunt secundum materiam subiectam c. Intelligentia de verb. sign. & l. Si vno §. primo. ff. locat. & secundum mentem disponentis c. fin. de prob. & c. Cum in illis eod. tit. lib. sexto, & ex materia harum extrauag. & ex mente earum Authorum, palam colligitur, eos de maiori sensisse, quæ eadem ratio videtur esse vera decidendi prædicti c. penult. Cum enim Iudices nunquam in foro exteriori sola minori excommunicatione excommunicent, nec vquam maiori, sine peccato mortali, vero vel præsumpto, iuxta c. Nemo & c. Nullus 11. q. 3. licet iura frequenter excommunicent minori, pro peccato veniali, merito præsumendum est Iudicem, quoties excommunicat simpliciter, de excommunicatione maiore velle intelligere.

Addo sexto, quòd licet prædictam dubium Io. Mon. & suprascripta quæ ad illud sunt responsa, sint necessaria & vtilia quoad alia proposita, non tamen quoad has extrauag. in quibus non habetur simpliciter *excommunicamus* & *excommunicauit* sed etiam additur *Anathematizamus* & *Anathematizauit*. & licet verbum *excommunicamus*, & *excommunicauit* simpliciter prolatum à iure, sæpe accipiatur pro minori tantum, Anathematizatio tamen & Anathematizare semper in quacunque parte iuris de maiore excommunicatione intelligitur, vt probat c. Cum non ab homine, de iudic. cum multis aliis, quæ ibi post Io. And. Pan. & alios allegat Dec. nu. 13. quod non videtur considerasse Io. Mon. cum per illud proculdubio probetur prædictam extrauag. continere maiorem excommunicationem.

Addo septimo, quòd iure dici potest verbum illud *excommunicamus* Bonifacij, & verbum *excommunicauit* Gregorij, intelligenda de minori excommunicatione, quia quòdo Canon habet illa duo verba *excommunico* & *Anathematizo* prius intelligitur de minori, posterius de maiori, iuxta glos. in d. c. Cum non ab homine verb. *excommunicationis* & multa alia ibi allata per Dec. vbi supra, & merito, quia debet euitari superfluitas c. Si Romanorum XIX. dist. & c. Solita de maior iunct. glos. in verb. *tanquam* & consequenter quod prædictæ extrauag. per verba *excommunicamus* & *excommunicauit* intelligatur de minori, per verba autem *Anathematizamus* & *Anathematizauit* etiam de maiori.

V. Not. ex verbo *Anathematizauit* iuncto verbo *excommunicauit* quod aliud est communicatio, aliud Anathematizatio: Tum, quia copula (&) quæ ponitur inter prædicta verba, significat esse diuersa per eam copulata, iuxta gl. not. in rubric. de iur. & fact. ignor. & in cap. Querelam de sim. Tum, quia d. c. Cum non ab homine de Iudic. clericum pro incorrigibili iudicandum, prius iubet excommunicari, & postea Anathematis mucrone feriri: Tum, quia c. Excommunicamus 1. & 2. de hæret. & omnia capitula bullæ Cœnæ, per copulam &, coniungunt illa verba *excommunicamus* & *Anathematizamus* & hæc est vna

est vna omnium sententia, licet in deriuatione & compositione verbi *Anathema*, & in definitione, siue quiditate eius, diuersi diuersa doceant, qua in re Reuerendissimus Episcopus Segobiensis, Illustrissimi Regis nostri cōsilij præses, scripsit profundius quam vlli alij, & quam nos, (quos Salmantica de illis in d.c. Cum non ab homine tractantes olim audiuerat) prima parte. §. 8. num. 6. repetit. c. Alma, de sent. excom. lib. sexto. Cui & omnibus alijs addo primo, me illi assentiri quatenus ait Anathema esse dictionem Græcam, quia id exerte testatur magnus ille noster Patriarcha Augustinus in c. 41. Super lib. num. & etiam Thom. quem ipse non citat in c. 9. ad Roman. & c. 1. ad Galat. nec tamen dissentire, vt ille, eruditissimo Alciato, qui in d. ca. Cum non ab homine num. 106. affirmat, illam esse Hebræam, quia id etiam exerte testatur Hieron. super epist. prima ad Galat. per illa verba: *Anathema proprie Iudæorum est*, quorum duorum irrefragabilis autoritas conciliari posse nobis videtur: Tum, quod non inconuenit vt vna & eadem dictio sit duabus linguis diuersis communis, siue quod altera eam acceperit ab altera, vt multas accipit à Græca Latina, siue quia cum nomina significant ad placitum, primis authoribus illarum placuit, vt vna & eadem vox apud ambas idem significaret: Tum, quod Augustinus non negat eam esse Hebræam, nec Hieronymus eam esse Græcam, & vtgenti, quod Hieron. ait eam esse propriè Iudæorum, responderi potest, cum sentire, illam origine, siue inuentione esse Hebræam, cui non repugnat eam esse vsu Græcam: & opponenti illa verba Augustini *Origo huius verbi in Græco est ab ijs rebus, quæ vota sursum ponebantur in templis*, responderi potest: non esse intelligenda de origine & inuentione dictionis, sed de origine vsus eius apud Græcos: Ab Hebræa enim lingua, quæ omnes alias præcessit, potuit hanc Græca mutuari, non contra à Græca Hebræa.

Addo secundo, videri somnium id quod dicit Io. Mon. vir alioqui vigilantissimus, in d. Extrauag. in gl. verbo *Anathematizamus* scilicet Anathema dici ab *ana* quod est sursum & *thema* quadam figura quasi rotunda, habete telum quasi ex transuerso, quæ cōsuevit poni in frontibus damnatorum, nulla enim ratione iusta, nec autoritate nititur.

Addo tertio, quod quiditatem & substantiam Anathematis vtilius ad præxin omnibus alijs expressit Thom. in c. primo ad Galat. in hæc verba *Anathema* componitur ab *ana* quod est sursum, & *thesis* positio, quasi sursum positio, & est ortum ex quadam antiqua consuetudine: Antiqui enim quando pugnant & capiebant aliquam prædam ab hostibus, quam nolebant conuertere in vsu proprium, suspendebant illam in templis, vel in aliquo loco publico ciuitatis, quasi separatam à communi hominum vsu, & omne tale sic suspensum nominabant Græci Anathema, & ex hoc inoleuit consuetudo, quod omne illud, quod excluderetur ab vsu communi, diceretur Anathematizatum, vnde dicitur Iosue 6. de Hiericho, & omnibus, quæ in ea sunt, quod Iosue mox Anathematizauit ea, & ideo etiam hoc in Ecclesia inoleuit, vt illi, qui excluduntur à communi societate Ecclesiæ, & à participatione Sacramentorum Ecclesiæ, dicantur Anathematizati. hæc ille.

Addo quarto, quod verbum *Anathema* Canonum peritis duo significat. Alterum, est actus faciendi siue separandi Christianum à Christianorum com

De datis & prom. pro Iust. &c.

munione, vt probatur efficaciter per c. Nemo l. xi. q. 3. ibi, *Anathema est mortis aterna damnatio*, & in c. Engeltrudam 3. q. 4. ibi *Anathemate, quòd separatus à corpore Christi percussus esse*, & in c. ad Apostolicam. de re iud. lib. sexto ibi, *Anathematis vinculo damnatum*, & per d. c. Cum non ab homine, & omnia iura, quæ ferunt, vel iubent feriri quem Anathemate. Alterum quòd significat, est Christianus ipse sic separatus, quòd efficaciter probatur per sedecim capitula Concil. Gangren. posita in dist. 30. qua parte habet, vt qui illud, aut illud fecerit, sit Anathema, in qua significatione etiam accipitur Ios. 6. ad Rom. 9. ad Galat. primo, & alibi sæpe.

Addo quinto, quòd absolutius, quàm communiter dicatur, dici potest & debet, quòd excommunicatio differt ab Anathemate accepto secundum prædictam significationem qua significat actum faciendi Anathema, siue separandi Christianum à communione. Primo quidem, quod excommunicatio est genus ad maiorem & minorem, & ideo sæpe accipitur pro minori tantum, vt prædictum est, Anathema vero non est genus ad eas, quia nusquam significat minorem tantum.

Secundo, quòd excommunicatio etiam est genus ad Anathema, siquidem omne Anathema est excommunicatio, sed non contra omnis excommunicatio est Anathema, nam vt supra dictum est excommunicatio minor est excommunicatio, cum tamen non sit Anathema, quippe, cum omne Anathema sit excommunicatio maior.

Addo sexto, Quòd incautè videtur sentire Io. Mon. in d. Extrauag. & glos. prædicta d. c. Ad Apostolicam, & communis, Quod excommunicatio maior simpliciter prolata sine alia solennitate extrinseca, non dicitur Anathema: Tum quia definitio Anathematis supra significata per Thom. & alia præcitata, conuenit illi, Ergo illa est Anathema: Quia cui conuenit definitio, debet conuenire & definitum, l. prima. ff. de dol. & l. i. ff. de testam. cum annot. ei per Bart. & alios: Tum quia id irrefragabiliter probat d. cap. Engeltrudam 3. q. 4. & d. cap. Nemo xi. q. 3. Tum quia etiam id euincunt hæc Extrauag. & illa Bonifacij inserta ipsi, & c. Excómicamus 1. & 2. de hæret. in quibus Pontif. Maxx. anathematizant, non vtendo solennitate c. Debent xi. q. 3. Nec etiã candelarum incensione, & extinctione, aut in terram proiectione, & pedum conculcatione, nec alia solennitate extrinseca, quàm suarum legum simplici additione, & promulgatione.

Addo septimo, Quòd incautius sentit prædictus Io. Mon. & prædicta glos. d. cap. Ad Apostolicam, quibus communis conuenit, Quòd tum demum excommunicatio maior dicitur Anathema, cum profertur cum solennitate d. cap. Debent: Tum quia id nullo iure probatur: Tum quia ex eo sequeretur, Quòd nec ista extrauag. nec illa cap. Excómicamus 1. & 2. de hæret. nec excommunicationes Bullæ Cœnæ, quæ ab illa appellantur Anathemata, & raro vlla alia dicerentur Anathemata, nam nulla aut certe rara excommunicatio nostra ætate fertur cum solennitate illius c. Debent, cuius verba sunt: *Debent xii. Sacerdotes episcopum circumstare, & lucernas ardentes in manibus tenere, quas in conclusionem Anathematis, vel excommunicationis proicere debent in terram, & conculcare pedibus, deinde epistola per parochias mittatur continens excommunicatorum nomina & causam excommunicationis.*

Addo

Addo octauo, ex his colligi, quòd diuerfitas inter excommunicationem & Anathema, siue Anathematizationem, de qua in præmissis not. quarto, non est illa, quæ est inter species contrarias, sed illa, quæ est inter genus & speciem.

VI. Not. ex illis verbis *omnes clericos &c.* quòd hæc extrauag. est generalis quoad omnes personas Ecclesiasticas, & laicas, mares & fœminas, plebeias & nobiles, dignitate præditas, & non præditas: & consequenter esse verum id, quod ex eis elicit Io. Mon. videlicet hanc extrauag. comprehendere etiam Episcopos, quia & ipsi sunt vere clerici c. Cleros 21. dist. & c. Perlectis 25. dist. Nec obstat c. Quia periculosum de sent. excom. lib. 6. quòd habet per Canonem generaliter imponentem suspensionem non includi Episcopos, nisi exprimatur, quia id ibi speciali ratione constitutum fuit quoad suspensionem, secus enim est quoad excommunicationem, quoad quam, & alias pœnas sub Canone generaliter eas infigere includuntur, iux. gl. d. c. Quia periculosum recept. per omnes ibi, & vbique, An autem includantur Cardinales? maioris dubij est, nam pro parte negante facit primo, c. primum de scismat. lib. sexto, quatenus exprimit Cardinales, vt pœna illius generaliter & vniuersaliter imposita omnibus personis, ligaret etiam illos, significans non inclusum iri eos, si non fuissent expressi, & id tenet ibi Io. Mon. author prædictæ gl. prædictæ extrauag. quem Io. And. Domin. & Perusin. sequuntur.

Secundo, per ea quæ pro sui dicti ratione subdit ibidem, idem Io. Mon. in hæc verba: *Cardinales vere sunt patricij scripti in Diademate principis Instit. quib. mod. ius pat. pot. sol. §. filius. & pars corporis principis sunt eidem in Consistorio assistentes 6. q. 1. §. verum vers. si quis cum militibus, et C. ad leg. Iul. maieft. l. Quisquis, et ipsi dicuntur fratres principis præ ceteris prerogatiua gaudentes, supra hoc lib. de off. deleg. c. Officij, et eximendo à Iurisdictione cuiuslibet ordinarij, non videtur eximere à potestate legati de latere missi, ergo minus videtur partem corporis sui per sententiam generalem excludere per excommunicationem à se latam.* Hæc ille.

Tertio, quòd frequentior sententia est eorum qui tenent Cardinales non ligari regulis Cancellariæ, vt latè tradit Anchar. conf. 295. incip. pro clariori num. 6. quem sequuntur Felyn. in c. In eos de hæret. & Gomez. qui alios citat in reg. Cancellariæ de Idiomate q. 3. & in proœmio q. 4. Sed partem affirmatam, quòd includantur tenet idem Io. Mon. in prædicta gl. licet contrarium imponat ei Andreas Barbat. in tract. de præst. Card. q. 7. num. 2. Pro quo facit in primis, quòd hæc excommunicatio fertur in omnes clericos & laicos, & constat Cardinales esse Clericos vel laicos cap. Duo sunt 12. q. 1. Imo & simpliciter appellari clericos probat c. Constantinus 96. dist.

Secundo, quòd omnia prohibita in hac extrauag. non videntur (vt supra dictum est not. tertio) esse mala quia prohibita, sed prohibita, quia mala, hoc est prohibita lege naturali, vel diuina, quæ Cardinales perinde ligant, ac alios, ligant enim etiam Papam c. Sunt quidam 25. q. 1. Omnia enim subiiciuntur legi æternæ, vt monstrat Thom. 12. q. 93. art. fin. pro quo facit textus c. Quæ contra sub fin. 8. dist. & c. Non licet 10. dist.

Tertio facit, quòd Canonum statuta omnes ligant c. primo de constitut. & lex generalis, & pœnalis omnes species non exceptas comprehendit, etiam si

De datis & prom. pro Iust. & c.

maior ratio suadeat comprehensionem vnus quàm alius l. prima. §. quod autem. ff. de al. Ius. quam in hoc citat Dec. in consil. §. num. 2. & alibi saepe, & probat etiam cap. Solitæ de maior. Vnde appellatione monialis etiam in materia pœnali venit Abbatis c. Quoniam de sim. & appellatione clerici Cardinales c. 2. de cler. non resid. quòd imponit pœnam Cardinali non residenti, & ponitur sub rubric. loquente generaliter de cler. non resid. At prædicta Extrauag. non solum generaliter, sed & vniuersaliter disponit per illa verba *omnes clericos & c.*

Quarto, quòd secundum mentem omnium, Cardinales ligantur per illos Canones generales c. In nomine Domini 23. dist. c. Si quis pecunia 79. dist. c. Si quis suadente 17. q. 4. & c. Omnis de pœnit. & remis. & c. Felicis de pœn. lib. 6. & Clem. si quis suadente de pœnis, in quibus tamen non exprimuntur Cardinales.

Quinto, quòd communior resolutio videtur illa, quam colligit Gomez. in proœm. reg. Cancell. qu. 4. videlicet, quòd Cardinales comprehenduntur sub lege generali Papæ fauorabili, & etiam pœnali prohibente illa, quæ de se sunt mala, qualia sunt prohibita per prædictum Canonem, Si quis suadente, & alios similes supra citatos, licet sub regulis Cancell. odiosis, disponentibus de iis quæ per se non sunt mala, non comprehendantur, ex stylo & consuetudine Curie potius, quam iure.

Sexto, quòd receptior videtur opinio Panor. in c. Ecclesia 2. de elect. dicentis eos comprehendendi sub generali lege c. De multa de præben. quod probatur per Extrauag. Execrabilis de præb. quatenus excipit eos expresse significans alias comprehensum iri, in quod ipsum faciunt omnia iura generalia, odiosa & pœnalia, in quibus exprimuntur Cardinales, quòd ea ratione fieri videtur, quòd alioqui sub illis non includerentur, de quibus est ca. primum de scismat. lib. 6. c. primum de refor. Concil. Trid. sess. 75. & extrauag. Circa, & extrauag. Decorum Pij V. & extrauag. S. D. N. Greg. XIII. Deo sacris, quas citauimus addendo eis quasdam annotatiunculas in Comment. c. Statuimus 19. q. 3. nu. 54.

Quibus pro vtraque parte huius Antinomiae citatis, arbitror dicenda tria. Primum, non posse defendi vtrunque dictum Io. Mon. scilicet quòd prædicta extrauag. includat Cardinales, quòd ait in glos. eius, & quòd prædictum cap. primum de scismat. non comprehendisset eos, nisi de Cardinalibus expressisset. Imo probabilius contra posset dici, illam extrauag. non comprehendere illos, & prædictum ca. Comprehensurum fuisse, etiam si non fuissent expressi. Tum quia prædicta extrauag. videtur exorbitantior, & quadantenus minoris autoritatis, quia extra Corpus Iuris posita, & sine fratrum consensu & consilio facta; Tum quòd nulla ratio reddi potest, cur Cardinales comprehendantur sub cap. Si quis suadente 17. q. 4. & sub aliis supra cum eo citatis, in quibus etiam non exprimuntur, & non sub d. cap. primo, licet non exprimerentur, cum tamen prædicta ratio reddi possit quare non comprehenderentur sub illa extrauag.

Alterum, quòd maior adhuc ratio reddi potest cur Cardinales non includantur in hac extrauag. quam in illa Bonif. videlicet quòd illa solam excommunicationis & nullitatis obtentorum pœnam imponit, hæc autem etiam priuationis

priuationis beneficiorum & officiorum etiam secularium, infamiae, & inhabilitatis, & non vtcunque, sed ipso iure, & quòd valde absurdum & insolens, videretur, quòd tanti Ecclesiae principes ipso iure priuarentur tanto Cardinalatus principatu, fierent infames, & inhabiles ad omnia beneficia & officia, propter solam vnam actionem iis extrauag. vetitam, & nihil absurdum, & insolens consequeretur, eò quòd inciderent in excommunicationem illius extrauag. & in pœnam intrinsecam nullitatis obtentorum cum ordinariè incidant in excommunicationem Canonis si quis suadente & prædicti c. primi, & aliorum Canonum generaliter excommunicantium supra citat, secundum omnes, qua ratione forte idem dici posset de Episcopis, quorum depositio soli sanctæ sedi Apostolicæ referuata est c. Nullius & cap. duodecim §. q. 4. & c. 5. de reform. consil. Trid. sess. 24.

Tertium, quòd probabile videtur, dicere: Cardinales quidem vt alios ligari per hanc extrauag. S. D. N. quatenus prohibita in ea sunt contra ius naturale vel diuinum, aut aliud Conciliare, vel Papale, quo ipsi ligantur, & etiam quo ad pœnam intrinsecam nullitatis obtentorum, & etiam quoad pœnam excommunicationis inflictam per eam, quæ est pœna rationalis, & quasi ordinaria in huiusmodi materiis, & consequenter quoad pœnam arbitrariam ordinariã extra ordinem inferendã, & restitutionẽ rei sic iniuste acceptæ, quæ vere non est pœna, non tamen quoad prædictas pœnas rigidas, priuationis ipso iure beneficiorum, officiorum, & inhabilitatis ad ea, quæ videtur extraordinariè, rigorose addita, non solum ad castigandum delinquentẽ iuxta mensuram delicti, quod fieri præcipitur Deut. c. 16. & c. Non adferamus 24. q. 1. sed potius ad terrendum, & arcendum alios, eo quòd multis grassantibus opus sit exemplo I. Capitalium, §. famosos. ff. de pœn. attẽto quod hæc Extrauag. valde similis est regulis Cancell. nisi qua parte est perpetua & illæ temporales, vt in primo not. dictum est, eo quod hæc videtur facta non habita collatione cum Collegio Cardinalium, & quòd solum respiciat acta apud sedem Apostolicam, & ita sicut regulæ Cancellariæ odiosæ, de stylo & consuetudine non ligant Cardinales, ita nec ista debeat eos quoad hunc rigorem ligare, Salua S. D. N. & cuiusque alius iustiore sententia.

S V M M A R I V M.

Actiones has faciens per alium, incurrit has pœnas, nu. 10.

Consulere quis dicitur, nu. 10.

- 10 VII. Not. ibi (vndecunque alios & c.) quòd hæc extrauag. est generalis & vniuersalis quoad loca originis, domicilij, & habitationis personarum prohibita in ea facientium, & consequenter non solum includuntur orti in vrbe & oriundi ab ea, sed etiam inhabitantes eam, & reliquam Italiam, Hispaniam, Galliam, & quæuis alia regna: Qui enim vndecunque dicit nullum locum excludit, c. vndecunque §. 6. dist. arg. cap. Solitæ sub fin. de maior. & obed. cap. Si Romanorum 19. dist. & l. 3. ff. de off. Præs. Quod certum quidem est quoad eos, qui personaliter constituti apud Sed. Apost. faciunt per se in eis probi-

De datis & prom. pro Iust. & c.

bita: Quid autem de iis, qui faciunt illa per alios, præsertim absentes, & quid de iis qui approbant ea per alios facta nomine suo? Et pro parte quidem negante facit primo conclusio posita & probata in Manual. Confess. cap. 27. num. 51. Videlicet, quòd mandans facere aliquid, non dicitur vere facere illud, & ideo regulariter pœna imposita contra facientem non habet locum in mandante vel consulente, nisi contrarium exprimatur. Quod argumentum licet urgeat quoad Extrauag. innouatam. Contra hanc tamen innouantem parum urget, quoniam hæc extendit illam ad omnes consulentes, auxiliantes, & fauentes, quorum de numero sunt, qui rogant & mandant, & pecunia iuuant ad faciendum prædictas actiones, nam vt in d. Man. c. 27. nu. 52. diximus: Consulere dicitur quicumque monet, persuadet, aut precatur, vt illud faciat: Secundum Bart. in l. non solum §. mandato ff. de Iniur. Imò & qui instruit, aut proponit utilitatem inde secuturam secundum Innoc. recept. in c. Ad audientiam de homicid. Quare arbitrò eos etiam includi.

S V M M A R I V M.

Actiones ob quas incurruntur pœnae huius extrauag. sunt hæc 16. & una omisso, num. 11.

Præcepta decem legis veteris sunt Iura naturalia, & durant, licet Ceremonialia & Iudicialia expirant, num. 11.

Actiones prædictæ non secuto effectu hic puniuntur, nu. 11.

Conatus ad delictum non secuto illo, punitur, sed non pœna illud facientis, nisi cum illa etiam contra conantem imponitur, nu. 12.

Excommunicatio nulla nec irregularitas vel alia pœna ipso Iure imposta pro aliquo facto, incurritur à conante facere illud, nisi faciat, vel etiam pro ipso conatu imponatur, nu. 12.

Consulens vel mandans aliquid mali, non incurrit pœnam contra illud statutam, nisi secuto illo, vel nisi principaliter prohibeatur consulere vel mandare sicut facere, nu. 12.

Appellans à Papa ad futurum Concilium, excommunicatur Bulla Cœnae, & id consulens excommunicatione Papali, sed non Bulla Cœnae, & ratio eius, num. 12.

II VIII. Not. ex illis verbis *Qui aliquod pactum & sequentibus*, sedecim actiones & vnã omissionem, ob quarum quamlibet incurruntur pœnæ per hanc extrauag. statutæ. Quarum secundum ordinem literæ

Prima, est Pactio.

Secunda, Promissio.

Tertia Promissionis acceptatio.

Quarta, Datio rei promissæ vel in pactum deductæ.

Quinta, Receptio rei promissæ vel in pactum deductæ.

Sexta, Promissio facta tertio, in utilitatem impetraturi.

Septima, Acceptatio talis promissionis.

Octaua,

Octaua, Datio pro Iustitia &c. sine promissione & pactione.

Nona, Receptio ob eandem causam sine pacto & promissione.

10. Omissio denunciationis huiusmodi criminis sciti, intra triduum.

11. Vti sic adeptis.

12. Nundinatio fordida expeditionum.

13. Ambitio fordida obtentionum.

14. Fictio mendax pactionis pretij.

15. Auxiliari.

16. Consulere.

17. Fauere.

De quibus dicemus: Ex quibus verbis colligantur, & quo Iure, & quatenus prohibeantur. In quod clarius faciendum, præsuppono primo: Quod omnia præcepta Decalogi continent ius morale Diuinum veteris legis, & consequenter naturale, vt probat Thomas prima, secundæ q. 100. art. primo, & tertio, & 2. 2. q. 122. art. primo, & ante illum Gratian. in §. fin. 6. dist. quatenus habet ideo præcepto moralia veteris legis non expirasse à passio Christo, quia sunt naturalia, quæ cœperunt ab exordio rationalis creaturæ, vt ipse ait 5. dist. in princ. & permanebunt in perpetuum, & ita quicquid est contra prædicta decem præcepta, vel contra principia vniuersalia vnde illa inferuntur, vel contra necessario consequentia eorum per rationem naturalem sapientum, sunt contra Ius morale diuinum & naturale: Alia vero quæ non sunt contra prædicta 10. præcepta sunt contra legem humanam, licet aliqua ratione naturali nitantur, vt pulchre declarat Thom. prima, secundæ q. 95. art. 2.

Secundo, Præsuppono, illationem quartam superius notab. tertio factam & probatam, videlicet. Quod punita per hanc extrauag. sunt intelligenda puniri quatenus per Iura naturalia, diuina, vel humana antiqua sunt prohibita, & non quatenus iuxta illa sunt licita per adducta ibidem.

Tertio, Quod ad incurrendas huius extrauag. pœnas, sufficit pactio, vel promissio, vel acceptatio promissionis, licet non consequatur implementum, nec vlla datio, nec acceptio, quia ad verificationem desinctiuæ, sufficit alteram partem verificari l. si hæredi plures. ff. de condit. institut. & §. si plures Institut. de hæred. instit. & in cap. In alternatiuis de reg. Iur. in sexto, & extrauag. hæc solum alternatiue requirit Pactum, vel promissionem, vel dationem, vel receptionem ex aliquo illorum, & ita sufficit vnum illorum interuenire vt sit locus pœnæ, & consequenter promissionem sine datione, & pactum sine receptione. Cui consequens est à fortiori non requiri obtentionem iustitiæ vel gratiæ, sed sufficere vt aliquod prædictorū fiat, ad obtinendam eam. Primo, quod non habet contextus, vt qui per prædictos modos obtinuerit iustitiam vel gratiam, incidat in eas; sed qui prædictis modis ad ea obtinenda vsus fuerit, incidat in eas: & ita sufficit fecisse id ad illum finē, licet ille non consequatur.

Secundo, Quod, vt proxime dictum est, sufficit pactum vel promissio dando, licet non detur.

Tertio, facit l. Quisquis C. ad leg. Iul. maiest. transl. in cap. Quisquis de pœnit. dist. prima, quatenus habet: ineuntē fœdus contra Imperatorem, vel de nece suorum Senatorum cogitantē, incidere pœnas criminis læsæ maiestatis.

De datis & prom. pro Iust. &c.

Quarto, Quod conatus corrumpendi Iudicem punitur etiam si non sequatur corruptio secundum Bald. in Auth. Nouo iure C. de pœn. iud. qui male iud. per tex. l. Imperator Seuerus ibi *tentauit* ff. de Iur. fil.

Quinto, faciunt illa multa, quæ congerit Gratian. de pœnit. dist. prima, ad probandum, quod votum, siue desiderium, propositum, & attentatio pro facto reputantur cap. Dixi cap. Magna. cap. Si quis non dicam rapere c. Quisquis §. si quis cum telo.

Sexto, Quod conatus ad delinquendum licet non sequatur effectus, est puniendus, per prædicta & alia per quæ hoc redigit in regulâ Felyn. in illo aureo tractat. Quando conatus &c.

12 Contra hoc tamen facit primo l. Cogitationis pœnam nemo meretur ff. de pœn. & alia, quæ citat Gratian. vbi supra: scilicet l. Sollicitatore. ff. de var. & extraord. crim. qua minus punitur sollicitans nuptias alienas, quam corrumpens, & l. Vulgaris ff. de furt. quæ probat volentem multa furari, & pauca furantem, de solis illis teneri, & l. prima §. hæc verba ff. Quod quisque iur. quæ habet attentantem impetrare ius iniquum contra aduersarium, non teneri ad vtendum illo, nisi impetrauerit.

Secundo, facit l. Si præfes & l. De interpretatione ff. de pœn. & cap. In pœnis de reg. iur. lib. 6. quatenus habent, pœnas esse molliendas, & leges pœnales restringendas.

Tertio, Quod conitens & tentans delinquere, non debet puniri pœna legis pro illo delicto imposita, si pœnitentia ductus, non perfecit cum posset perficere l. Qui falsam ff. ad l. Cornel. de fals. quam in hoc citat glos. in l. Qui ea mente ff. de furt.

Quarto, Quod conatus ad aliquid, eo non facto, non punitur; quando id factum nemini nocet, secundum Anan. in cap. primo num. 14. de crim. fals. dicentem, passim Aduocatos vti doctrina illa, quæ colligitur ex l. Damus iunc. glos. C. de fals. Quod nunquam quis incidit in pœnam falsi propter falsum, si falsum nulli præiudicet, pro quo facit cap. Ego N. ibi *ad damnum eius* iunc. gloss. de Iureiur. & in casu huius extrauag. iustitia obtenta, vel gratia, sine præiudicio alterius impetrata, nulli nocet, ergo conatus ad illas impetrandas non est puniendus.

Quinto, Quod conatus non sufficit ad incurrendam pœnam ipso iure impositam, extra crimina atrocissima, per ea quæ late tradit Felyn. in dicto Tractat. An conatus &c. num. 6. & in nostro proposito agitur de pœnis ipso iure incurrendis.

Sexto, Quod nec pœna excommunicationis de qua hic agitur, nec alia censura ipso iure impositæ, incurruntur ob conatum non secuto effectu, quæ est communis sententia collecta ex glos. c. Si vero & c. In audientia & adnot. eis de sent. excom. sicut nec irregularitas, iux. glos. cap. Si aliquis de homicid. & tradit. à nobis in Manual. Confess. cap. 27. nu. 193. & 210. & in casu proposito agitur de incurrenda excommunicatione.

13 Ad hæc omnia respondetur, concedendo quod pœna imposita faciendi aliquid delictum, in dubio non ligat eum qui tentat & conatur facere illud, nisi secuto eo: & consequenter, quod si pœna huius Extrauagan. imponeretur ob

Manuel Pueras Simon
quem de nos manemus de

tur obtinenti male iustitiam vel gratiam, non comprehenderet pacifcentem & promittentem dare ob iustitiam vel gratiam obtinendam, nisi ea obtenta: Sed negando, quod hæc imponatur male obtinenti illam, quia imo imponitur facienti aliquid ex sedecim supra collectis ad obtinendum illâ, & ita non agitur hic de extendenda pœna imposita facienti ad conantem facere, & non facientem; sed de pœna imposita ipsi conanti & attentanti id facere, quo casu, qui conatur, illam incurrit: iux. l. si quis non dicam rapere C. de Episco. & cler. & d. l. Quisquis C. ad leg. Iul. maiest.

Quod confirmatur primo, per illa quæ in dicto Manual. vbi supra posuimus in hæc verba: *Adde quod refert An disponens loquatur principaliter de faciente, et secundario de mandante, et consulente, aut principaliter de omnibus, quia priori casu non incurrit excommunicationem, consulens, aut mandans, antequam fiat opus: Vnde mandans cuiuspiam etiam centies percutere clericum, non excommunicatur, donec percussio sequatur, et nunquam, si ea nunquam sequatur: argumento notatorum in d. cap. Mulieres de senten. excommun. In posteriore vero sic, nam qui mandat interficere aliquem per assassinos, statim, etiam non secuta morte, est excommunicatus cap. primo de homicid. lib. sexto, quia æque principaliter excommunicat mandantem, ac occidentem: et Religiosus, qui conacionatur animo retrahendi Auditores à solutione decimarum, est excommunicatus, quamuis Auditores non retrahantur: Clement Cupientes §. primo de pœn. Cum igitur pœna huius Extrauag. non imponatur principaliter obtinenti iustitiam, vel gratiam, & accessorie facienti aliquam præfatarum actionum, imo nulla omnino pœna imponatur obtinenti, vel facienti iustitiam vel gratiam, si non agat aliquam præfatarum sedecim actionum, nam frequenter contingit in Papa, & multis Illustrissimis Cardinalibus, & aliis sinceris Iudicibus, qui frequenter ignari penitus talium actionum, faciunt gratiam vel iustitiam, inducti ad id per actiones præfatas sibi ignotas, quarum malicia non pendeat ab eorum obtentione, vel concessione, & ideo siue sequatur illa, siue non, sunt peccata, quæ debent puniri, & iuste per hanc Extrauagantem puniuntur.*

Secundo, Per ea quæ diximus in d. cap. 27. num. 58. scilicet quod licet per Bullam Cœnæ S. D. N. non sit excommunicatus consulens alicui, vt appellat ad futurum Concilium, nisi secuta appellatione, est tamen excommunicatus. per Extrauagantes Pij secundi, & Iulij secundi, quas citat Syluef. in verb. Excommunicatio in fin. quia S. D. N. principaliter excommunicat appellantes & accessorie consulentes: Extrauag. vero prædicta principaliter excommunicat etiam consulentes, quarum verba huc pertinentia sunt hæc: *Quicumque decreuerint consuluerint, seu deliberauerint, seu aliorum dicta approbauerint, consilium aut votum dederint, vt ad futurum vniuersale Concilium à nobis vel successoribus nostris Romanis Pontificibus contra prædictam constitutionem appellare liceat, possit vel debeat.*

S V M M A R I V M.

Pactio pro Iustitia vel gratia obtinenda quatuor de causis fit, & quam ob causam facta, hic puniatur, & est contra ius naturale, vel humanum an-

C 3

For fealler con licentia saluz engpuro
Mai est ma do vo sen do. omate ga re muloys
De

De datis & prom. pro Iust. & c.

si quis isto, num. 13.

Pactio pro Decreto arbitrario Iudicis, punitur hic, num. 14.

Pactio pro Iustitia vel gratia facta cum Papa, interdum mala ut simonia, sed semper immunis à pœna sicut illa, num. 14.

Pactiones cum Monarchis pro gratijs faciendis an semper licitæ? num. 15.

Ludovicus Infans Portugallia laudatus, num. 15.

Pactio pro auferenda vel differenda Iustitia, includitur sub pacto de obtinenda illa, num. 16.

Iusta cur dicitur sententia Iudicis iniusta, num. 16.

14

IX. Not. quod prima prædictarum 16. actionum, scilicet pactio, colligitur ex illo verbo *pactum* quæ est pactio de dando aliquid magnum vel paruum pro Iustitia siue gratia, pro se siue pro alio, in causis vel iudiciis, seu alias per literas Apostolicas, & quibuscunque aliis modis apud sedem Apostolicam obtinenda. Ad cognoscendum autem An iure naturali, vel diuino, aut humano antiquiore ista Extravag. prohibeatur, aduertendum est, quod illa potest fieri quatuor de causis. Prima, ad corrupendum Iudicem. Secunda, causa conferuandi eum in recto. Tertia, causa consequendi quod cupit, non considerando an sit rectum nec ne. Quarta, causa redimendi molestiam super iure iam quaesito. Si fiat prima de causa in criminalibus, ex parte daturus est contra ius naturale, quia nititur inferre per se vel per alium nocumentum iniustum personæ proximi, quod verat illud præceptum quintum Decalogi Exod. xx. Non occides, iuxta declarationem eius positam à nobis post Thom. & alios in Manual. Confess. c. xv. num. 1. si autem id faciat animo flectendi ad iniuste absoluendum, peccat contra v. 11. præceptum, Non dices falsum testimonium Exod. xx. contra quod peccat omnis qui dicit médacium perniciosum, vel procurat vt alius id dicat, iuxta declarationem à nobis post alios positam in d. Man. cap. 18. nu. 1. Iudex enim pronuncians quempiam esse absoluendum, qui vere condemnandus est mentitur perniciose, saltem contra Rempub. cuius interest vt crimina puniantur. Ita vulneratus ff. ad l. Aquil. cap. Vt famæ de sent. excom. & etiam contra priuatum accusatoris vel denunciatoris, quando ex eo proueniret pœna talionis, vel damnum præmij alias quaerendi, vel expensarum, laborum, vel aliquid aliud. Si vero id faciat animo corrupendi Iudicem, siue flectendi eum à recto, in Ciuilibus, peccat contra 7. præceptum, Non facies furtum Exod. xx. Contra quod peccat omnis, qui per se vel alium infert vel inferri procurat damnum proximo suo in rebus externis, iuxta declarationem à nobis post alios positam in d. Man. c. 17. num. 2. Et qui Iudicem nititur per pactionem dandi à recto fletere in Ciuilibus, siue ad male absoluendum, siue ad male condemnandum, procurat inferre damnum proximo, auctori vel reo, vt palam est. Cum igitur hæc tria præcepta Decalogi contineant ius naturale per primum præsuppositum, notab. 8. consequitur, eum qui dat aliquid Iudici ob primam causam id est ad corrupendum eum, siue in criminalibus, siue in Ciuilibus, transgredi ius naturale. Pactio vero facta ob causam secundam, scilicet vt Iudex

dex rectam iustitiam faciat, vel citius quam aliàs faceret, sine alius præiudicio, non est verè prohibita regulariter iure naturæ, quoad forum interius, nec quoad forum exterius, si de tali animi sinceritate in eo constaret, quoniam id non est contra aliquod præceptum Decalogi, neque contra principia, neque contra consequentia eorum necessaria, quæ tria, complectuntur omnia iura naturalia, per d. primum præsuppositum, est autem præsumptiuè contra ius naturale & humanum, non solum istius Extrauag. sed etiam contra antiquius, positum in l. 2. §. sed si dedi ff. de cond. ob turp. causam, eò quòd præsumitur facere id causa corrumpendi, vt probatur ibidem in verbo *corrumpere videtur* adiuncta illa Theoria Bart. recept. in l. si is qui pro emptore ff. de vsucap. num. 5. scilicet, quòd verbum *videtur* significat fictionem, vel præsumptionem, & quia legi fundatæ in præsumptione cui veritas est contraria, non est locus in foro interiori, iuxta cap. Humanæ 22. quæst. 5. & not. in c. Is qui, & cap. Tua de sponsalib. Consequitur, non esse locum illi Iuri antiquo in foro interiori, in pactione hac de secunda causa facta, & consequenter nec iuri huius Extrauag. per secundum præsuppositum, & latius per illationem 4. notab. 3. num. 5. Dixi *regulariter* quia secus esset de pactione dandi aliquid pro iustitia facienda in spiritualibus, pro quibus acquirendis, etiam si aliquo iure debita sint, nullum pretium dari, nec vlla pactio quæ pretio æquipolleat, fieri potest: cap. Quam pio 1. quæst. 2. cap. fin. de pact. & facta, est contra ius naturale contentum in prædicto 7. præcepto, quatenus prohibet omnem iniustam vsurpationem, secundum Augustinum in c. Pœnale 14. q. 5. qua ratione appellatur fur & raptor, qui per simoniam aliquid quærit cap. Ordinationes 1. q. 1. Vnde glos. mem. in c. Vendentes 1. q. 3. dixit esse simoniam, dare aliquid Iudici pro iustitia facienda circa spiritualia, intellige, quærenda, nam super iure quæsito aliquando dari posse mox dicitur. Pactio autem facta ex tertia causa, scilicet: Ad persuadendum Iudici quod cupit, non considerando, an sit iustum nec ne, est prohibita iure naturali, quia non solum est contra ius naturale, velle quem accipere id quod scit esse alienum, sed etiam velle absolute accipere pro suo, quod dubitat an sit tale, absque recto iudice vel consultore, contra regulam de eligendo tutius in dubiis: iuxta cap. Iuuenis de sponsal. & cap. Si quis autem de pœnit. dist. 7. vbi nos late hoc tradimus, & qui pasciscitur dare iudici aliquid, vt certam pro eo in re dubia ferat sententiam, non considerando an sit iustum nec ne quod cupit, æquipollenter vult absolute habere pro suo, illud de quo dubitat an sit suum, & sub iudice lis est. Pactio vero facta ob quartam causam, videlicet: Ad redimendam vexationem, quam patitur super iure iam quæsito, verè non est contra ius naturale, quia non est contra vllum præceptum Decalogi, nec principia, nec necessariò consequentia eorum, ad quæ reducuntur omnia. Iura naturalia per præsuppositum primum notat. 8. neque vere contra aliud humanum antiquum, Tum arg. c. Dilectus 1. de sim. Tum quia conferuatio sui & suorum iure naturali est licita l. vt vim ff. de iust. & iur. & l. 1. & tot. tit. de furt. adiunc. cap. Olim & toto tit. de restit. spol. & cap. Dilecto de sent. excom. lib. 6. ex quibus ortum est illud Catonis: Rem tuam custodi, vnde singulariter dixit Panorm. sup. citat. in 3. notab. in cap. Cum ab omni de vit. & honest. Cler. n. 8. Quod qui dat aliquid Iudici, de cuius constantia in recto proba-

De datis & prom. pro Iust. & c.

biliter dubitat, vt perftet in ea, non peccat etiam in foro exteriori, si id in eo constaret, quod tamen arbitror limitandum esse, vt procedat, quando bona fide & iusta ratione credit esse rectum, id in quo illam constantiam procurat, alias secus, quia in dubiis tutior pars eligenda est per supradicta. Per cuius Panor. dicta significatur, prædictam pactiõnem præsumendam esse contrariam iuri antiquo humano, de quo in d.l.2. de cond. ob turp. cau. imo & contra ius naturale per prædicta, si non constaret de recta dantis intentione, & consequenter dicendum est, eum qui facit pactiõnem prædictam ob prædictam quartam causam, verè in foro Conscientiæ, non incurrere pœnas huius extrauag. præsumptiuè tamen sic in foro exteriori, nisi probabiliter de illo in eo constaret: & consequenter inferri posset ratio excusandi saltem in foro conscientiæ, à pœnis huius extrauag. eos, qui paciscuntur, vel promittunt dare aliqua Iudicibus, vt decernât aliqua, quorum iustitia & restitudo ipsis est comperta, quia hæc Extrauag. lata ad obseruantiam Iuris naturalis & antiqui, non vindicat sibi locum in eis, quæ non includuntur in illis, per allata supra in secundo præsupposito, per prædicta in notab. 3.

Addo prædictis primo, quòd hæc omnia dicta de pactiõne dandi aliquid Iudici pro iustitia facienda, etiam vindicant sibi locum in pactiõne dandi aliquid alicui tertio, qui eam sibi fieri procuret.

Addo secundo, quòd eadem omnia, quæ dicta sunt de pactiõne dandi aliquid iudici, vel tertio, habeant etiam locum in pactiõne dandi aliquid pro gratia inferiori Papa, potenti eam facere, vel tertio, vt eam procuret: & consequenter in paciscente dare aliquid Summo pœnitentiario, vrbis Vicario, aut alij potenti facere aliquam gratiam apud sedem Apostolicam pro ea facienda, vel alicui tertio, vt sibi vel alij eam ab illis procuret.

25 Ex quibus omnibus inferitur primo, quòd paciscens aliquid dare Iudici, vt faciat aliquod arbitrarium, ad quod eum non obligat iustitia, iuxta l. non quicquid ff. de iudic. quale est aliquando dare vel non dare dilationem, & dare maiorem vel minorem, differre vel anticipare sententiam diffinitiuam, vel interlocutoriã, deferre vel non deferre appellationi, & deferendo dare Apostolos citius vel tardius, intra mensem ad hoc statutum in c. Ab eo de appel. lib. sexto, & Reuerentiales vel refutatorios, mittere vel non mittere in carcerem, extrahere vel non extrahere ex illo, prorogare vel non prorogare fatalia, vel terminos iam constitutos, & id genus alia, incurrere has pœnas; Quia licet forte negari possit, id dari pro iustitia facienda, quia est arbitrarium, non tamen negari potest, quin detur saltem pro iustitia vel gratia facienda ab inferiore Papa, quod est valde quotidianum.

Secundo, Quod non abs re repetiuimus supra verba illa *inferiore Papa* quia qui cum ipso pacisceretur, vel aliquam aliam actionem hanc damnatam faceret, peccaret quidem, qua parte illa esset contra ius naturale, vel diuinum, cui etiam Papa subest, sed non quatenus esset contra ius solum humanum, sed siue peccaret, siue non, minime incurreret pœnas huius extrauag. per ea quæ de committente simoniam cum eo, diximus in Man. cap. 23. nu. 108. in hæc verba: *De committente simoniam cum Papa dico primo secundum Thom. communiter recept. 2. 2. q. 100. art. 1. Papam posse committere simoniam prohibitam, quia*
simonia

simonia est, hoc est prohibitam iure diuino, quia ei subest c. Sunt quidam 25. q. 1. Non autem simoniam quia prohibita est, idest prohibitam tantum iure humano, de quibus supra nu. 110. quia non subest ei saltem quoad vim coactiuam l. princeps ff. de leg. cap. Proposuit de concess. præb.

Secundo, quod eadem ratione non potest efficere, quod actus, qui iure diuino est simoniacus, non sit talis.

Tertio, quod Papa nullam pœnam iure humano, statuat cōtra simoniacos, etiam qui sunt tales, iure diuino, incurrit, & quod potest facere, ne alius eam incurrat, quia omnis talis inducta est iure cui non subest ipse, & potest alios eximere per prædicta.

Quarto, Quod auctoritas eius eximit à pœnis simonia, omnes qui cum eo, vel cum consensu eius faciunt actum, qui alias esset simoniacus, esto quod expresse eos non liberet, non facta differentia inter prædictas simonias, quia quoad pœnas, eadem ratio militat in utraque, & ideo quicquid dicat Pan. in §. Qui vero c. Extirpanda de præb. sub fi. & Felyn. eum limitans in c. De catero sub fin. de re iud. Veritas habet, quod non eximit à culpa, sed tantum à pœna simonia iure diuino prohibita: Tum per prædicta. Tum per l. Quidam ff. de re iud. l. Idem Ulpianus ff. de excusat. tut. & eorum, qua de certa scientia principis verius & communius dicuntur ab iis, quos laicè citat Felyn. in c. Cum inter de except. Tum per stylum Curia, qui hoc seruat, ut satis testatur Cass. decis. 2. de simo. qui facit ius c. Quam graui de crim. fals. hæc ibi.

III. infertur, quod proxime dicta procedunt in pacificè cum ipso Papa, seu de consensu vel beneplacito eius, cum inferiori, secus tamen est de illo, qui pacificatur cum alio inferiori eo, sine consensu & beneplacito eius, etiam si gratiam vel iustitiam obtinendam ipsa sua sanctitas facere deberet: Tum quia Papa non purgat fordes, quas ignorat interuenire, arg. c. Postulasti c. Super literis cum eis annotat. de rescript. Tum quia bona pars causæ huius Extrauag. (vt fertur) fuerunt pactio, datio, & promissio dandi aliqua maxima aliquibus, qui per se vel per alios plurimum apud ipsum valebant, ad obtinenda maxima dona gratiæ, vel iustitiæ, nesciētes, vel nescire volentes id non licere, scio enim quosdam viros insignes, qui id à me scire veluerunt ante hanc extrauag. defuisse lucrari multa centena scuta.

IIII. Iustum locum se hic offerre ad disputandum. An sicut Papa circa spiritualia peccare potest, vt prædictum est, admittendo Simoniam iure naturali & diuino prohibitam, sic etiam alij Monarchæ circa temporalia peccare possint indulgendo suis subditis immunitates, impunitates, prærogatiuas, & dona prodiga, & id genus alia, in damnum suæ Reipub. & aliorum subditorum, quibus exhauriunt, vel faciunt ne repleant suum ærarium bellis iustis, facinoribusque præclaris gerēdis vtile & necessarium, ne sua Regna ultra ordinaria tributa, extraordinariis & insolentibus indictionibus, & superindictionibus opprimerentur? Sed necessitas quantocyus respondēdi dubiis circa hanc Extrauagantem propositis, ab eo me auertit: quamuis non nihil colligi possit è nostro Manual. Confess. c. 25. à num. 1. in 11. vbi post Thom. in lib. de Regim. Princip. de peccatis Regum agitur. Solum dicam meminisse me aliquando interrogatum, ab illo multis nominibus de nomine Christiano bene-

D
[Handwritten signature]
[Handwritten signature]

De datis & prom. pro Iust. &c.

merito, Serenissimoque Infante Portugallia Ludouico, respòdere rem sua pietate Christiana dignam facturū, si suum animū in omnes iuuādos Regie propensum, cohiberet à petendis à fratre suo Rege nulli pietate secundo, gratis, pro sibi se cōmēdantibus etiam benemeritis, ne se Rex pietissimus per opera liberalitatis alioqui sancta, sed volūtaria, facultate opera iustitiæ necessaria in ære alieno soluendo exercēdi, priuaret. Quem notissimū est postea, vno anno antequā vita defungeretur, magno summatū exēplo, bonam suā (quæ maximi pretij erat) suppellectilis partem, quò sua debita exolueret vendidisse, & familiam, quæ sibi erat amplissima, in ordinē redegisse, & merito quidē, quia Iustitiæ perinde liberalitas cedere debet, ac cedit Latonia Phœbo l. Mulier bona ff. de fur. dot. cap. Non est putanda prima q. prima c. Forte & c. Denique 14. q. 5.

16 V. Posse cupiam videri verum, illud Iohan. Mon. in d. Extrauag. in gloss. verb. *sub generalibus* hanc Extrauag. non includere eum, qui aliquam istarum actionum faceret pro auferenda vel differenda Iustitia, quia illa includit eos tantum, qui eas faciunt pro Iustitia obtinenda, & is non videtur dare pro illa obtinenda, sed pro differenda vel auferenda quod est longe diuersum, & à diuersis non fit illatio, l. Papinianus exuli ff. de minor. & cap. Ad audientiam de Decim. maximè in pœnalibus, cap. Pœnæ de pœnit. dist. prima, & l. si de Interpretatione ff. de pœn. Sed nobis contrarium videtur verius: Tum quod non est verisimile, Pontiff. Maxx. & æquissimos, voluisse minus punire illos, qui dant vel promittunt pro sententia iniusta, qualis est, qua iniuste aufertur vel differtur vera iustitia, quam eos, qui dant pro sententia iusta consequenda, pro qua tamen, saltem interdum incurruntur, vt prædictum est: & mens est potius attendenda quam verba, c. Marchion 1. q. 1. l. Cum pater §. dulcissimus de leg. secundo. Tum, quod obtinere, vt differatur vel auferatur iustitia vnus, est obtinere iustitiam saltem in aliquo pro altero, vt palam est: Tum, quia non solum sententia æqua, appellatur ius vel iustitia, sed etiam iniqua; l. Ius pluribus modis dicitur ff. de Iustit. & Iur. ibi: *Prætor quoque Ius reddere dicitur, etiam cum iniquè decernit, relatione scilicet facta, non ad id quod Prætor ita fecit, sed quod Prætorem facere conuenit*, Quod etiam expressit Thom. 2. 2. q. 57. art. 1. ad primum, & facit l. Res Iudicata pro veritate habetur ff. de Reg. Iur. Tum denique, quod verbum *Iustitia* in hac Extrauagante positum, non accipitur pro iustitia, vt est virtus, secundum eundem Thom. q. 1. q. 58. art. 3. neque pro eius obiecto, quod est iustum, seu Ius, secundum eundem in d. q. 57. art. 1. sed pro Iudicio, quod est actus iustitiæ, quo Iudex reddit Ius, de quo per eundem ibidem q. 60. art. 1. & ita pro sententia diffinitiuā, vel interlocutoria, qua Iudex decernit aliquid esse iustum, siue benè siue malè, quia illa est iusta, vel præsumitur talis, donec iustè reuocetur, secundum omnes in Rubric. de Appellat. per quod, argumentum prædicti Io. Mon. palam soluitur.

VI. Quod solū, & semper ob huiusmodi pactiones incurruntur hæ pœnæ, quando illæ sunt illicitæ, & peccata mortifera, per ea quæ in notab. X l. de promissione dicemus.

Hæc de pactione, quæ est actio prima hic punitarum, per quæ constat ex quo verbo colligatur, quo iure prohibeatur, & quomodo sit intelligēda, quòd dicere promiseramus, quæ eadem seruiunt ad declarandas alias.

S V M M A R I V M.

Peccatum ne sit mortiferum, facit paruitas in omni materia, nu. 17.

Pactio licita non meretur has pœnas, nec illicita venialiter tantum, nec mortifera ob solam intentionem tantum, si facta sit de re adeo parua, quæ non solet mouere notabiliter recipientem, nu. 17.

Simonia mortifera potest esse secundum intentionem, datio rei minima, licet non præsumatur talis, nu. 17.

Intellectus cap. etsi quæstiones de Simon. nu. 17.

- 17 X. Not. ibi (paruum vel magnum) quod pœnæ huius extrauag. incurruntur etiam per parua rei promissionem, dationem, acceptationem, & receptionem. Quod confirmatur per cap. fin. 14. q. 6. & cap. De appellationibus. & per alia, per quæ concludit ibi regulariter Decius: Eandem rationem habendam esse de modicis, quæ de magnis, præsertim cum ponuntur sub conditione, vel pro forma saltem substantiali, iuxta c. primum de Baptism. vel addendo verbum *aliquid* per glos. sing. in Clem. prima verbo *aliqua parte* de for. compet. quam ipse non citat, & in hac Extrauag. ponuntur sub conditione, & cum adiectione verbi *quod* pro *aliquid* ibi *sive quid* Contra quod facit tamen Primo, quod paruitas rei in omni materia excusat à mortali peccato, & à restitutione, secundum Thom. 1. 2. q. 88. art. 5. & 6. & 2. 2. q. 59. art. 4. & q. 66. art. sexto, traditur in Manual. Confess. c. 11. num. 4. vbi Typographi vitio citatur Thom. 2. secundæ q. 3. art. 5. pro q. 66. art. 6. & q. 58. art. 3. pro q. 59. art. 4. pro quo videtur tex. in cap. Vnum §. fin. 25. dist. & quod in notab. 3. & 9. conclusum est supra, non incurrere quem has pœnas pro actione, quæ iure antiquiori hac Extrauag. non sit peccatum mortiferum.

Secundo, facit cap. Etsi quæstiones de Simon. quatenus probat modicam rem non Inducere Simoniam, & alia Iura, quæ habent, de modicis non esse curandum, vt l. Scio ff. de restitut. in integr. c. Reuera de Confecr. dist. 2. & citat. per gloss. ibi & Dec. post alios vbi supra, Concludens hoc esse verum, saltem in extraordinariis, & in quibus non militat eadem ratio in paruis, quæ in magnis: Et constat hanc Extrauag. continere pœnas extraordinarias, & in materia eius non militare eandem rationem in paruis, quæ in magnis: Ratio enim eius & causa finalis, est impeditio vel euitatio corruptionis Iudicum, vel Authorum gratiarum, qui non ita corrumpuntur per parua, ac per magna vt habet d. c. Etsi quæstiones, & ne sententiæ & gratiæ fiant vanales, quales per parua non fiunt, quia non recipiuntur in pretium, estò recipiantur in alicuius amicitia vel gratitudinis signum.

Tertio, Quod Author eius fecit hanc sanctionem adeo pœnalem, contra ea quæ ipse appellat pessima & scelera ibi *hoc scelus* & ibi *pessima* & parua rei datio vel receptio, estò interdum sit mala venialiter, tamen non est pessima, nec scelus, imo aliquando est bona, vt habet prædictum c. Etsi quæstiones.

Quarto, Quod maior excommunicatio & Anatematizatio, quæ hic fertur non debet ferri nisi pro peccato mortali c. Nemo & c. Nullus 11. q. 3.

De datis & prom. pro Iust. & c.

Per quæ omnia arbitror non comprehendi in hac Extrauag. dationem rei parua, quæ ante hanc extrauag. non erat mala mortifera, per primum huius partis fundamentum, & hunc textum intelligendum de re parua, sed non adeo vt eius datio, vel receptio, non esset ante hanc Extrauag. mortifera. Nec videtur sufficere quod sit mortifera secundum solam intentionem, nisi etiam sit secundum rem, ita vt ea sit tanta, quæ notabiliter moueat, vel probabiliter præsumatur motura & flexura à recto recipientem: Nam datio minimæ rei, quæ creditur non motura Iudicem, vel Authorem gratiæ à recto, non meretur has pœnas: Quia in ea cessat causa finalis huius Extrauag. arg. d. c. Et si quæstiones, & tamen si fiat pro pretio gratiæ vel Iustitiæ, animo eam emendi vel vendendi, etiam ante hanc Extrauag. erat ex parte intentionis mortifera, sicut datio & receptio etiam minimæ rei, pro pretio cuiusque rei spiritualis: per definitionem Semoniæ positam à gloss. l. q. i. in summa, & declaratam à nobis post alios in Manual. Confessar. c. 23. nu. 100. in cuius fine hoc ex ea infertur: Non obstante d. c. Et si quæstiones, quia illud solum habet, rei modicæ dationem non esse interpretandam, seu præsumendam in foro exteriori ex parte rei Simoniacam. Quid autem dicatur adeo magnū vel paruum, vt eius pactio has pœnas mereatur: iudicio boni viri est definiendum, arg. l. primæ ff. de iur. delib. ad quod bene arbitrandum, facit multum d. c. Et si quæstiones, quatenus habet, illud Esaiæ 33. relat. in c. Sunt nonnulli l. q. i. *Beatus qui excutit manus suas ab omni munere* intelligendum de tali, quod accipientis animum allicere, vel peruertere solet. Nec puto sufficere in hac materia magnitudinē illā, quæ sufficeret vt si mortale, quæ quāta ad id debeat esse, nixi fuimus diffinire altius aliis, in Cōment. d. cap. fin. 14. q. 6. & in Manual. Confess. cap. 17. nu. 3. tales enim personæ, & tali loco & tempore, possent esse dans & recipiens, vt datio vnius equi non diceretur rei tam magnæ, quantā hæ pœnæ requirunt: per d. cap. Et si quæstiones, sufficeret tamen ad constituendū furtū eius mortale, per ibi dicta.

S Y M M A R I V M.

Promissio de dando pro iustitia & c. regulanda, vt pactio: & ita nec licita, nec illicita venialiter tantum, neque mortifera secundum intentionem tantum, meretur has pœnas, nu. 18.

Promissio generalis gratitudinis Antidoralis, non addens vllam obligationem civilem, non meretur has pœnas, nu. 18.

Obligatio ad Antidora, lege naturæ inest beneficiario erga beneficientem, num. 18.

Promissio gratitudinis eo tantū modo, quo inest, expressa, & ita hiis verbis facta, non includitur hic, nu. 19.

Lex debet esse possibilis moraliter, & conformis consuetudini, piis & eruditis probata, nu. 19.

Promissio ad complacentiam, non obligat, cum exemplis, nu. 20.

Promissio vel pactio dandi tacita sufficit, sed non sola iniectio promittēdi vel paciscēdi, non facta promissione vel pactione, expressa vel tacita, nu. 20.

18 XI. Not. Secundam prædictarum actionum hic punitarum, quæ est promissio prædictæ pactioni conformis, videlicet, de dando aliquid magnum vel paruum, pro iustitia, siue gratia, siue pro se, siue pro alio &c. obtinenda. Circa quam dico primo, Quod colligitur ex verbo *promitterent* secundo, quod fieri potest ob easdem 4. causas, ob quas prædictam, scilicet pactionem fieri contingit, & quod eisdem casibus est prohibita iure naturali vel humano huius extrauag. vel humano etiam antiquiore, quibus prædicta pactione: tertio, quòd est regulanda eodem modo quo illa.

Ex quo sequitur primo, quod Extrauag. hæc non habet locum in promissione, quæ non est prohibita, neque peccatum iure naturali, vel diuino, vel iure aliquo humano antiquiore, per secundum præsuppositum notab. 8. & quartam illationem notab. 3. imo nec mea sententia, in promissione, quæ tantum venialiter esset illicita, propter paruum excessum promissionis licitæ, neque in mortifera secundum intentionem tantum: iuxta dicta supra notab. 10. maxime iuxta illud, quod excommunicatio maior, quæ per hanc Extrauag. fertur, non est ferenda nisi pro peccato mortali: cap. Nemo & cap. Nullus 11. q. 3. præsertim aliis tam grauibus pœnis comitata, & causa finalis Authoris cessare videtur in mortifera secundum intentionem tantum.

Secundo, quod non est ei locus in promissione gratitudinis iure nature debitæ, verbis vel scriptis generalibus, modo eodem quo inest, expressa, sine vilo augmento saltem notabili, quo obligatio Antidoralis transeat in Ciuilem, quia illa antea non erat illicita, quoniam expressio eius, quòd tacite inest, eo tantum modo quo inest, non facit illicitam rem alioqui licitam; tex. & glos. in c. Significasti de elect. & c. Ad audientiam in secundo cum glossa vbi id Felyn. confirmat, de Rescript. & l. 3. ff. de leg. primo, vbi post alios Iason. At tacite & naturaliter, siue iure naturali gratitudinis, intelligitur obligatus beneficiarius ad antidora, & ad habendam, agendam, & oportuno loco & tempore referendam gratiam, iuxta illam legem naturalem: Beneficienti benefaciendum est l. si non fortem §. libertus iunct. glos. verb. *naturaliter* ff. de cond. ind. l. sed etsi §. consuluit ff. de petit. hæred. c. Cum in officiis de testam. tradit Thom. ab omnibus recept. post Senecam 2. secundæ q. 106. art. 3. Ergo expressio illius obligationis ad antidora tacite inhærentis, non præiudicabat antea, & ita non erat illicita iure naturali, vel diuino, & consequenter ante hanc Extrauag. licebat, nec per eam est facta illicita, quia hæc extrauag. non efficit illicitas promissiones, quæ antea licebant, sed punit eas, quæ etiam antea iure naturali, diuino, vel humano antiquiore erant illicitæ, & manebant impunitæ, eò quòd cum non deducerentur in iudicium, non puniebantur per iudices, & ipso iure nullæ pœnæ incurrebantur: nam (vt supra in prin. not. 8. & latius in fin. not. 3. diximus) hæc ædita est ad inducendam vel conseruandam obseruantiam legum se antiquiorum, & est regulanda secundum terminos earum.

19 Non obstat hæc Extrauag. quatenus punit promissionem factam verbis generalibus, & plene non expressis: Quia intelligenda est tantum de talibus verbis generalibus, quibus illa obligatio antidoralis, aliter quam inest, cum aliquo Ciuilibus obligationis augmento exprimitur. Ex quo subinfertur, non incursum has pœnas, qui offerret gratiam his verbis *non ero tibi ingratus* licet

De datis & prom. pro Iust. & c.

contra sentiat prædictus Io. Mon. in d. glos. verb. *sub generalibus* imo neque qui diceret, *ero tibi adeo gratus, ac virtutis studiosus vel virtuosus debet esse beneficienti iure naturali, non me obligando tamen ad plus quam illud me obligat.*

Tertio, quòd etiam nunc licitum est orare Papam, vt illam, aut illam gratiam facere dignetur, & Cardinales, & alios ei acceptos, vt illam, aut illam gratiam dignentur sibi vel alicui alij impetrare, rogare item Iudicem, vt hanc vel illam sententiam iustam pro se aut alio proferat, & quòd illum, vel illum quoad suam iustitiam commendatum habeat, vel quòd non grauet eum, offerendo gratitudinem his vel similibus verbis, *ero vel is, pro quo rogo, erit T. S. vel T. D. vel tibi gratus, vel reddemus vicem, gratias habebò & agam. & loco, et tempore oportuno referam, vel ille referet, vel erimus tanta gratitudinis, quòd non poenitebit te huiusmodi gratiam fecisse.* Tum, quia id, attento iure naturali, diuino, & humano, scripto, & non scripto, vsque ad hanc Extrauag. licitum, imo honestum, & Vrbanum, siue Curiale erat: & (vt prædiximus) hæc Extrauag. non intendit facere de licitis illicita, sed de illicitis impunitis, punita. Tum quia impossibile morale est, à precibus, submisso, modesto, Urbano, & efficaci animo faciendis, eiusmodi oblationes & promissiones generales separare, & lex debet esse moraliter possibilis: cap. Erit autem lex 4. dist. quòd declarat præ alijs Thom. 2. secundæ q. 95. art. 3. Tum, quia dicere non esse hoc licitum, esset claudere ianuam omnium ordinum hominum precibus, ad omnes omnium ordinum Iudices & Principes, imo & minores faciendis, quòd est absurdum, & ita non dicendum: l. Nam quòd absurdum ff. de op. lib. cap. Dudum de præb. lib. sexto. Nam & Hælixæus Sunamiti preces ad Regem faciendas promisit. Reg. 4. cap. 4. Tum, quia apud omnes summates, & infimates, & mediocres, tam in Curia quam vbique gentium & terrarum, sunt in vsu quotidiano ab omnibus pijs & doctis approbato, & ita licite: c. Quo iure 8. dist. & c. Quisquis 41. dist. & lex non debet fieri contraria tali consuetudini, secundum Isidorum in d. c. Erit autem, declaratum per Thom. vbi supra, & consequenter à fortiori, facta generaliter, est intelligenda in dubio, secundum eiusmodi consuetudinem: arg. c. Cum dilectus de consuet. & l. Minimè ff. de legib.

20

Quarto, quòd licet etiam nunc pro iustitia vel gratia facere promissionem ad solam complacentiam ex vrbantate generalibus verbis, sine animo se ad aliquid speciale ciuilitè obligandi, quia per id nihil adiicit obligationi antidotali, nam talia verba generalia nihilo plus obligant, quam si non proferrentur, c. Cum venissent de instit. quatenus singulariter probat, nil obligasse quendam Archidiaconum Archiepiscopo suo dicentem, quòd de omnibus redditibus sui Archidiaconatus, posset disponere, prout vellet, ex quo notant ibi Io. And. Card. & Panorm. quòd verba generalia, dicta ad complacendum alteri, non obligant: In quod putatur textus ille singularis à multis, & in hijs à Panorm. ibid. à Felyo. in c. Cum iuramento de homicid. à Iason. in l. Ita stipulatus col. 3. ff. de verb. oblig. In quod etiam facit lex vlt. ff. de testam. quatenus probat secundum Bart. verba iactantiæ non obligare, faciunt etiam l. si cui ff. de seruitut. & l. antiquitas C. de vsufruct. quatenus probant verba ciuilitè & Curialiter esse intelligenda, & non rusticè aut rigorosè, facit etiam glos. sing. iunct. text. in l. 2. C. in quibus causis col. cens. lib. 11. quæ habet, passim amicos amicis dicere

dicere verba illa generalia: *Tuus sum, & in omnibus tuum me esse recognosco,* & propter ea non obligari plus, quàm illis non expressis obligarentur: Nam & respondens stipulanti aliquid; promitto illud, & quicquid volueris amplius de bonis meis, ad nil aliud obligatur, quam ad expressum, vt post Alexand. tradit vbi supra Iason.

Quinto denique, quod solum & semper incurrit quis pœnas huius extrauag. ob promissionem factam pro iustitia vel gratia obtinenda, quando illa est illicita mortaliter, non solum secundum intentionem tantum, sed etiam secundum rem promissam, Iure naturali vel humano antiquiore ista: Et consequenter non incurrentur ob promissionem licitam qua multi Religiosi, & pauperiores promittunt suas ad Deum & sanctos preces, pro his quos super eis rogant, neque ob obligationem restrictam ad obligationem antidoralem, qua quis promittit se gratum fore, vt decet esse pro qualitate sua, vt Regem si Rex, nobilem si nobilis, ciuem si ciuis, Religiosum si Religiosus. Neque etiam ob promissionem quæ esset veniale tantum peccatum ob paruitatem rei promissæ, vel ob paruam augmentum adiectum obligationi antidorali: vel mortiferum secundum intentionem tantum, eo quod res tam parua non solet notabiliter mouere recipientem, ad faciendum aliter quam debeat, id quod rogatur: Quoniam tales promissiones sunt venialia peccata tantum, vel non mouentia notabiliter recipientem. Habent autem locum non solum in promissione expressa, sed etiam tacita, quia etiam tacitæ promissiones & conuentiones fiunt: l. Labeo, & l. Item quia ff. de pact. vnde præfatus Iohan. Monach. dixit in dicta glossa verb. *generalibus* incurrere illum, qui verbo non promittit, sed facto deponit dandum Iudici, vel rogat, non solitus rogare nisi munitus, quia, vt ait Gregor. citatus ab eo: facta loquuntur, arg. cap. Cauete 2.2. q. 5. & plus exprimitur facto quam verbo: l. Si tamen §. primo ff. de edil. edict. & plus est appellare facto quam verbo c. Dilecti de appellat. Vnde nuper respondimus incurrisse Simoniam qui Vicario generali dedit 20. Scuta, animo allicienti eum ad conferendum sibi beneficium maius de duobus, quorum alterum sibi per concursum debebatur, dicens se illa dare vt collationem acceleraret, & ille contulit sibi maius, si modo Vicarius ob id eum alteri concurrenti prætulisset; Nam illud factum tacitè id loquebatur, & dare quicquam temporale pro adeptione beneficij, etiam alias debiti, Simonia est: iuxta text. iunct. glos. singulari in verbo *iustitiam* c. Vendentes prima q. 3. Non tamen sufficeret, vt etiam vterque id mente gereret, vt idem ibidem ait, quia hæc lex tam pœnalis & dura, non est extendenda argum. cap. Pœnæ de Pœnit. distinct. prima. Quod licet verum sit quo ad promittentem, non est tamen quoad dantem intentione principali corrupta, vt dicitur infra notab. 21. num. 29.

S V M M A R I V M.

Promissionis acceptatio licita, vel illicita venialiter tantum, non meretur hæc pœnas, nisi fiat in finem se vel alium notabiliter corrumpendi, nu. 21.
Actus nullus est simul bonus & malus etiam diuersa ratione, licet quis possit

De datis & prom. pro Iust. & c.

recte de eodem diuersa ratione bene dolere & gaudere, num. 21.

Datio omnis ex promissione vel pactione illicita, etiam post obtentam iustitiam vel gratiam, meretur has pœnas, num. 22.

Receptio facta ex promissione vel pactione, perinde nocet, ac datio ex illis, num. 22.

Actio nulla quæ principaliter non fit pro obtinenda iustitia vel gratia, hic punitur, & ita eximitur datio salarij vel honorarij dati Assessori, Advocato, Notario, Procuratori, & similibus, num. 23.

Datum pro iniusta sententia vel gratia dicitur datum pro iustitia vel gratia, num. 23.

Actiones promittendi, dandi, & c. factæ pro alijs, ita nocent, ac factæ pro seipsis, num. 24.

Promissioni de dando & dationi, an æquetur in hoc promissio de faciendo, & eius impletio? num. 24.

Carolus V. cum filio suo Philippo Secundo, & Iohannes Tertius Rex Lusitaniae, de abstinentia à Iustitiæ impedimentis laudati, & imitatione digni, num. 24.

Preces pro pretio raro fieri, & ita rarius quam quidam putant Simoniam & has pœnas inducere, quod Confessarijs notandum, num. 24.

Stipulatio, & obligatio dandi & faciendi alias impares, in hoc pares, nu. 25.

21 XII. Not. tertiam actionem hic punitarum, quæ est acceptatio promissionis. De qua primum dico, eam colligi ex illis verbis *promissionem recipere*.

Secundo, quòd ad cognoscendum quando est bona, quando mala iure naturali, diuino, vel humano antiquiore ista Extrauag. est considerandum, quod potest fieri ob easdem causas, ob quas diximus supra notab. 9. nu. 13. pactionem fieri posse, & ob quas causas illa est iudicanda mala vel bona, ob easdem est etiam hæc iudicanda, sicut de promissione dictum est, not præced.

Tertio, quòd est intelligenda de acceptatione illicita, & mortifere mala, qualis est acceptatio promissionis illicitæ, & mortiferæ, quatenus est talis, & etiam acceptatio promissionis tantum venialiter malæ, & etiam licitæ, ad finem tamen mortiferum, sese vel alium mortifere corrumpendi: Vnde arbitrator non incursum has pœnas Iudicem, qui promittenti se gratum fore, vel daturum tot scuta, vel talem equum, vel talem pannum, vel aliquid aliud notabilis pretij, responderet: Ego accepto tuam promissionem, quatenus est generalis & licita, sed quatenus est specialis & illicita, renuo illam. Et contra puto incursum eas Iudicem, qui acceptaret promissionem solum generaliter & licite factam, ad finem corrumpendi suum animum, & deuiandi à recto, ob spem obtinendi ex illa aliquod bonum notabile: Quia contextus huius Extrauag. punit acceptationem promissionis malam, & non bonam, per illat. 4. not. 3. & per præsuppositum secundum notab. 8. Et potest esse bona acceptatio promissionis iniustæ, qua parte est iusta, & potest esse mala acceptatio promissionis

nis bonæ, in malum finem, licet enim eadem actio non potest esse bona, & mala simul, secundum Thom. receptum cōmuniter in 2. sent. dist. 40. q. 1. art. 4. & relatam à nobis in Manuali præludio 7. num. 22. potest tamen eadem actio iustè placere vni, qua parte est bona, & simul eidem displicere, qua parte est mala: vt Passio Christi, qua parte fuit actio Iudæorum, valdè nobis displicet, qua vero parte fuit satisfactio pro peccatis nostris, applicata per sacramenta, plurimum placet, iuxta illud relat. à glos. in c. 1. de cōsecr. Eccl. vel alt. lib. sexto. *Actio displicuit, passio grata fuit, & mors iusti placet, quatenus est medium transitus eius ad gloriam, & displicet quatenus eius nos consuetudine priuat, & alia exempla quotidiana tradita à nobis in Comment. cap. Cum minister 23. q. 5. num. 37. & seq.*

Quarto, quod sicut per pactiōem, & promissionem mortiferè illicitas, incurruntur hæ pœnæ, non secuta traditione rei promissæ vel pactæ, ita etiam incurruntur per acceptationem malam promissionis, etiam si non accipiatur promissum, per dicta supra notab. 8. nu. 11.

Ex quo inferitur, magnopere cauere debere Iudices, ne vllam promissionem generalem, quorumuis, summatis vel infirmatis acceptent, in finem deuiandi à recto, vt eis placeant, spe alicuius rei notabilis eis ob id obueniendæ, quæ autem sit talis dictum est supra not. X.

- 22 XIII. nota quartam actionem hic punitam, quæ est datio alicuius rei ex pacto, vel ex promissione, etiam generalibus verbis facta, præcedente, pro obtinenda iustitia vel gratia &c. Circa quam dico primum, eam colligi ex illis verbis *aut ex pacto &c. usque ad verbum darent.*

Secundo, quod est intelligenda tantum de datione procedente ex pacto, vel promissione mala, non venialiter tantum, sed etiam mortiferè, si fiat post obtentam iustitiam, vel gratiam, nam antea facta noceret, etiam si fiat, ex promissione generali licita, quia etiam facta sine vlla promissione præcedente, noceret, quia esset actio 8. de qua notab. 21. Quæ autem promissiones sint licite vel illicitæ dictum est supra notab. 9. & 11.

Tertio, quod datio, de qua in hac clausura, restringitur ad dationem factam ad implendam pactiōem vel promissionem præcedentem, & ita non includit dationem factam alia de causa: Quia lex pœnalis non est extendenda de vno ad aliud: cap. de pœnit. dist. prima, de alia verò infra dicetur. notab. 21.

XIII l. nota quintam actionem hic punitam, quæ est receptio virtute pactiōis, vel promissionis præcedentis. De qua dico primo, quod colligitur ex eisdem verbis ex quibus quarta, adiuncto verbo *reciperent* quod illa sequitur.

Secundo, quod est intelligenda, & restringenda sicut præcedens, & ita quod non includit receptionem absolute, vel alia de causa factam, de qua mox dicetur. d. notab. 21.

- 23 XV. nota ibi *pro iustitia vel gratia* quod nulla actio prædictarum 16. est digna pœnis huius Extranag. nisi fiat pro iustitia vel gratia obtinenda. Ex quo sequitur, quod si fiat saltè principaliter pro alia causa, non meretur illas, quæ est germana ratio, cur per dationem, vel receptionem salarij, debiti Notario, vel Aduocato, non incurruntur prædictæ pœnæ, vt dicetur infra notab. 21. & eadem ratione est idem dicendum de datione salarij *Affessoris*, de quo

De datis & prom. pro Iust. & c.

in c. Statutum §. Assessorum de Rescript. l. lib. sexto, & de salario, seu recompensa operarum, debita testi, quæ licita est, secundum Panor. Imol. & Felyn. in cap. primo, de testib. quòd vetat ei dari aliud pretium, Idem de datione iurium debitorum Nuncio, Iudici, vel aliis personis, quia non dantur hæc principaliter pro iustitia obtinenda, nec tanquam pro mediis ad illam obtinendam, sed tanquam lege, consuetudine, vel stylo debita: Intelligitur autem dari pro iustitia, non solum, quòd datur pro sententia iusta, qua vera iustitia fit, sed etiam, imo magis quòd datur pro sententia iniusta, vel etiam nulla, qua fit præsumpta tantum, & non vera iustitia: & quòd datur pro iustitia auferenda, vel differenda, per ea quæ dicta sunt contra Io. Mon. not. 9. Corol. quinto. Pro gratia item intelligitur dari, etiam id quòd daretur Iudici, vt faciat aliquid arbitrarium, quod potest, sed non tenetur facere iuxta l. non quicquid ff. de iudic. vt dictum est in d. notab. 9. Coroll. primo.

24

XVI. nota ibi *pro se, vel pro alio* quòd datio, vel receptio alicuius rei, pro gratia vel iustitia faciendâ alij quàm danti vel recipienti, est æque mala, ac datio vel receptio vt danti fiat, & consequenter vbique terrarum & gentium mala, & facta apud sed. Apostolicam, digna pœnis huius extrauag.

Ex quo infertur, sæpè grauèque peccari præsertim à maioribus & ditioribus, aliis splendide cõuiuantibus cum Iudicibus, aliis Xenia & donaria insolita eis mittentibus, aliis hæc & illa, & interdum maria & montes eisdem promittentibus, aliis hæc & illa facientibus, aliis etiam contrahentibus cum eis, vel procurantibus cum eis vel suis affinitates, aliis obnixis precibus, quæ magno pretio æquipollent, eos flagitantibus, quòd, suis cognatis, amicis, vel clientibus coram eis litigantibus, iustè vel iniustè faueant, non curantibus, An ob id corumpantur nec ne, imò id, quatenus id suo proposito conuenit, cupientibus: A quo vitio fide dignissimo testimonio accepimus, Carolum illum V. multis nominibus magnum (quem filius eius Philippus Secundus Rex noster Catholicissimus in eo imitatur) tantum abstinuisse vt epistolas etiam à familiaribus suis ad Iudices suarum causarum petitas & flagitatas pernegaret, etiam non continentes aliud, quam vt rectam iustitiam eis facerent, ea causa reddita, quòd Iudex per huiusmodi epistolam sibi scriptam, concepturus esset gratum fore maiestati suæ, vt victor euaderet is, pro quo scribebat, Quod ipsum scio solitum fuisse facere, propagatorem illum Christianæ fidei amplissimū, Ioannem Tertium Christianissimæ Lusitanæ Regem, cum primis omnium quos habuit Hispania Pientissimum, quamquam vter eorum alteri fuerit exemplo, nescio. Quos vtinam omnes purpurati patres, Monarcharum legati, cæterique primores & ditiores vrbis semper imitarentur, considerantes nonnunquam preces pro pretio & dari, & accipi, iuxta mentem glos. Innoc. & Anton. in cap. Tuam de ætat. & qualit. & iuxta late tradita per Ripam & citatos ab illo in cap. Cum M. not. 23. de constit. quæ tamen quoad aliqua, sunt dolanda & declaranda per resolutionē, quam nos post Thom. Innoc. & Caietan. tradimus in Manual. Confess. cap. 23. num. 101. viua ratione asserentes nunquam preces, quatenus sunt tales, æquipollere pretio, neque, quicquid illi dicant, inducere Simoniam, nisi cum fiunt vel accipiuntur (quod rarò fit) pro pretio, vt ibi declaratur: Quæ Confessarios admoneo, ne legendo prædictum

prædictum Franciscum à Ripa, & alios ab ipso citatos, omnibus pœnitentibus, qui precantur pro iustitia, vel gratia, ingerant scrupulos peccati præsertim mortalis contra hanc Extrauag. & leges Simonix; Non enim peccant saltem mortaliter, contra eam, neque simoniam admittunt, nisi ad summum cum id facientes, probabiliter præsumunt, vel (attentis circumstantiis personarum, locorum, & temporum) præsumere debent, Iudices vel alios ab eis rogatos, notabiliter ob eas à recto & iustitia necessariis de fluxuros.

25 An autem sic mortaliter peccando deprecantes, & supradicta facientes apud Sed. Apostolicam, incurrant pœnas huius extrauag. pendere videtur ab illa quæstione, An promittentes facere, & facientes includantur in ea, sicut promittentes dare & dantes? Pro cuius parte negante facit, quòd alia est stipulatio dandi, alia faciendi, l. 2. ff. de verb. oblig. & non omnes leges, quæ habent locum in vna, habent locum in altera. Nam obligatus ad dandum regulariter cogitur præcisè ad illud, & non liberatur soluendo interesse, obligatus autem ad faciendum imò ad tradendum non item, quia succedit obligatio ad interesse, vt notat, per Bart. in l. stipulationes non diuiduntur oppo. 10. de verb. oblig. & in l. vnic. C. de sent. quæ pro eo quòd interest & c. & vtrobique, & alibi sæpè per omnes, per illas leges, & l. vbi autem §. fin. ff. de verb. oblig. & l. si quis ab alio sub fin. ff. de re iud. & alia multa, sed contrarium videtur verius: Tum quia contextus eius generaliter disponit de pacifcente & promittente, & de promissionem acceptante, & de paruo & magno promisso vel dato, & de dante, & recipiente aliquid: Et negari non potest eum qui promittit facere domum vel statuum, ire Romam, Toletum, Lutetiam, vel Antuerpiam, scribere librum, operas suas menstruas vel annuas, & alia similia, promittere aliquid non solum paruum, sed & magnum, Tum, quòd licet quoad aliqua differant obligatio dandi & faciendi, vt argumentum oppositum probat, non tamen quoad hoc, quòd altera contineat rem æstimabilem, altera non, quia vtraque interdum continet rem etiam æstimabilem, vt promissio dandi vel faciendi domum, & interdum inæstimabilem, vt promissio precandi Deum, vel curandi, vt alij precentur, aut diligendi & curandi vt ab alijs diligatur: Tum quòd ratio, & causa finalis vitandi corruptionem Iudicum & Authorum gratiæ, & vitandi emptionem & venditionem eorum, quæ non sunt vana, militat in vtraque, vt palam est. Arbitror autem hoc limitandum esse, ne procedat in promissionibus, quas promittentes etiam particularibus, illarum rerum iuxta conditionem suam gratuito facere solent, quales sunt promissiones deprecandi Deum, vel sanctos eius, diligendi, & laudandi eum ob beneficium sibi conferendum, suscipiendi eum hospitio, cura per suum oppidum trāsiret, comitandi eum ad Palatium, & in promissionibus generalibus inferuendi ei in eis, quæ sibi iusserit, & sollicitadi aliqua negociola in modum negociorū gestoris, & amici, & cognati sui, & denique faciendi alia quæcūque, quorū gestio cōmuniter solet fieri gratuito, nec reputatur pro pretio, sed pro signo beneuolentiæ, charitatis humanitatis, vel amicitix, & tali, quòd non præsumitur corrupturum, vel notabiliter à cōstantia in recto de fluxurum: Nam & supra notab. 10. idè diximus de datione rerum leuiū, & eorū quæ gratuito dari solēt, & quæ non præsumuntur motura notabiliter à prædicta in recto cōstantia.

De datis & prom. pro iust. & c.

S V M M A R I V M.

- Gratia hic etiam signaturæ tantum, & verbalis continetur, nu. 25.*
Apostolicam apud sedem factis quibusdam quedam specialia, apud quam ut dicantur contenta hic facta, duo requiruntur, nu. 26.
Papa summus Christi Vicarius & Rex dupliciter suspicitur, nu. 26.
Papa & Curia eius non semper in eodem loco, nu. 26.
Datio post iustitiam & gratiam obtentam non nocet, nisi intentione principali ad aliam obtinendam dirigatur, nu. 27.
Promissio & acceptatio tertij, non lucratur sufficit, nu. 27.
Datio & receptio post iustitiam, vel gratiam obtentam non sufficit nisi principaliter id fiat ad aliam obtinendam, etiam cum peccatur, nu. 28.
D. Ioannes à Portugalia laudatus, nu. 28.
Intellectus c. eos prima q. prima, nu. 28.
Lex non distinguens quando distinguenda, nu. 28.
Propinarum datio post sententiam, non punitur hic, & quid de soluenda ea prius facta, nu. 29.
Dationes & receptiones pro iustitia & gratia, non omnes, etiam illicitæ, nec vllæ licitæ puniuntur hic, nu. 30.
Receptio vel conuentio Aduocati, Notarij & c. pro salario, non nocet, sicut nec datio, nisi & c. nu. 31.

XVII. Not. ibi quibuscunque aliis modis quòd non solum dans vel recipiens pro iustitia, vel gratia expedienda per literas Apostolicas, sed etiam per solam signaturam, imò & solo verbo, vel vocis oraculo faciendæ, incurrit has pœnas, quòd est notandum quoad eos, qui absolutiones, dispensationes, indulgentias, vel alias gratias solo verbo faciendas, mediatorum diligentia pecunia empta, consequuntur. Licet enim per literas Apostolicas alias solæ expeditæ intelligantur, ut in Extrauag. Iniunctæ de elect. & glos. in reg. Cancell. 69. Tamen hic illis verbis *per literas Apostolicas* adduntur illa & quibuscunque aliis modis & qui totum dicit, nihil excludit cap. Solicitæ §. fin. de maior.

26 XVII. nota ibi apud Sed. Apostolicam quòd non omnis, qui agit actiones in hac Extrauag. prohibitas, etiam mortaliter per eas peccando, incurrit pœnas huius Extrauag. sed solus ille, qui eas apud sedem Apostolicam facit. Quis autem dicatur facere apud Sed. Apost. quæstionis est à prædicto Io. Mon. & ab aliis prætermittæ. Pro cuius dissolutione dico primum, neminem quòd sciam, eam hæcenus soluisse, tametsi in c. 2. de præb. lib. 6. tribuitur quiddam speciale beneficiis vacantibus apud sedem Apostolicam, & aliud in Clem. Auditor de Rescript. Auditori in Romana Cu. deputato, & aliud in Clem. prima de sequest. posses. sententiæ diffinitiuæ, super beneficio, apud sedem Apostolicam lata, & aliud in Bulla Cœnæ venientibus ad sedem Apost. & recedentibus ab eadem

eadem, de eadem meminit c. Sedes Apostolica de rescrip. cap. Ad Apostolicam de Regular. & cap. Ad Apostolicam sedis de re iud. eod. lib. & de Apostolica Audientia cap. Ad Apostolicam de Simon. & de liminibus Apostolorum Petri, & Pauli c. Ego N. de Iureiur. & de Cu. Apostolica cap. Vbi periculum de elect. lib. sexto, & de Audientia literarum Apostolicarum Clem. Ne Romani §. sane vers. eo tamen adiecto de elect. & Innoc. & alij secuti eum dicant in d. ca. Ego N. quòd vbi est Papa, ibi est Roma (pro quo tamen dicto nullum esse textum dicit Roman. sing. 145.) licet item c. Præsenti de præb. lib. sexto, determinet, quid intelligatur per Sed. Apostolicam quoad beneficia vacantia apud eam, & alia alibi huc aliquo modo pertinentia.

Secundo, quòd declaratio d. c. Præsenti non potest applicari huic Extrauag. neque Clem. primæ, de sequest. poss. quoniam secundum illam dicuntur sæpè beneficia vacare apud Sed. Apostolicam, etiam si vacent extra Romam & Curiam Papæ, in locis remotis, per vnam & alteram dietam ab illis, & multa vacantia intra Romam, & loca in quibus est Papa vel Curia eius, non censentur vacare apud sedem Apostolicam, puta cum vacant per mortem incolarum, eorum, qui non sunt Curiales, & Author huius Extrauag. non videtur voluisse includere faciètes actiones prædictas in locis extra Curiam Papæ, & vbi non residet ipse, sitis.

Tertio, quòd resolui posse videtur, dicendo, quòd omnes illi & soli incidunt in has pœnas, qui faciunt actiones prædictas pro iustitia vel gratia obtinenda ab ipsomet Papa, vel eius summa sede, vel ab officariis, aut delegatis eorum, quatenus sunt tales, vel subdelegatis eorum intra Curiam eius, vel vbi Papa residet. Dixi *quatenus est Papa & præest Sed. Apostolica* ad excludendum actiones factas apud eum tanquam Regem temporalem: Papa enim potest dupliciter considerari: Vno modo quatenus est summus Christi Vicarius in spiritualibus, & habet summam iurisdictionem spiritualem, à Christo immediate datam & receptam iuxta c. Licet cum ei annotatis de Elect. Quæ habitu & casualiter extenditur etiam ad temporalia, iuxta cap. Nouit. de iudic. & latè à nobis ibi tradita, & c. Cum ad verum, & c. Duo 96. dist. Altero modo quatenus est Rex, & Monarcha habens actu iurisdictionem laicam, siue temporalem supremam, Urbis & certæ partis orbis, acceptam mediante donatione à Constantino, & aliis Imp. Regibus, & Monarchis, sedi Apostolicæ facta. Dixi etiam *quatenus sunt tales* ad excludendas actiones factas cum suis ministris, quatenus sunt temporales officarij, & delegati eius quatenus est Rex, & ad includendos eos, qui sunt ministri eius spirituales, quatenus est Papa, & præest Sed. Apostolicæ. Dixi *intra Curiam, vel vbi Papa residet* ad includendas actiones prædictas factas intra Curiam, etiam si Papa non esset in ea, & ad includendas factas vbi est Papa, etiam si Curia non esset ibi, eo quòd non semper vbi est Papa, ibi est Curia, iuxta d. Clem. Ne Romani §. sane vers. eo tamen adiecto, ibi: *Si in certo loco causarum, & literarum Apostolicarum Audientia remanente, Papam alibi &c.* & per illum textum satis potest dici Sed. Apostolicam esse vtrobique, & vbi est Curia, & vbi est Papa, & quòd Author intendit includere factas vtrobique.

Secundo, dixi idem, ad excludendas actiones factas extra Curiam, & locum

De datis & prom. pro Iust. & c.

vbi est Papa, quæ etiam si fiant, autoritate eius spiritali, qualia sunt facta per legatos, nuncios, collectores, Inquisitores, & alios delegatos & Commissarios Apost. etiam spiritali autoritate munitos, facta enim apud eos, non censentur fieri apud Sed. Apostolicam: Clem. enim prædicta prima de sequest. posses. quæ tribuit quiddam speciale sententiæ latæ apud Sed. Apostolicam, non vendicat sibi locum in sententiâ lata Coram prædictis extra Curiam, & beneficia vacantia in manibus prædictorum legatorum, non censentur vacare apud sedem Apostolicam de quibus in d. c. 2. de præb. lib. sexto, & prædictæ actiones factæ apud illos extra præsentiam Papæ, & suam Curiam, minus temerariæ videntur, arg. c. Homo 40. dist.

Quæ resolutio fundatur primo, in eo, quòd ea quæ facta sunt apud Papam quatenus est rex, non dicuntur fieri apud eum, quatenus est Papa, & præest Sed. Apostolicæ, Tum, quia sedes Apostolica, quæ iam inde à Christo antequam regnum temporale ei accederet instituta fuit, & permanet, & perpetuo permanebit cap. In nouo 21. dist. & c. Omnis 22. distin. Tum quia verba formaliter sunt intelligenda l. in delictis §. extraneus ff. ad l. Aquil. quæ habet quod non dicitur seruus fecisse sciente domino, qui fecit antequam fieret seruus eius, & testamentum non dicitur factum à milite quod fuit factum ante militiam l. Titius ff. de milit. testam. Tum, quia vt Dialectici tradunt, non vidit Papam, qui non vidit eum qui est Papa, postquam factus est Papa. Tum, quòd qui appellat ab eo qui est Dux, & Rex, tanquam à Duce, non videtur appellare à Rege, iuxta Bart. in l. si quando C. de appell. & in l. prima §. si quis appellationis ff. de appell. sic igitur qui facit aliquid apud eum, qui præest Sed. Apostolicæ spiritali, & regno temporali, quatenus præest regno, videtur facere apud Regem, & præidentem regno temporali, & non apud Papam, & præidentem Sed. Apostolicæ, nec consequenter apud Sed. Apostolicam.

Secundo, prædicta resolutio fundatur in eo, quòd tanto magis peccant violantes Iurisdictionem spiritali quam violantes temporalem, quanto maior est illa, quæ æquiparatur Soli, ista, quæ æquiparatur Lunæ c. Solitæ de maior. & obed. & quanto sublimius est aurum plumbo c. duo 96. dist.

Ex quibus infertur primo, quòd actiones huius Extrauag. factæ pro iustitia, vel gratia temporali obrinenda apud Gubernatorem Urbis, vel Burgi, vel Iudices Capitolij, vel delegatos eorum, imò & apud ipsum Papam quatenus est Rex, malæ quidem, & peccata mortifera esse possunt, sicut & actiones similes factæ coram aliis Regibus, per dicta in notab. 3. & 9. per eas tamen non incuruntur pœnæ huius Extrauag.

Secundo, quòd actiones similes factæ Auinione, Anconæ, vel in aliis terris subiectis Papæ & Sed. Apostolicæ apud legatos & Iudices earum, quatenus sunt temporales, absente ab illis Papa, & Curia eius, duplici nomine à pœnis prædictis eximuntur, putà quòd non fiunt autoritate Papæ quatenus Papa est, & non fiunt intra Curiam vel vbi est Papa.

Tertio, quòd actiones prædictæ factæ coram Legatis, Nunciis, vel Collectoribus missis extra Curiam, vel delegatis Sed. Apostolicæ, vel spiritalibus delegatis, & subdelegatis eorum, non includuntur in hac Extrauag. quia non fiunt apud Sed. Apostolicam, nec vbi Papa est præsens, per prædicta.

Quarto

Quarto, quòd includantur actiones factæ pro iustitia, vel gratia obtinenda apud Pœnitentiarium, vel Vicarium, Auditores Rotæ, Contradictarum, vel Camera, & alios quoscunq; ministros Papæ, vel sedis Apostolicæ, Iurisdictione, auctoritate, potestate munitos, quatenus sunt tales, infra Curiã Papæ, vel in loco vbi est ipse, quia videntur esse factæ apud Sed. Apostolicam.

XIX. Nota in verbo *obtinenda* quòd non incurruntur pœnæ huius Extrauag. per pactionem, promissionem, acceptationem, dationem, vel receptionem pro iustitia vel gratia iam obtenta, quòd mox in notab. 21. post Io. Mon. probabitur, nisi fortè eo animo tantum daretur vel promitteretur, vt ad aliam iustitiam vel gratiam faciendam alliceret, vt ibidem dicitur.

27 XX. Nota sextam, & septimam actiones, quæ hic puniuntur, quæ sunt promissio & acceptatio. De quibus dico primo eas colligi ex vers. *& eam ibi promittentes & acceptantes.*

Secundo, quòd cogimur dicere illas differre à prioribus scilicet pactione, promissione, & acceptatione, quia vers. ille *& eam* qui continet illas, extendit textum loquentem de prioribus, ad illas duas, quòd non potest esse verum, nisi hæ duæ differret ab illis, nihil enim extèditur de seipso ad seipsum, vt palà est.

Tertio, quòd ex mente prædicti Io. Mon. in d. Extrauag. prima de sent. excom. in verb. *& hanc* vbi mouet hanc difficultatem, respõderi potest quòd hic vers. loquitur de promissione facta tertio, veluti Proxenetæ, & mediatori, & acceptatione facta ab eodem veluti Proxenetæ & mediatore, in quo non est remansurum lucrum promissionis vel acceptationis, sed est transiturum ad alium: Tres vero priores scilicet pactio, promissio, & acceptatio eiusdè, de illis, quæ fiunt inter daturum, & eum in quem vèturum, & permansurum est lucrum.

Ex quo inferitur, quòd non solum paciscens & promittens de dando alicui, in quo lucrum pactum, vel promissum est permansurum, incurrit has pœnas, sed & qui promittit tertio, per quem tanquam per Canalem, est transiturum illud ad alium, & non solum acceptans pactionem, vel promissionem in suum lucrum, & recipiens illud retinendum sibi, incurrit hanc pœnam, sed etiam tertius, cui fit promissio, vel à quo fit acceptatio in vtilitatem alterius.

Quarto, quòd hæ duæ sunt intelligendæ, & restringendæ, ad promissiones, & acceptationes illicitas & mortiferas tantum, per suprascripta in notab. 10.

28 XXI. Nota actiones octauam, & nonam hic punitarum, quæ sunt datio, & receptio pro iustitia vel gratia. Circa quas dico primo, illas colligi ex prædicto vers. *& eam ibi dantesque & recipientes.*

Secundo, quòd cogimur etiam dicere illas differre à datione & receptione, quæ sunt quarta, & quinta, eò quòd vers. prædictus habet, sententiam, quæ de illis loquitur, extendi ad has, & nihil de seipso ad seipsum extenditur, vt prædictum est.

Tertio, quòd quicquid inuoluat Io. Mon. in prædicta sua glos. differunt in hoc, quòd illæ loquuntur de datione & receptione, virtute pactionis vel promissionis, hæ autem absolutè de datione & receptione.

Ex quo sequitur, quòd quicumque dat vel recipit aliquid pro iustitia vel gratia &c. etiam nullo pacto, nulla promissione, nulla acceptatione præcedente, incurrit has pœnas.

Quarto, quòd hoc est intelligèdum de datione & receptione illicita etiam

De datis & prom. pro Iust. & c.

mortificata, per dicta supra in notab. 9. & 10.

Quinto, quòd facile cuiquam videri potest, non licere alicui dare, vel accipere pro iustitia vel gratia iam facta, etiam nulla præcedente promissione, nec pactione, nec acceptatione: Primo quidem, quia generaliter & indistinctè puniuntur hic dantes & recipientes, **At non** solum qui dant vel recipiunt ante iustitiam, vel gratiam factam, sunt dantes & recipientes, sed etiam qui post eam factam dant vel recipiunt: ergo indistinctè dicere debemus eos omnes incurrere. Nam ubi lex non distinguit, nec nos distinguere debemus, vt ait gl. l. de pretio per illum textum & alios multos de publ. in rem act.

Secundo facit inductio, qua D. Ioannes à Portugalia, non solum regio sanguine Illustrissimus, & Episcopatu Egitanen. amplissimo Reuerendissimus, sed etiam de conditione gentis Lusitanæ, acumine ingenij, & iudicij, & prudentia, varia eruditione, pijs sanctisque moribus ornata, clarissimus, multisque alijs nominibus mihi obseruâtissimus, induxit, verba illa hæiusmet Extravag. *Quidam etiam talium operam atque industriam pretio & muneribus quasisse assignant* per quæ significatur: damnandos esse, qui pro iam quæsitâ pro alio gratia vel iustitia, accipiunt aliquid ab illo, & communiter non licere quicquam etiâ pro iustitia vel gratia facta recipere.

Tertio, facit c. Eos in fin. l. q. i. quatenus habet non licere dare aliquid ordinanti, etiam post datum ordinem, Sed hijs non obstantibus contrarium credimus: Tum quia hoc tenet quoad dantem Io. Mon. in prædicta gloss. super verb. *generalibus*, & eadem ratione tenuisset idem de recipiente, si de illo meminisset, arg. l. illud ff. Ad l. Aquil. Tum, quia licet iura per eum citata præter cap. Dilectus, secundum, de Simon. parum id suadeant, quia loquuntur in materijs, in quibus non vetatur datio, vel acceptio: Illud tamen satis vrget, quia disponens in Simonix materia, in qua vetatur datio vel acceptio, habet: Monasterium posse à recepto in monachum, recipere id, quod ipse sine taxatione præcedenti, gratis obtulerit: præsupponens consequenter, quòd etiam iuste dari potest: Tum efficacius, quia hæc pœnæ imponuntur danti & accipienti ad obtinendam iustitiam vel gratiam, & nos agimus de dante & accipiente post eam obtentam, qui longè alij sunt ab illis, & ideò lex pœnalis disponens de illis, non est ad hos extendenda, per prædictum cap. Pœnæ, cum alijs, de pœn. distin. prima. Tum, quia nec eadem, nec similis ratio militat in istis, nam dare vel accipere antea, tendit ad corrumpendum Iudicem, vel gratiæ authorem: dare autem postea non tendit ad illud, sed potius ad insinuandam animi gratitudinem: Aliqua item compensatio de honestate debetur ei, qui benefecit, quæ non debetur ante benefactum, iuxta legem illam naturalem, vt benefacienti benefaciamus l. Si non fortem §. libertus iunct. gloss. de cond. indeb. & ei, qui gratiam fecit, non facturo, gratia, obligatione antidotali debetur: l. Sed etsi §. consuluit ff. de petit. hæred. & c. Cum in officijs de testam. cum traditis à Thom. post Senecam 2. 2. q. 106. art. 3. supra in aliud propositum citat. notab. xi.

Ad primum oppositorum respondeo, illud dictum gloss. in oppositum citat, *ubi lex non distinguit, non esse distinguendum* limitandum, cum alia lex distinguit, vt ait eadem gloss. vel cum ratio ex illa vel alijs legibus desumpta id efficit, vt affirmat Bald. ibidem recept. Et in nostro casu non solum prædictum c.

Dilectus

Dilectus 2. distinguit, sed etiã rationes prædictæ, distinguendũ esse persuadēt.

Ad secundum respondeo, quòd verba illa in eo inducta, probant quidem malè facere illos, qui affingunt se operam & industriam aliorum, pretio & muneribus consecutos fuisse, imò etiam insinuant, peius facere, qui ob illam causam factam, recipiunt, & pessimè qui ob eandem exigunt, non tamen probant malè facere eos, qui post gratiam factam, aliquid spontè & gratis in signum gratitudinis recipiunt.

Ad tertium, respondet Io. Mon. vbi supra, illud esse speciale ob criminis Simonix atrocitatem, sicuti & alia specialia, quæ ipse dinumerat, inueniuntur in ea, quæ non est idonea solutio: Tum, quia potest replicari, ibi non esse Simoniam, per ea quæ nos diximus in Man. Conf. cap. 23. nu. 101. vers. XI. Tum, quia etiam in hoc proposito esset simonia, si daretur vel acciperetur ad obtinendum aliquid spirituale. Quare respondeo primo, illud cap. Eos, agere de dato vel recepto, tanquam pretio eius. Decisio autem ista de dato & accepto ob gratitudinem & meram liberalitatem.

Secundo, quòd licet sit peccatum dare & accipere pro sententia & gratia (quæ sunt inuendibiles) facta, tanquam pro pretio illarum, tamen pœna huius Extrauag. non includeret eum, qui id faceret, quoniam, vt prædictum est, imponitur, danti & accipienti pro obtinenda, & cum sit pœnalis, non est extendenda ad dantem vel accipientem pro obtenta, propter diuersitatem casus & rationis, licet esset peccatum. Quod tamen videtur limitandum in eo, qui refert valde maiorem gratiam, quam leges gratitudinis requirunt, principaliter intendendo mouere Donatarium, ad faciendam aliam iustitiam vel gratiam spe retributionis similis faciendæ sibi, post aliam factam. Quia fraus & dolus nemini prodesse debet cap. Sedes Apostolica de Rescrip. & l. Itaque fullo ff. de furt. Dixi *principaliter* quia secus esset, si minus principaliter hoc intenderet, qualiter videtur intèdere is, qui iustitiam vel gratiam factam, longè copiosius, vltra quàm debet per leges gratitudinis, refert, ea mente principaliter, vt augeat inter se dantem & accipientem amicitiam, sperans minus principaliter & secundariò ex ea sibi euenturam aliam iustitiam vel gratiam argumento eius quod Thom. 2. secundæ q. 100. art. 15. ab omnibus recept. & à nobis citatus in d. Manual. cap. 23. nu. 100. ait: Eum qui dat aliqua Episcopo, aut beneficiorum collatori principaliter ad ineundam cum eo amicitiam, sperans tamen fore, vt ille postea motus ea, det aliquod beneficium, non incurere simoniam.

29 Sexto, quòd ex hoc inferitur vna ratio, quare non incidant in has pœnas, qui ea quæ vocant propinas (quæ sunt quædam stipèdia & honoraria incerta) etiam indebitas, vel maiores quam debitas accipiunt, quia non dantur nec accipiuntur pro iustitia faciendâ, sed facta: Altera & aptior ratio, quòd non dantur pro iustitia faciendâ vel facta, sed pro quodam salario vel stipendio incerto.

An autem decenter soluantur in tota vrbè, & toto orbe, delegatis à Sed. Apostolica vel legatis eius, & quæ quantitas sit debita, & quæ maior debita, & an deceat eo maiorem dari, quo causa, super qua lis tractatur, est maior, praesertim quando minor est difficilior decisu quàm maior? non est locus hic tractandi. Quid autem sit dicendum de deponentibus de more propinas ante

De datis & prom. pro Iust. &c.

sententias latas: dubitari potest, & dici primo. Quod propter consuetudinem, & stylum Curia non incurrunt eas, quando vtraque pars, iubente Iudice, deponit rationabiles, & moderatas quantitates.

Secundo, quod pars quæ eas deponit, antequam iubeatur à Iudice, notabiliter maiores debitis, quod Iudicem inclinet in partem suam, incidere videtur in illas.

Tertio, Quod Conuentiones inter Iudices, & partes, vt deponatur propina maior iusta, sunt illicitæ, licet de rigore Iuris hic non videantur comprehendi, quia non dantur pro iustitia, sed pro propina, siue salario, seu stipendio licet iniusto, vt in simili mox dicemus de salario nimio, Notario, vel Aduocato præstito.

Quarto, Quod deponentem propinam multò maiorem iusta quam aduersarius deponit, vt Iudex magis moueatur ad ferendam sententiam pro se, non solum arbitramur malè facere, sed etiam incidere in has pœnas, quia tacitè videtur pacisci vel promittere aliquid pro iustitia facienda, nisi, quoad forum interius saltem, excusaretur ob opinionem probabilem de inconstantia Iudicis, in suæ causæ rectitudine, quam probabiliter certam putat: per dicta supra notab. 9.

- 30 Septimo, Ex proximè dictis inferitur, quod licet nemo incurrat pœnas huius Extrauag. ob actiones in ea contentas, quæ ante illam non fuerunt illicitæ, (omissio enim denunciationis intra triiduum, quæ antea non erat illicita, non est de actionibus sordidis, vt sup. dictum est) non tamen omnes qui agunt eas, quæ ante illam fuerunt illicitæ, incurrunt illas, nam datio & receptio pecuniæ vel muneris, in pretiũ iustitiæ vel gratiæ facta in spiritualibus, etiam post illas obtentas, semper est illicita, per eam tamen pœnæ huius extrauag. non incurruntur, quod per solutionem proximè datam ad c. Eos prima q. 1. comprobatur, & eadem ratione idem dicendum est de receptione pecuniæ in pretium sententiæ etiam latæ, etiam iustæ, circa temporalia, est enim illicita: l. vanales C. quando pro. non est neces. c. Qui rectè & c. Non licet X I. q. 3. & c. pœnale 14. q. 5. quibus expresse probatur, non licere vendere sententiam etiam iustam, & eam vendentem annumerandum esse vendentibus in templo per Euangeliũ reprobatis, ait Greg. in c. Vendetes prima q. 3. & tamen per eam non incurruntur hæ pœnæ. Idem maiori ratione dicendum est, de receptione pecuniæ in pretium sententiæ iniustæ, quæ duplici nomine illicita est, eò quod venditur quod non est vanale, & quod effectu malum dicit esse bonum, contra illud Esaia c. quinto. *Va qui dicitis bonum malum, & malum bonum*, relatum in cap. Væ qui dicitis X I. q. 3. Idem de datione & receptione pro gratia iam facta præsertim iniusta etiam in temporalibus, ab eo qui eam vendere, seu commutare pro temporalibus non potest, quales sunt scilicet omnes inferiores Monarchis, quoad gratias de Iurisdictione procedentes, & etiam ipsi Monarchæ quoad iniustas, & iustas quoad aliquas, quæ tamen sint illæ, ea ratione hic non tracto, qua notab. 8. omisi quidam simile tractare, remittendo lectorem quoad aliqua ad cap. 25. à num. 1. in II. nostri Manual. Confess. Licet enim omnes prædictæ dationes & receptiones sint vbique terrarum, & gentium illicitæ, & quidem magis apud. S. d. Apostolicam factæ, non tamen per eas incurruntur pœnæ in hac Extrauag. statuta, Cum non
dentur,

dentur, nec recipiantur pro obtinendis, sed tantum pro obtentis.

31 ⁷¹ Octauo, Ricardè dicere Io. Mon. in prædicta glos. quòd nec Aduocatus, nec Procurator, nec tabellio petens salaria, & conueniens de eisdem, ligatur hac sanætone: per c. Non licet XI. q. 3. Cuius ratio vera, omiffa sua parum, apta, est: Quia quòd datur Aduocato, vel Notario, non datur principaliter pro obtinenda iustitia, pro qua nil dari vel promitti potest, per c. Non sanè 14. q. 5. & d. c. Non licet, quam rationem sensit idem Io. Mon. determinando paulò post vtiliter, ferè in hæc verba. *Sine parabola, idest promissione precedente, potest dari aliquid promotori, idest Authori iustitie vel gratia, completo negotio arg. ff. de orig. iur. l. 2. §. fin. de donat. l. Aquilius, & de var. & extraor. cognit. l. prima. §. perinde extra de Simon. c. Dilectus 2. in fin. i. q. 1. c. Si quis Episcopum.* hæc ille, Per quæ omnia iura licet non probetur efficaciter, vt diximus supra eod. not. illat. 5. probatur tamen per d. c. Dilectus 2. & alia ibi adducta.

IX. Quod hanc rationem consequitur, Eum incurrere has pœnas, saltem in foro interiori, qui daret Aduocato, vel Notario plus iusto salario, non tam pro salario, quàm vt ipse tanquam amicus Iudicis, & multum apud eum valès amore vel precibus, flecteret eum ad ferendam sententiam pro ipso, siquidem ipse illud plus verè principalius, dat pro iustitia, siue sententia consequenda, quam pro salario, licet nomine, vel specie salarij illud operire, siue palliare simulet, & constat, præsertim in foro interiori, magis esse attendendum, quod verè agitur, quàm quod simulatè: iuxta Rubr. C. plus valere quod agitur quam quod simulatè concipitur. c. Ad audientiam de empt. & vend. Quod etiam eadè ratione est dicendū de Aduocato & Notario accipiētibus, quòd eò magis memoradū videretur, quo magis est quotidianū iuxta l. legau. ff. de liberat. legat.

S V M M A R I V M.

Xeniorū datio Iudici, quæ ante hac erat illicita, punitur hic, nō autē quæ antea licebat, qualis est dari solita in vrbe ad Natale Domini, modo animo recto, & ob meram liberalitatē, intra quantitatem permissam fiat, nu. 32.

Xeniorum etiam permissorum datio, non licet, si principaliter fiat ad Iustitiam obtinendam, licet autem, si principaliter ob meram liberalitatem & honestam gratitudinem fiat, quamuis minus principaliter fiat ad iustitiam obtinendam, nu. 32.

Donatio ob aliam causam, quam ob meram liberalitatem non est proprie donatio, num. 32.

Liberalitas mera quæ dicitur, num. 32.

Finis principalis actus virtutis non potest esse bonum temporale, sed bene minus principalis, nu. 33.

Horas ad Canonicas iens principaliter ob lucrum peccat, nu. 33.

Xenia ita dari, vel non dari possant gratiarum Authoribus, & Protectoribus, ac Iudicibus, nu. 33.

Xenia quæ nimia, arbitrio boni viri definiendum, nu. 33.

Donatio est bona

De datis & prom. pro Iust. & c.

32 X. non abs re interrogare quosdam. Quid dicendum sit de datione & receptione Xeniorum & munerum, quæ circa festum Natalis Domini dantur Reuerendissimis in Vrbe Auditoribus, & aliis Iudicibus? Nam pro parte negante quod non licet illa dare nec accipere, facit primo, hæc Extrauag. quatenus punit dationem, & receptionem rei etiam antea non pactæ vel promissæ.

Secundo, quod illicitum est dare vel accipere munera pro Iustitia obtinenda vel facienda, per illud Esaïæ. *Beatus qui excutit manus suas ab omni munere*, relatum in cap. Sunt nonnulli l. q. i. & c. Et si quæstiones de Simon. & alia in hoc citat. supra notab. tertio, & negari non potest, Xenia esse quædam munera.

Tertio, Quod illa Xenia eo fine dantur, vt ad minus recipientes sint gratiores dantibus, & faueant eis in arbitrariis, & tandem ferant sententiam pro ipsis & citius eam ferant, etiam si non habeant probabilem timorem de inconstantia Iudicis in recto, nec certum de sua Iustitia conceptum, quod esse illicitum diffinimus supra notab. 9.

Pro contraria tamen parte facit illud late probatum supra notab. tertio, Coroll. quarto, Quod pœnas huius Extrauag. non incurrit quis, ob actiones in ea contentas, quæ ante illam erant licitæ: At huiusmodi Xeniorum datio & receptio modesta, licita erat ante hanc Extrauag. ob consuetudinem publicam à Papa, toto clero & populo scitam, & approbatam, & nulli iuri naturali vel diuino contrariam, Imo & humanæ legi consonam, secundum quam licite possunt dari esculenta & poculenta, quæ paucis diebus consumantur, Iudicibus delegatis, quales sunt Reuerendissimi Auditores à Papa in Curia deputati, c. Statutum §. Insuper de Rescript. lib. 6.

Secundo, Quod prædicta consuetudo non est contraria iuri naturali vel diuino, & ita potest valere etiam quoad Ordinarios argum. cap. fin. de Consuetud. modo non dentur principaliter ad Iustitiam vel gratiam faciendam: sed in signum gratitudinis pro studio & labore, quæ in cognoscendo de causa suscipiunt, per ea quæ de gratitudine supra eod. notab. num. 28. & latius in notab. II. tradita sunt, & modo non dentur tam grandia, vt inspecta qualitate personarum, inducât periculum probabile flectendi animum Iudicis à recto, argum. tex. memor. in l. solent ff. de off. Proconf. & aptius in cap. Et si quæstiones de Simon.

Tertio, Quod ad opposita responderi potest: Ad primum quidem, quod huic Extrauag. non est locus in actionibus quæ ante illam erant licitæ, vt sæpe prædictum est.

Ad secundum autem, quod in eo assumpta, procedunt in muneribus datis malo animo, corrumpendi Iudicem, vel quæ præ magnitudine solent corrumpere, vt exponit d. c. Et si quæstiones.

Ad tertium, quod procedit solum in hiis quæ principaliter dantur ad corrumpendum Iudicem, vel in pretium iustitiæ, non autem in hiis, quæ dantur principaliter in signum gratitudinis, licet minus principaliter respiciatur gratificatio iusta & honesta.

Ex quibus subinfertur primo, Incidere in vtroque foro in pœnas huius Extrauag. illos; qui dant vel accipiunt, aliqua Xenia notabiliter maiora, vel plura, vel alia, quam iure scripto vel consuetudine honesta & præscripta, liceat:
& conse

& consequenter si darentur alia quam esculenta & poculenta, vel hæc in maiori quantitate, quam paucis diebus consumi possit, attenta qualitate personæ, iuxta prædictum §. Insuper & ei annot.

Secundo, Quod videntur incidere in eas quo ad forum interius, dantes vel accipientes etiam iure vel consuetudine iusta permessa, qui principaliter dant vel accipiunt ea ad corrumpendum, vel tanquam pretium iustitiæ obtinendæ: Tum, quia id ubique gèrium est & erat illicitum coram Deo, etiam ante hanc extrauag. cum per id effectu ematur & vendatur quod non est vānale iux. prædicta capitula, Qui recte, & Non licet xi. qu. 3. & cap. Non sane 14. qu. 5. & cap. Vendentes i. q. 3. & d. l. Vānales. Tum quia prædicta iura non permittunt dare vel accipere illa, ob aliam causam quam ob meram liberalitatem, vt expresse fit prædictus §. Insuper, & datio vel donatio ob aliam causam quam virtutis, non datur vel accipitur ex mera liberalitate. Donatio enim ob aliam causam quam liberalitatem facta, non est donatio proprie, vt expresse ait I. C. in l. prima ff. de donat. determinans donationes ob alias causas factas, non esse proprie donationes. Non obstat quod glossa in d. §. Insuper verbo *mera liberalitate* visa sit aliquibus significare, quod omne quod non est exactum vel petatum, directè vel indirectè, dicitur datum ex mera liberalitate: Non enim hoc dicit, sed quod ad hoc vt aliquid censeatur merè liberaliter datum, requiritur ne sit exactum vel petatum, quod tam longe aliud est, quam est requiri aliquid à sufficere aliquid, quæ esse alia, probat gloss. sing. in c. Statutum in princ. verb. *Canonicis* de Rescript. lib. sexto, dicens textum illum requirere quidem vt delegatus sit saltem Canonicus, non tamen sufficere, Ita glossa prædicta significans requiri ne sit exactum vel petatum, vt aliquid dicatur liberaliter datum, non significat id sufficere: Et consequenter datum vel acceptum principaliter pro iustitia obtinenda etiam sine vlla exactione, non est verè coram Deo merè liberaliter datum.

33 Tertio, Quod non incurrunt eas, dantes vel accipientes ea quæ iure licet dare vel accipere ob meram liberalitatem, si dent vel accipiant ob eam principaliter, quamuis minus principalis respectus habeatur etiam ad breuiorem vel fauorabiliorem expeditionem: Tum, quia quod principaliter & non quod minus principaliter agitur, est attendendum. l. Si quis nec causam ff. de reb. cred. c. Quamuis pactum iunct. gloss. de pact. lib. sexto. Tum quia non peccat, qui mutuat principaliter ob charitatem & amicitiam, licet minus principaliter speret gratitudinem, iux. gloss. recept. in c. Consuluit de vsur. & tradita in Manual. Confess. cap. 17. num. 209. Nec qui vadit ad horas Canonicas principaliter vt placeat Deo, vel suo muneri satisfaciat, licet minus principaliter id faciat ob distributiones quotidianas, iux. gloss. sing. in c. primo de cler. non resident. lib. 6. glos. pen. & traditur in d. Manual. cap. 23. num. 100. Tum quia generaliter omnis actus virtutis, directus principaliter in debitum finem, est bonus, licet minus principaliter dirigatur in aliquod temporale commodum, quamuis nullus actus virtutis, directus principaliter in finem acquirendi bonum temporale, sit bonus; Per ea quæ nuper late tradidimus in Comment. c. Cum Minister 23. q. quinta à num. 30. post Adrian. ibi citatum & quæ addimus infra notabili 27. num. 37. ad simile propositum.

De datis & prom. pro Iust. & c.

Non obstat dictio *mera* quæ significat puram, iuxta glos. memorab. verb. *mero* in princip. Instit. de diuif. stipul. quia pura dicitur liberalitas, quæ ob nullam aliam causam fit principalis, quam ob illam, neque æquè principaliter ac ob illam, quamuis minus principaliter & secundariò fiat ob aliam vel alias, puritas enim non excludit minus principalem respectum, sicut merè & purè gratis dicitur mutuum, quod datur principaliter ob liberalitatem vel amicitiam, licet minus principaliter & secundariò aliquid speretur, iuxta d. glos. solenn. & recept. in d. c. Consultit de vsur. quæ habet, illud Euangelij: *Mutuum dantes & nihil sperantes* verificari in eo, qui nihil sperat principaliter, licet minus principaliter & secundariò sic: faciunt ad hoc illa multa, quæ de fine principali & minus principali ad praxin quotidianã vtilia, scripsimus in d. c. Cum minister 23. q. 5. à num. 30.

QUARTO, Quod hæc eadem omnia quæ dicta sunt de datione & receptione Xeniorum, & munerum Iudicum, Iudicibus faciendæ, dicenda sunt etiam de datione & receptione Xeniorum vel munerum, faciendæ vel non faciendæ Authoribus gratiarum & eas impetrantibus: Et consequenter Protectoribus Regum, Principum, Nationum, Prouinciarum, Ecclesiarum, Ordinum, Monasteriorum, & aliorum apud sedem Apostolicam sibi commendatos, sua cura, studio, vigilia & labore, protegentibus: De Xenis & muneribus, inquam, non solum per contractum vel quasi contractum debitis, quæ nomine salarij & stipendij iustificantur, vt dictum est supra eod. notab. num. 32. sed etiam de aliis quæ vltra illa dantur vel recipiuntur: Nam si principaliter id fiat in signum gratitudinis, amoris, & debitæ cuiusdam obseruantie, erunt licita, licet minus principaliter dentur ad mouendum & animandum vt citius & feruentius agant, aut impetrent, modo non fuerint nimia vel insolentia, quod pro varia dantium & recipientium conditione, variè est boni viri arbitrio definiendum, arg. l. primæ ff. de Iur. delib. cap. de causis de off. deleg. Si vero contra principaliter vel æquè principaliter dantur vel recipiuntur pro gratia faciendâ vel impetrandâ, quam vel ac pro gratitudine, vel fuerint boni viri arbitrio nimia vel insolentia, erunt illicita.

S V M M A R I V M.

Denunciandi præceptum hoc intra triduum, nouum, solos presentes in Curia ligat, & eos salua correctione fraternâ, à qua facta, incipit triduum.
num. 34.

XXII. Nota ibi *non renunciarent* causam decimam ob quam incurruntur hæc censuræ, quam supra notab. 3. diximus, non esse de actis antehac prohibitis, sed de non actis, siue omissis, quæ antehac licebat omittere, & non facere; & consequenter nouum casum in quo iubetur denunciatio criminis intra triduum. Cui addo primo, quod soli existentes in Curia, sub eo includi videntur: Tem quod sic restringit Syluester in verbo Excommunicatio 7. cas. 43. Extrauag. 2. de Simon. quatenus iubet denunciationem excommunicatorum ob

Simo

Simo

Simoniam, quanto cyus fieri Papæ, vel cui id ille commiserit: Tum per rationē eius in hæc verba: scilicet *quod aliter irrationabilis fuisset constitutio, que voluisset pauperes ab extremis terra adire Curiam*, pro deferenda Simonia hæc ille, Tum quia tanto maior occurrit ratio restringendi hanc Extrauagantem, quam illam, quanto maiores pœnæ inferuntur in hac, quam in illa, & quanto breuius tempus præstituitur ad denunciandum in hac, quam in illa, quū in hac iubeatur denunciatio fieri intra triduum, in illa autem quanto cyus fieri potest.

Secundo, Quod dubitari potest, An correctio fraterna debeat præcedere huiusmodi denunciationi? & viderur quod non, quia iubetur fieri intra triduum, intra quod raro potest fieri comoda fraterna correctione præcedente, sed cōtrarium a iudicor verius, saltem si crimen est occultum. Tum propter illa verba Thom. communiter recept. 2. 2. q. 33. art. septimo. ad vltimum (scilicet *Prælato non est obediendum contra præceptum Domini*. iuxta illud Actuum septimo, *Obedire oportet Deo magis &c.* & ideo quando Prælati præcipit vt ei dicatur quod quis iuerit esse corrigendum, intelligendum est præceptum sane, saluo ordine fraternæ correctionis, siue præceptum fiat generaliter ad omnes, siue ad aliquem specialiter. Sed si Prælati præciperet expresse contra hunc ordinem à Domino institutum, & ipse peccaret præcipiens, & subditus ei obediens, quia contra præceptum Domini, vnde non est ei obediendum, quia Prælati non est iudex iudiciorum occultorum, sed solus Deus, vnde non habet potestatem præcipiendi aliquid super occultis, nisi in quantum per aliqua indicia manifestantur, puta per infamiam, vel aliquas suspiciones, in quibus potest Prælati præcipere, sicut & iudex sæcularis, vel Ecclesiasticus potest exigere Iuramentum de veritate dicenda. Hæc ille, Quæ ad literam transcripta, sequitur Adrian. in quarto, de correct. frater §. Ostenso vers. tertium principale: Quibus omnes fere assentiuntur: & ad argumentum oppositum responderi potest, triduum incipere debere à fraterna correctione facta, & non secuta emendatione.

S V M M A R I V M.

Excommunicatio noua maior, reseruata Papæ, nu. 35.

Extrauag. hic innouata, olim reuocata fuit, num. 35.

Restitutio hic iussa, non tollitur partis remissione, num. 35.

Audens non dicitur hic omnis faciens, sed tantum præsumens, num. 35.

Præsumentem quæ lex punit, non includit bono animo facientem, num. 35.

Ordinatus bono & simplici animo ante iustam ætatem, non suspenditur, num. 35.

Pœna nullitatis huius Extrauag. in foro conscientia subeunda, num. 35.

35 XXIII. Not. ibi *nullus &c.* nouum casum in quo Excommunicatio reseruata Papæ, ipso iure incurritur, quem nos posuimus in d. Manual. cap. 27. nu. 106. referendo prædictam Extrauag. primam de sent. excom. super qua ni-

Originali de re nota

De datis & prom. pro Iust. &c.

hil aliud diximus, quàm quod, vt supra num. i. dictum est, Palud. Angel. Syluest. Adrian. & Caiet. attestatur reuocatam fuisse per Clem. V. Cui addi nunc oportet. Primo, eam esse innouatam per S. D. N. Gregor. XIII. Secundo, quòd in vtraque est adiectio, ne absoluat priusquàm malè accepta, benè restituat pauperibus. Tertio, Quod huic est consequens, non sufficere partis, quæ dedit remissionem, vel donationem, quamuis impotentia restituendi excusaret, sicut & ab aliis restituendis iuxta tradita à nobis in d. Man. cap. 17. num. 56. Quarto, Quod hic est casus in quo turpiter datum, & turpiter acceptum debet restitui pauperibus, quod facit ad limitationem & declarationem eorum, quæ diximus in Man. cap. 17. num. 92. Quinto, Quod S. D. N. adiecit in hac Sex. actione (de quibus infra) contentis in illa, ob quas perinde incurruntur pœnæ, ac ob illas. Sexto, Quod in hac extensione S. D. N. Greg. XIII. qua Extrauag. Bonif. extendit ad facientes aliquam prædictarum sex actionum, ponderandum est verbum *Audentes* quod non includit facientes quolibet modo, sed tantum temerario & præsumptuoso: Tum quod audacia vt plurimum sumitur in malam partem pro nimia confidentia: iuxta illud Cicer. Nec vires eis, nec audacia, nec tela defuere: Tum per text. sing. in Extrauag. Cum primum Pij V. contra blasphematores &c. in §. Nullus ibi *Audeat, siue præsumat* iuncta significatione propria illius coniunctionis *siue* quæ est disiungere verba & coniungere sensum, vt diximus in Comment. cap. Statuimus 19. q. 3. num. 62. post Panor. communiter receptum in cap. Inter cæteras de rescrip. & quod consequenter hæc extensio non includit illos, qui eas agunt bono animo & simplici, absque dolo & temeritate, quia lex puniens præsumentem facere aliquid, non includit tali modo facientem iuxta determinat. Cardinalis communiter recept. in Clem. prima qu. 38. de priuil. qua nos sæpè vti sumus, & præsertim in relectione cap. Acceptam oppos. 8. de rest. spol. ad excusandos à pœna suspensionis ipso iure inflicta per Extrauag. Pij II. præsumentibus ordinarij ordine sacro ante legitimam ætatem, eos, qui bona fide præcepto superiorum, vel suasionem aliorum, vel sua bona intentione simplici, sine dolo, ignorantes malè facere, ordinantur ante illam.

XXIIII. Nota ibi *Iustitia vero, sine gratia* omnia obtenta per actiones hic punitas, esse ipso iure nulla, licet antehac multa essent valida, vt dictum fuit supra notab. 3. nu. 4. Quam pœnam etiam in foro conscientie seruandam probat notab. sequens.

XXV. Nota ibi *& scienter illis vtentes &c.* alium nouum casum, in quo ipso iure incurritur excommunicatio Papæ reseruata, videlicet actio vtendi impetratis per fordes, hic puniri iustas. Ex quo inferitur, pœnam nullitatis inductam per hanc Extrauag. esse in foro conscientie subeundam, quamuis in d. man. c. 23. num. 118. & latius in Comment. cap. fraternitas 12. q. 2. & alibi sæpè probabiliorem putauerimus opinionem eorum, qui afferunt glos. d. ca. Fraternitas, quæ habet, pœnam non debere in foro conscientie, habere locum regulariter etiam in pœna ipso iure incurfa, Non inquam id obstat, quia id limitandum est, vt ibi dixi, quando constat de contraria intentione legislatoris, hic enim vtentes impetratis quæ ob pœnam nullitatis ipso iure laram sunt nulla, excommunicantur excommunicatione maiore, quæ præsupponit peccatum

catum mortale c. Nemo & c. Nullus II. q. 3. quod non peccaret si illa pœna nullitatis ipso iure incurfa, in foro conscientie non ligaret, vt palam est.

S V M M A R I V M.

Actiones hic punitæ etiam ante hæc fuerunt illicitæ, nu. 36.

Sollicitationem iustitiæ gratiæque faciendæ qui quærentes hæc pœnas incurrunr, num. 37.

Mercede sua dignus mercenarius, & stipendiarius stipendio, nu. 37.

Ambitio siue affectio præstantium gratia per munera hic punitur, sed est restringenda ad munera insolita & c. nu. 38.

Actio qua fingitur datum quid intercedenti, est vna de hic punitis, etiam non secuta obtentione, nu. 39.

Hoc pronomen præsentia oculo corporis vel mentis demonstrat, nu. 39.

Consilium, auxilium, & fauor principaliter vetita puniuntur non secuto effectu, secus si accessorie vetentur, nu. 40.

Consilium, auxilium, & fauor puniuntur secuto eo, in quod dantur, licet non sequatur obtentio, nu. 40.

Pœna huius Extrauag. innouantis & innouatæ sunt octo, quarum tres primæ proculdubio ligant in foro conscientie, & vltima non, & quatuor reliquas non obligare in illo est probabile, nu. 41.

Pœna etiam ipso iure imposita regulariter non ligat conscientiam, nu. 41.

36 XXVI. Not. in verb. *scelus* adiunct. verb. *peffima* infra posito, quod actiones per hanc Extrauag. punitæ, erant scelera, & peffima peccata etiam ante hanc Extrauag. quatenus enim ait hoc scelus ante illam inoleuisse, palam præsupponit exercitium illarum ante illam scelus fuisse, & quatenus ait, illa esse peffima, quando hæc Extrauag. fiebat, præsupponit ea ante illam fuisse talia, non enim hæc antequam fieret & promulgaretur, poterat illa facere talia, cum lex non extendatur ad præterita, cap. secundo, & fin. de cõstit. In quod ipsum faciunt etiam sequentia verba, quibus asseritur: *Existimationem Curia per ea offendi* & rursus *in eos qui talia agunt animaduertendum fore* quæ relata ad omnia præcedentia præsupponunt ea digna fuisse animaduersione, & punitione, antequam per hanc punirentur, per quæ omnia corroboratur notabile tertium, sicut & hoc per illud.

37 XXVII. Nota ibi *nundinentur* II. actionem hic punitarum & cõsequenter, quod quærere quem sibi onus vel mandatum impetiri ad iustitiam vel gratiam, accepto, pacto, vel promisso sibi in id pretio, est graue peccatum, Quod tamen limitandum est, non ver. dicare sibi locum in pretio quod ei datur vel promittitur pro mercede, salario, vel honorario laboris, industriæ, & sollicitudinis ob id subeundorum, nam illud iuste datur & accipitur: Tum per illud Luca 10. *Dignus est mercenarius mercede sua* probat. in c. primo 13. q. 1. Tum per illud

De datis & prom. pro Iust. & c.

eiusdem Lucæ cap. tertio: *Estote contenti stipendiis vestris* relatum in cap. Militare 23. q. prima. Tum quia id non datur pro iustitia vel gratia, sed pro labore, industria, & sollicitudine remunerandis, etiam si paulò plus iusto in signum gratitudinis detur: Si verò datur multum exuperans, præsertim cum pro magnitudine gratiæ impetrandæ augetur, & pro paruitate minuitur, cum tamen fortè maior labor debeat impendi pro parua quam pro magna, merito potest iudicari in foro exteriori potius datum in pretium gratiæ impetrandæ, quàm in remunerationem laboris, industriæ, & sollicitudinis. In foro autem interiori, ipse qui dat vel recipit esto Iudex, pro quo principalius det vel recipiat, & si principalius det vel recipiat pro iustitia, vel gratia obtinenda quàm pro labore, industria, & sollicitudine, incurreret istas pœnas, & si contra principalius pro illis quàm pro hac, non incurreret, quia attendendum est, quod principaliter agitur l. si quis nec causam ff. de reb. cred. cum multis ibi cumulatis per Iasonem & l. si non sint §. perueniamus ff. de aur. & arg. leg. & per dicta supra notab. 21. num. 32. & tradita à nobis in d. man. cap. 23. num. 100. & profundius aliis in c. Cum minister 23. q. quinta à num. 39. vbi tamen clare concludimus contra Bart. & aliquot alios, ibi citat. non omnem causam sine qua non fieret actus, dici principalem. Ex quibus colligitur responsio danda cuidâ missò vel venienti à Regno Indiæ maris Oceani quòd vocant del Peru d'ito sibi mandato vnà cum aliquot centenis ducatis, ad impetrandum quâsdam gratias Apostolicas.

38 XXVIII. Nota ibi *donis pollicitationibusque ambiūt* actionem ob quam incurruntur istæ pœnæ, & consequenter esse graue peccatum, ambiere, siue adire alliciendo donis & pollicitationibus, valentes gratia, apud illos, qui facturi sunt gratiam vel iustitiam, pro illa, medio illorum obtinenda; nec est hæc eadem quæ sexta, quam secuti Io. Mon. collegimus ex illis verbis *promittentes & acceptantes* quia illa est de promittente tertio quasi proxenetæ, apud quem lucrum promissum non est remansurum: hæc autem est de promittente vel dante tertio apud quem lucrum est remansurum, & ita longè differunt, vt palam est hæc tamen restringenda est ad allectionem per munera illicita, & in eiusmodi rogationibus & flagitationibus inter probos insolita, per dicta supra in notab. 9. 11. & 21.

XXIX. Not. ibi *quidam & c. quasisse affingant* actionem 12. de punitis hic videlicet fictionem qua mendaciter quis fingit se dedisse pretium vel munera pro opera præstanda vel præstita per valentem gratia, apud iustitiæ vel gratiæ Authorē; Super qua sumus interrogati, An per eam incurrantur pœnæ, etiam non secuta obtentione gratiæ? & videtur respondendum affirmatiuè, per ea quæ supra not. 9. & 10. diximus eas incurrì per pactionem & promissionem vel acceptationem, etiam non secuta datione, nec iustitiæ, vel gratiæ obtentione, hæc enim actio æquè prohibetur ac illæ, & sicut illas includit Extrauag. Bonif. hic innouata, ita hanc includit hæc illam innouans, quatenus illam ad hanc extendit: Quod autem ad hanc extendat, colligitur primo ex eo, quòd ea relata cum contentis in Extrauag. Bonifacij, & aliis duabus in duobus proximis notab. collectis, subdit ea esse pessima, quod intelligi debet de omnibus contentis in innouante & innouata, & quamuis alicui videri potest,

potest, non referri ea ad contenta in innouata, quia sunt paululum remota, nemo tamen negare potest referri ad tres proximas per innouantem additas quarum vna est hæc.

Secundo, quod præmissio quod sunt pessima, & quod æstimationem Curia grauissimè offendant, ad id in eos, qui talia agunt animaduertendū fore, intelligendum per verbum *Talia* ea omnia quæ prædixit, vel saltem ea, quæ proximè præcedunt arg. c. Secundo requiris de appel. & citatorū per glossas eius.

Tertio, quod adiungit innouationem extrauagantis Bonif. VIII. & eius pœnarum, extendendo eas per illa verba *easdemque omnes extendimus ad audentes qualescunque horum facinorum, quæ ascripsimus* in quibus pondera verbum *extendimus* per quod apparet velle se, vt habeat locum etiam in aliquot aliis, quam contentis in d. Extrauag. Bonif. & non sunt alia, quàm proximè relatæ, quarum vna est hæc, de qua hoc notabile, ergo etiam ea est vna de actionibus in hac Extrauag. punitis: pondera etiam illa verba *qualescunque horum facinorum* in quibus illa dictio demonstratiua *horum* aptius refertur ad tres proximas: Tum quia sunt præsentiores quia proximiores, & illud pronomen demonstratiuum respiciens præsentia oculo corporis vel mētis iuxta textum, & ibi notat. per Bar. & alios in l. hoc edicto, quæ est prima ff. de nou. op. nunc. aptius respicit præsentiora: Tum quia non sunt alia præsentia, nec absentia, quæ demonstrantur, & in quæ fiat extensio, nisi prædicta tria; de quorum tertio est hoc notabile. Pondera item verbum *quæ ascripsimus* idest adiecimus, quæ sola tria prædicta sunt, ergo etiam illa includuntur.

Quarto, per illa verba *illis & aliis supradictis* posita in vers. sequenti *Audentes* per quæ clarè distinguendo illa, quæ ipsemet adiecit ab aliis contentis in Extrauag. Bonif. pœnas eius extendit ad consulentes, auxiliantes, & fauētes ea facientibus.

40 XXX. Not. ibi *dantes & c. consilium, auxilium vel fauorem* tres alias actiones, quæ sunt 14. 15. 16. quas adiecit S. D. N. Circa quas dubitari potest: An per eas solas non secuto effectu consilij, auxiliij vel fauoris, incurrantur pœnæ huius Extrauag? Nam pro parte affirmante facit primò id, quod dictum est supra not. 8. videlicet: quod prædictæ pœnæ incurruntur per pactiōnem, promissionem, dationem & receptionem pro obtinenda iustitia vel gratia, licet non obtineatur.

Secundo, quod c. primum de homicid. lib. 6. cum ei annotatis habet: Mandantem occidere per assassinos perindè incurrere pœnas illius c. non secuto homicidio, ac secuto illo, & l. Quisquis C. ad leg. Iul. maieft. perindè punit ineuntem fœdus contra principem, ac bellantem contra eum, & volentem occidere senatorem eius, ac occidentem illum.

Tertio, quod consulens alicui vt appellet à Papa ad futurum Concil. censetur excommunicatus etiam appellatione minimè secuta, per extrauag. Pij Secundi, & Iulij Secundi not. 8. citat. licet non per Bullam Cœnæ S. D. N. Greg. XIII. vt diximus in Manual. c. 27. nu. 58.

Pro parte verò negante, quæ verior videtur, facit efficaciter id, quod late probamus in d. man. c. 27. nu. 51. citato supra notab. 8. nu. 12.

De datis & prom. pro Iust. & c.

Ad opposita respondetur, ea procedere, quando pœna non accessoriè, sed principaliter imponitur contra consulentem, iuuantem, vel mandantem, non autem cum principaliter imponitur contra facientem, & accessoriè contra consulentem, auxiliantem, vel mandantem, Et cum hic non exprimat, An principaliter, an accessoriè puniri iubeantur consulentes, iuuantes, & fauentes, nec alterum eorum necessariò ex eo inferatur, videtur dicendum eos accessoriè, & non principaliter prohiberi & puniri, per regulam illam, quòd in dubio mollienda est constitutio pœnalis ad pœnam minorem, cap. pœnæ de pœn. dist. prima & l. si de interpretatione & l. si præses ff. de pœn.

Aduertendum tamen, quod interdum datur consilium, auxilium, vel fauor solum ad obtinendum gratiam vel iustitiam, & interdum ad paciscendum, vel promittendum, vel dandum, vel recipiendum & c. Et in priori casu non incurritur, nisi obtineatur, nec in posteriori, nisi pœctio, promissio, datio vel receptio quæ consulitur, sequatur, non tamen oportet in hoc, quòd obtentio sequatur, quia non ponitur accessoriè ad obtentionem, sed solum ad pœctionem, promissionem & c. Quòd valdè notandum est, & confirmat, declaratque posita in d. not. 8.

41 XXXI. Not. ibi *Quinetiam, vsque ad fin.* quinque pœnas nouas, Quatuor quidem extraordinarias ipso iure incurrendas, & quintam ordinariam, quas addit S. D. N. tribus impositis à Bonif. puta pœnæ excommunicationis ipso iure incurrendæ, & nullitatis obtentorum, & restitutionis malè acceptorum, quæ verè non est pœna, Quinque prædictarum nouarum: Prima est priuatio à beneficio Ecclesiastico & seculari perpetuo vel temporali.

Secunda priuatio similis ab officiis, Tertia incurfio infamiæ, Quarta inhabilitas ad prædicta beneficia, & officia, Quinta, quæ ordinaria est, vt pro rei qualitate extra ordinem puniatur. Circa quas octo pœnas dubitari possent. An etiã in foro Cõscientiæ habeât locû, Ita quod absque alio superioris vel Iudicis præcepto vel monitione teneatur quis sub pœna mortalis peccati eas pati?

Ad quod respondeo primo affirmatiuè procul dubio, quoad tres pœnas Bonif. scilicet excommunicationis, restitutionis, & nullitatis obtentorum, Quoad excommunicationem quidem, & restitutionem, secundum sententiã omnium, tam eorum, qui opinantur non teneri, nos regulariter in foro Cõscientiæ ad subeundas pœnas ipso iure incurfas, quàm eorum, qui contrarium affirmât, eò quod excommunicatio secum fert executionem, & restitutio non est omnino pœna. Quoad pœnam nullitatis autem, quia id ex mente Authoris clarè collectum est supra not. xxv. Negatiuè autem procul dubio, quoad octauam, scilicet pœnam ordinariam, quæ extra ordinem à Iudice imponenda est, secundum sententiã omnium post glos. in d. c. Fraternitas 12. q. 2. & Thom. recep. 2. 2. q. 62. art. 3. dicentium neminem teneri subire pœnam in foro Cõscientiæ à Iudice imponendam, donec imponatur.

Secundo, quod (licet dubitari possit) tamen probabiliter dici potest aliis prædictis 4. extraordinariis pœnis non esse locum in prædicto foro, attento quòd adeò magnæ sunt, & quòd, vt supra dictum est, magis sunt additæ ad terrendum & in exemplum, quo multis grassantibus opus erat, iuxta l. Capitalium §. famosos ff. de pœn. quàm pro qualitate culpæ, & quod difficilimum est,

est, quod quis contra semetipsum, tam grandes pœnas exequatur, & quod priuationes, de quibus hic, expressè extenduntur, ad beneficia & officia secularia, quoad quæ, certò puto non esse locum eis in foro conscientia, & quod (vt latius demonstro in Comment. cap. Fraternitas 12. q. 2.) frequentior (cui & ipse adherere soleo) habet indistinctè nullas pœnas etiam ipso iure incurfas, obligare in foro Conscientia delinquentem, ad eas contra se exequendas, nisi Author legis expresse vel tacitè id iubeat. Quod rarissimè faciendum est propter ibi adducta, præsertim propter cap. Erit autem lex 4. dist. declaratum per Tho. secunda 2. q. 95. art. tertio quatenus habet legem debere esse possibilem moraliter seruatu, qualis vix esset lex statuens, vt quis magnas pœnas contra se exqueretur.

S V M M A R I V M.

Datio & acceptio hic punita, etiam extra Sed. Apostolicam, non licent pro spiritualibus, num. 42. nec pro inuendibilibus, num. 43. nec pro officijs malis, vel malè præstitis, vel præstandis, vel bonis, sed debitis modo mediocri, præstitis, vel præstandis, num. 46. nec pro bonis tanquam de iustitia debita, sed sic pro officijs non debitis, vel modo meliori, quàm debito, præstitis vel præstandis, num. 47.

Simoniacus mediator, collator, vel presentator tenetur restituere fructus malè perceptos à Simoniaco, in subsidium illius, num. 42.

Restituere tenetur dans causam damni etiam mediatam, modò sit propinqua, num. 42.

Causam qualem damni dans restituere teneatur, num. 42.

Argumentum à contrario, Qui dicit de vno & c. Sic limitandum, nu. 42.

Vendibilia non esse omnia, quæ non sunt spiritualia, in quibus est locus Simonie, num. 43.

Scientia & omnis virtus intellectualis, est inuendibilis, quia inæstimabilis, num. 43.

Doctor docens pecunia non vendit scientiam, sed laborem, & onus eam docendi, num. 43.

Virtus moralis & Theologa est simpliciter virtus, & tam illa, quàm suus actus fortius inuendibilis, quàm intellectualis, quæ secundum quid, & cum adiectione intellectualis est virtus, num. 43.

Iustitia & actus eius Iudicium, & consequenter sententia cur inuendibilia, num. 44.

Virtutum ad actus exercendos obligatio vendibilis, licet ipsa non sit talis, num. 44.

Iuris dicendi officium vendibile est, licet vetetur vendi, num. 44.

De datis & prom. pro Iust. &c.

- Iurisdictio temporalis vendi, permutari, in feudū, & dotem dari potest, n. 44.*
Vendibilia esse de se multa iuris publici, etiam qua vendi vetantur, nu. 44.
Intellectus, siue ratio noua l. 2. & 3. ff. de cond. ob turp. causam, num. 45.
Iustitiam & iudicium vendens, etiam Monarcha cur peccet? num. 45.
Vendere, & principaliter pro temporali re dare, paria in hoc proposito, n. 45.
Iurisdictio vendi potest ab Inferiori, sed non officium iudicandi, num. 45.
Iudicandi officij obtentio, tacita pecunia data mediatori, cur surreptitia, nisi & c. num. 45.
Taciturnitas non omnis veri, quod retraheret à concedendo, nocet, nu. 45.
Lucrum quod, non turpe acceptū pro officio debito, nu. 46. & melius, nu. 48.
Beneficium nemo tenetur de suo prestare gratis, num. 47.
Medicus non tenetur curare diuitē gratis, etiam si aliter nolit curari, nu. 47.
Intellectus huius Extrauag. & l. 2. 3. & 4. de cond. ob turp. caus. quoad data pro officio indebito, nu. 47. Et quoad aliud, nu. 49.
Familiares & officarij pro quomodo faciēdi officia debite aliquid capiunt, num. 48.
Peccant qui non pro officio debito mercedem accipientes, nu. 48.
Beneficus est etiam qui confert qua sibi retinere nequit, & qui debita soluit, num. 49.
Donatio non desinit esse merè liberalis, eo quod fiat ob causam minus principaliter, num. 49.
Peccata sunt quaedam per accidens ob speciem mali, qua de se licent, nu. 49.
Dare licet ministris Iudicum ob aditum faciliorem & c. num. 50.
Datum Thesaurarijs & debentibus soluere quod iustum, nu. 50.
Lucrari datum à militibus vel alijs Principum vel aliorum creditoribus, pro intercessione recuperandi stipendia, vel alia debita, ut plurimum turpe, nu. 51.
Franciscus ab Erasmo laudatus, num. 51.

42

XXXII. Not. hic locus admonet prestare id, quod composito iam Commentario, cum imprimeretur tertium notabile in eo nu. 6. promissimus, nempe decidere: An, & quantum peccent, qui alibi quam apud sedem Apostolicam, Regibus, Principibus, Magnatibus, & alijs primæ notæ, vel inferioris, viris vel fœminis, assistentes, aut inferuietes gratæ à secretis, vel alijs ministerijs magnis vel paruis, & alij amicitia, & gratia apud eos multum valentes, accipiunt munera interdum conuenta & promissa, interdum absque conuentione, ante vel post Iustitiam vel gratiam obtentam? & An obtentio valeat? & aliquam censuram & obligationem restituendi incurrant? & An idem sit dicendum de datibus vel promittentibus eis? Ad quam prætermisissis gratia breuitatis decem fundamentis, quæ pro parte negante, & duodecim, quæ pro affirmante formaueram: Respondeo primo, Quod grauer peccant, qui id ita faciunt circa spiritualia

ritualia, vt committatur Simonia, etiam si sint Principes, & Monarchæ, Ecclesiastici, vel seculares, & etiam incurrunt censuras, & actus est nullus, si Simonia fuerit realis in ordine, vel beneficio: iuxta Extrauag. 2. de Simon. & tradita in Manual. Confess. cap. 23. num. 100. excepto Papa, per dicta supra notab. 9. nu. 14. & prius in Manual. Confess. cap. 23. num. 106. Restituere autem tenentur ea, quæ sibi retinenda acceperunt cap. De hoc de Simon. non autem illa, quæ pro aliis acceperunt, & eis tradiderunt, quia ad illa restituenda ipsi tenebuntur iuxta ibidem notata, An autem teneatur restituere fructus, quos virtute talis collationis simoniacæ, & nullæ, perceperit beneficiarius, in subsidium illius nolentis vel non potentis restituere? quæstionis grauis fuit, incidentis in summo pœnitentiariæ Prætorio, de patre, qui per simoniam quæsiuit filio beneficium, An teneretur restituere fructus perceptos ab eo? quæ tamen non fuit decisa, quia ex alio capite res proposita fuit expedita. Nam pro parte negante facit primo, quod prædicta Extrauag. quatenus agēs de mediatore & beneficiario, & tantum statuens hunc teneri ad restitutionem fructuum, videtur de illo significare contrarium arg. cap. Nonne de præsump. & l. Cum Prætor de Iudic.

Secundo, Quod non fuit causa immediata damni, de qua tantum videri potest intelligendum cap. fin. de iniur.

Tertio, Quod alioqui oporteret dicere omnes mediatores simoniæ realis in beneficiis, & collatores, præsentatores, & electores simoniacos, teneri ad restitutionem fructuum malè à simoniacis perceptorum: Oporteret item dicere eos qui conferunt, vel conferri procurant excommunicatis, suspensis, illegitimis, irregularibus, & aliis inhabilibus, teneri ad restituendos fructus ab eis percipiendos, quæ insolita videntur & absurda, & ita non dicenda l. Nam quod absurdum ff. de oper. liber. & cap. Dudum de præben. lib. sexto.

Quarto, Quod dans causam remotam mortis non est irregularis iuxta gl. sing. & recept. in cap. De cætero de homicid.

Pro parte affirmante facit primo, Quod omnis qui dat damnum, tenetur restituere illud secundum omnes: Et quod, qui causam damni dat, videtur dare illud cap. fin. de iniur.

Secundo, Quod non iuuat aduersam partem, dicere illud c. esse intelligendum de dâte causam, ex qua immediatè sequatur damnum; & quod mediator simoniæ, non videtur dare causam, ex qua immediatè sequitur damnum male capiendi fructus: Tum quia d. c. fin. non distinguit inter causam mediatam, & immediatam nec Thom. 2. 2. q. 62. art. septimo, Imò significat sufficere, vt sit causa sine qua non: Tum quòd l. Qui occidit ff. ad l. Aquil. habet, eum qui occidit seruum pignori datum, teneri ad restituendum vsque ad valorem serui, quod debetur creditori, si debitor non est soluendo, & tamen non videtur occisor fuisse causa immediata illius damni, sed valde mediata, & quod qui furatur sartori acum, vel alij operario Instrumētum, sine quo non potuit operari, & cum quo operatus fuisset, tenetur ad restituendū, vt cōcludimus in Manual. c. 17. n. 3.

Tertio, Quod qui consulit, iubet, vel opitulatur alicui ad faciendum Instrumentum testamenti, vel debiti falsum: Qui suo testimonio defendit illud, & qui testatur quempiam esse capacem hereditatis, legati vel muneris, cuius non est capax, tenetur restituere hereditatem, legatum, debitum malè exactū, mu-

De datis & prom. pro Iust. & c.

nus, vel officium alteri ademptum: Attamen non consequitur hereditatis ablatio, nec debiti exactio, nec muneris, vel officij collatio immediate ex prædicto consilio, iussu vel opitulatione: Nam prius oportet interuenire testamenti apertionem, signorum recognitionem, hereditatis aditionem, legati acceptationem, debiti petitionem, incapacis ad munus lectionem, vel optationem, & id genus alia, & mediatoris simoniaci actio, tam dirigitur in malam acceptationem fructuum beneficij simoniaci, quàm actiones prædictorum falsariorum, in fructus per illa falsa querendos.

Quarto, Quod non obstant pro parte negante adducta. Ad primum enim respondetur, Quod ut ait Dom. recept. in c. Qualis 25. dist. illa regula: Qui de vno dicit, de alio negare videtur, intelligenda est de alio dissimili, non de simili, pro quo facit l. Non possunt ff. de leg. & c. Si tibi absentem iunct. glos. quæ addit idem, si præsentem de præb. lib. sexto, Et tam qui dat pecuniam pro beneficio, quàm beneficiarius, ambo sunt simoniaci, & in hoc sibi similes.

Ad secundum autem colligitur responsio ex ultimo argumento pro hac parte formato.

Ad tertium vero, Quod, ut Dialectici dicunt, multiplicatio inconuenientium non soluit argumentum, & quod non minus ardebit, qui cum multis ardebit, ut ait Aug. in cap. Multi 3. q. 1.

Ad quartum nego prædictum mediatorem non dare causam propinquam, nam enim propinquam dat, quàm qui furatur acum sartori, & qui mutuat enssem occisori, credens, vel credere debens eum occisurum, & mutuans schalac alicui, quem credit, vel credere debet ascensurum per eas in domum causa furandi. Sit itaque conclusio, licet terribilis omnibus, de quibus quæstio est proposita, quique simoniaco modo dant vel accipiunt circa beneficia spiritualia, quorum numerus (proh dolor) magnus est; Arbitror autem, quod licet accepta immediate propter simoniam, debeant restitui Ecclesiæ, cui facta est iniuria per d. c. De hoc fructus tamen simoniace percepti, possunt restitui etiam pauperibus, vel successoribus Canonicis in beneficio: Imò etiam sibi ab eis remissionem, vel condonationem eorum in opera pia querere, iuxta ea, quæ ad simile propositum scripsimus in Comment. c. Non liceat 12. q. 2. §. 12. nu. 4. Possunt item excusari procurando ut ipsi beneficiarij restituant illos pauperibus, vel se modo licito cum Camera sed. Apostolicæ componant, quoniam illi tanquam facientes principaliter tenentur ad illam restitutionem, quàm illi consentientes, qui tenentur tantum in eorum subsidium, iuxta dicta in d. Manual. cap. 17. à num. 17.

- 43 II. Principaliter dico, Quod idem videtur dicendum de datis & acceptis pro his quæ suapte natura, id est: Iure naturali vel Diuino sunt inuendibilia, præterquam quod in his non committitur Simonia, & in spiritualibus sic: Sint ne autem vlla talia? quæstionis est, Nam pro parte negante facit, Quod omnia temporalia videntur competere, ac regi Iure humano, c. Quo iure 8. dist. & l. Ber. è à Zenone C. de quadrienn. præscript. cui non subest princeps l. Princeps ff. de leg. imò quod in his placet Principi, legis habet vigorem §. Sed & quod Principi Instit. de iur. nat. gent. & ciu. desumpto ex l. 1. ff. de Constit. Princip. Vnde & Romani Pont. appellantur Canones animati in c. Ipsi sunt Canones 9. q. 3. iuxta

q. 3. iuxta mentem glos. quæ pro ei concordanti citat fin. Auth. de Consul. eo quod habet Imperatorem esse legem animatam, & quod Thomas ad Duciff. Brab. ait: Officia Iudicum, quibus datur temporalis potestas, iuste vendi posse, modò vendantur idoneis, & pretio, quod sine grauamine populi recuperari possit, & consequenter Iurisdicção ipsa, quæ cum tali officio traditur.

Sed pars affirmans tenenda est, primò quidem: Quòd sapientia, scientia, & prudentia, & omnis alia virtus intellectualis & naturalis, modo naturali, quæ fita, non est res spiritualis, in qua committitur Simonia, vt diximus in Manual. Confess. c. 23. nu. 100. vers. Ex qua (contra mentè glos. c. Non licet n. q. 3. & Host. & Card. in c. Quia nonnulli de Magistr. sentientes committere simoniam, illos, qui docent aliquam scientiã pecunia) attamen est inuendibilis, quia inæstimabilis: Tum, quia est altioris ordinis bonorum, quam sint pecuniaria, imo & honoraria, quia sunt bona animæ, quæ omnibus corporis, & fortunæ bonis præstat c. Si habes sub finem 24. q. 3. & c. Ille 22. q. 5. cuiusque bona fortunas præcellunt arg. c. Deteriores 6. q. 1. Tum per illud sap. 7. *Omne aurum comparatione sapientia, est arena exigua*, Tum, per illud l. primæ ff. de var. & extraor. cognit. *Res sanctissima est ciuili sapientia, qua pretio nummario non fit æstimanda*. Tum, quod non obstat, Quòd doctor potest accipere salarium ad docendum scholasticos, ex publico ærario, vel contributione, seu collecta scholasticorum, vt pulchrè determinat Panor. contra scrupulos Host. & Anton. in d. c. Quia nonnulli, & ante illum glos. ibidem, & ante illam, glos. Ioh. in cap. De quibusdam 37. distin. & melius Bartholom. Brix. in additione eius, quia, vt ipse respondet, Doctor non vendit scientiam, quæ est inæstimabilis, sed locat laborem & operas suas ad eam docendam. Pro qua locatione, & obligatione faciendi, etiam spiritualia, & ad morandum alicubi, vt illa faciat, potest recipi, & promitti pecunia, licet non pro ipsis spiritualibus faciendis: iuxta doct. sing. Innoc. in c. Quoniam in 2. sub fin. Ne Præl. vic. suas.

II. Quòd etiam omnis virtus moralis, & à fortiori Theologa, & omnis actus eius est inuendibilis, quia inæstimabilis: Tum, quòd sapientia, scientia, & omnis alia virtus intellectualis est inæstimabilis, vt iam dictum est, ergo à fortiori erit talis virtus moralis, cum hæc simpliciter sit virtus, illa verò secūdum quid, cum adiectione (intellectualis) vt docet Thom. 1. q. 58. artic. 1. Tum, quia hæc est ratio radicalis, & noua, cur sententiæ vanales sint nullæ l. Vanales C. quando prou. non est nec. translat. in §. vanales 2. q. 6. Tum, quia hæc etiam est ratio, Quòd nullum bonum pecuniarium possit esse finis aptus vllius actus quantulacunque virtutis, vt post Adrian. Quodlib. 11. tradimus in cap. Cum ministr. 23. q. 5. num. 30. & in Manual. præl. 7. nu. 22. Ratio enim est, Quòd omne bonum pecuniarium est quoddam æstimabile, & minus virtute & actu virtutis inæstimabilibus, & finis quatenus talis, debet esse maior medio, quatenus tale: & ita non potest esse aptus finis eorum.

Quæ consequitur, Quòd etiam iustitia & Iudicium, de quibus in proposito agitur sunt inæstimabilia, & inuendibilia: Tum, quòd istæ duæ Extrauag. hoc significant: Tum, quòd Iustitia est virtus ex Arist. 5. Ethic. & Thom. 2. 2. q. 58. arr. 3. & Iudiciū actus eius ex eod. Thom. ibidè q. 60. art. primo, & vt prædictum est omnis virtus, & omnis actus eius est inæstimabilis, & inuendibilis. Nec obstat

Bartholom. Brix.

De datis & prom. pro Iust. &c.

his quòd tributa soluuntur Regi, vt prudenter gubernet, qui est actus prudentiæ, & constat prudentiam esse virtutem ex Thom. 2. 2. q. 47. artic. 4. & prudenter gubernare actum eius ex eod. Thom. ibid. art. 10. & 12. & quòd pensio penditur Iudici, vt iustè iudicet: Et constat Iustitiam esse virtutem & Iustè iudicare actum eius vt prædictum est.

Nec quòd Cantori datur salarium, vt religiosè canat, Et constat Religionem esse virtutem ex Thom. q. 81. art. secundo, & cantum diuinum actum eius ex eod. q. 91. art. 1. Nec quòd stipendiū soluitur militi vt fortiter pugnet, & propugnet, cum tamen còstet fortitudinem esse virtutem ex eod. Thom. 2. 2. q. 123. art. primo, & fortiter pugnare actum eius secūdum eund. ibid. art. quinto. Nec quòd præstituitur reditus monialibus, vt honestè & castè viuant, cum tamen còstet temperantiã esse virtutè ex eod. Thom. 2. 2. q. 141. art. primo, & honestatè pertinere ad illam ex eod. q. 145. art. 4. & castè viuere esse actum castitatis temperatiã attributæ ex eod. q. 151. Nec quòd aliis, aliis virtutibus & operibus earū incumbētibus præmia præstituantur. Non inquam hæc obstant, quoniam non dantur in pretium vel in finem principale prædictarū virtutum, & artium earum, sed in calcar, siue incitamentum & sustentationem laboris, quem incumbentes eis sustinent, & in recompensam obligationis qua se ad eum ferendum astringunt, vt paulo ante diximus, Quod Doctōribus non dantur stipendia in pretium doctrinæ, quam docent, sed laboris quem in docendo suscipiunt, & in recompensam obligationis, qua se ad illud faciendum astringunt, quod & dari, & accipi posse etiam pro obligatione, qua se quis astringit ad faciendum spiritualia, licet non pro ipsis spiritualibus, vel actibus, quibus illa fiunt, ibidem dictum fuit, ex Innoc. in c. Quoniam 2. Ne Prælat. vic. suas.

Non obstat secundo, prædictum responsum Thomæ ad Ducis. Brab. quod licebat ei duobus seruatibus vendere officium publicæ potestatis quia aliud, est vendere, vel emere officium dicendi Ius, quod ipse ait: & aliud, vendere vel emere Iustitiã, quæ virtus est, vel actum eius, qui est Iudicium, quo Ius dicitur, quæ sunt inuendibilia, quod nos dicimus.

Non obstat tertio, Quod Fabian. de Monte in tractatu de empt. & vend. q. 2. vers. Sexto quæritur, secutus Baldum in tit. de Pac. iuram. firm. in vsib. feud. cap. 1. determinat Iurisdictionem vendi non posse, nec consuetudinem eam vendendi valere: eo quod diffinitur esse Potestas de publico introducta cum necessitate Iuris dicendi & æquitatis statuendæ à glos. ab omnibus recepta l. primæ ff. de Iurisd. omn. Iudic. Tum, quia contradicit omniscio Thomæ ab omnibus recept. in præfato resp. ad Duciss. Brab. Qui asserendo officium cum potestate temporali Ius dicendi esse vendibile, consequenter significat Iurisdictionem ipsam vendi posse. Nec potest excusari Fabian. intelligendo eius dictum tantum de Iurisdictione spirituali, quam certum est nec vendi, nec locari posse, eo quod id esset Simoniacum cap. Primo & c. Quoniam 2. Ne Prælat. vic. suas: quoniam palam est eum loqui de seculari quæ est temporalis, & pecunia æstimabilis, vt Thom. supra significauit: Tum, quia còsuetudo, quæ optima est legem interpres cap. Cum dilectus de consuetud. vbi que gentium recepit, Iurisdictionem temporalem, & vendi, & permutari, & locari, & in præmium rerum bene gestarum, & dotem, & feudum dari posse: Tum quod

nulli legi naturali vel diuinæ est contrarium, imò consonum legi ex hoc Iure ff. de iust. & iur. c. Ius gentium prima dist. quatenus cum suis glos. significant Regnum, & consequenter Iurisdictionem esse posse in dominio alicuius, & ita, vt diximus, ea possit locari, permutari, donari, & in hæredes & legatarios transmitti, & consequenter vendi, argumento l. primæ ff. de contrah. empr. Tum, quia (non vt ille insinuat) omnia publici Iuris sunt ex se inuendibilia, sed sola supernaturaliter data, vel potestate supernaturali constituta, & sacra, vel suapte natura inæstimabilia, licet naturaliter quæsitæ, quorum de numero non sunt dominia rerum, nec personarum temporalium, nec oppidorum, ciuitatum, & regnorum, quæ Iure gentium, donatione, successione, permutatione, & aliis contractibus quæri & perdi possunt, vt prædictum est, imò nec bona immobilia Ecclesiarum, licet iure humano vendi vetentur c. Nulli de reb. Eccl. non alien.

Non obstat Quarto, quod per Auth. Vt Iud. sine quoque suffrag. grauissimè multis rationibus vetatur, ne quod munus iudicandi pro pretio detur. Quia & ante illam cautum fuit l. Sancimus C. Ad l. Iul. repetund. relata in cap. Sancimus l. q. 7. in hæc verba: *Provincias recturi non debent assumi ambitione sed testimonio probata vite & iurati inter gesta depromant se pro administrationibus sortiendis, neque dedisse quippiam, neque daturos unquam postmodum fore, siue per se, siue per interpositam personam in fraudem legis, sacramentique, aut donationis, venditionisue titulo aut velamento cuiusque contractus, & ob hoc (exceptis salariis) nihil penitus tam in administratione positos, quam post depositum officium, pro aliquo præstito beneficio tempore administrationis, quam gratuito meruerunt, accepturos.* Non inquam hoc obstat.

Tum, quia non loquitur de Iurisdictione, neque illius venditione, sed de munere & officio Iudicandi: Tum, quia non probant munus, & officium iudicandi esse inestimabile, & inuendibile de se Iure naturali, vel diuino, sed tantum non expedire vt vendantur, & ideo iure illo humano iussim, vt gratis detur: Tum, quia non probant talia munera, & officia non posse vendi à Principe, qui tali iuri humano non subesset: iuxta l. Princeps ff. de leg. Tum, quia Duciss. Brab. (siue quod iura imperij & regalia sui Ducatus haberet, siue quod ille Ducatus tempore Thomæ non suberat plus legibus Romanis quam reliqua Gallia) licitè potuit vendere talia munera, & duobus seruatis, vt ipse Thom. respondit: *Quod passim apertè à Regibus Galliarum, seruatis duobus, quæ ipse requirit, fieri olim vidimus. In Hispania, licet non vaneant pretio aperto, frequenter tamen vidimus dari in dotem, & in compensam obsequiorum priorum, vel Patrum, magno pretio valentium: Tum quia etiam vt dictum est, prohibitum est, ne bona immobilia Ecclesiarum vendantur, non tamen ob id dicuntur de se inuendibilia, quia sunt æstimabilia, vt sunt & ipsa iudicandi officia & munera.*

45 Ex quibus inferitur primo, Noua ratio l. secundæ, & tertiæ ff. de cond. ob turp. caus. quatenus habent: offendere legem qui dat, vel accipit aliquid, vt rectè iudicet: Ratio enim communis, & antiqua est: *Quod qui dat, videtur dare ad corrumpendum Iudicem, & qui accipit, videtur acci-*

De datis & prom. pro Iust. &c.

pere pro eo, quod teneretur facere, quorum vtrunque est turpe: Ratio autem noua ex prædictis collecta, est, Quod res inuendibilis & inæstimabilis venditur aut emitur, aut bonum pecuniarium, & æstimabile, pro actu Iustitiæ virtutis, qui est inæstimabilis, datur vel accipitur.

II. Infertur, Non solum peccare Iudices Ecclesiasticos, sed etiam seculares, non solum Pedaneos, & mediocres, sed etiam supremos & Monarchas, qui etiam circa prophana emunt vel vendunt, vel volunt emere, vel vendere Iustitiam (assumendo eam pro virtute, vel actu eius, qui est Iudicium, quo ius redditur, vt in hac Extrauag. & in l. Iustitia ff. de iust. & iur. accipi diximus sup. not. 16.) aut dare vel accipere aliquid pecuniarium, in pretium vel finem principalem eius: Offendunt enim legem naturalem & diuinam, qua veritum est inuendibilia, & inæstimabilia vendi, aut (quod in effectu idem est) pro illis in pretium vel finem principalem aliquid pecunia æstimabile dari vel accipi: Et constat omnes eos legi naturali, & diuinæ subiecti c. Non liceat 10. dist. c. Sunt quidam 25. q. 1. c. 1. de probat.

Tertio Infertur, munera Iudicandi non posse iuste vendi vel pro pretio dari à recognoscentibus superiorem, in terris, in quibus prædicta Auth. Vt Iudices &c. & prædicta lex Sancimus vigent, esto Domini directi & vtilis pagorum, & oppidorum, illa cum suis Iurisdictionibus libere vendere possint.

Quarto, (quæ nouissima conclusio est) Impetrationes, & prouisiones munerum iudicandi, quas Reges & Principes faciunt, ignorantes esse malè datam vel promissam pecuniam mediatoribus, vt ea eis obtinerent, esse surreptitias, & nullas, quia tacetur quiddam verum, quod expressum retraheret Principem à tam facile concedendo: Nec obstat resolutio infera Man. Confess. c. 22. num. 86. post Rot. decis. 32. de rescrip. in nou. & alios quos citat, & sequitur Felyn. in cap. Postulasti de rescript. Quod licet omnis expressio falsi, quod expressum redderet Principem difficiliorem ad faciendam gratiam, eam annullat, non tamen omnis taciturnitas veri, quod expressum redderet difficiliorem ad concedendum, idem facit, sed tantum illius, quod Iura iubent exprimi: Non inquam id obstat, quia prædicta Iura prohibendo, ne quisquam pretio ad illa munera assumatur; expressè vel tacitè significant in impetratione illorum, id non esse tacendum, sicut l. 3. C. de episc. aud. statuens, ne crimen pluries quàm semel remittatur, tacitè videtur exprimere, vt in impetratione remissionis secundæ, prima exprimitur, quæ est vera, & à nemine hætenus, quod sciam, reddita ratio illius dicti Guilielmi recept. à Bald. & aliis ibi, & alibi communiter, scilicet: Quod remissio secunda pænæ homicidij nõ valet, non facta mentione de remissione alterius præhabita: Nam ratio, quæ à Bald. & ab aliis redditur, quod Princeps difficilius concessisset secundam expressa prima, nihil valet, per resolutionem supra dictam, quam latè probat Felyn. vbi supra eo præsertim, quod collatio facta à Principe multis criminibus irretito valet, si illa crimina nõ inducât irregularitatè vel inhabilitatem ipso iure ad beneficia, & tamen certum est Principè difficilius eam facturum fuisse, si id sciuisset. Quæ illatio non solùm videtur procedere in terris, in quibus prædicta iura seruantur, sed etiã in quibus Principes, & Reges eiusmodi officia vendunt, seu in compet. tam aliorum obsequiorum, & obligationum conferunt:

ferunt: Nam licet in illis licitè vendantur à Principe pretio sibi noto, non tamen licitè vendantur alio maiori sibi ignoto, Quia etiam ipsi nequeunt iustè vendere, nisi seruatís duobus à Thoma requisitis, quorum alterum est, vt pretium pro eis datum sine grauamine populi recuperari possit: & ita iniustè venderetur pretio maiori sibi ignoto, quod difficilius, quam ipsi putant, recuperari posset sine populi grauamine: & proinde grandia peccata peccare, qui pro intercessione ad huiusmodi officia impetranda, grandia pretia, ignorante id Principe, contra legem inanimatam, & animatam capiunt, meritoque teneri ad restitutionem, licet censuras non incurrant.

46 III. Principaliter dico, Quod non possunt etiam accipere circa secularia, & de se vendibilia, pro officiis malis, vel male præstitis, vel præstandis, ad corrumpeudum vel decipiendū Iudicem, vel gratiæ Authorem; Iudicem quidem, quò ferat sententiam iniquam vel nullam, vel abnuat, aut differat ferre æquã: Gratiæ vero authorem, quò faciat eam, quæ suam potestatem excedit, vel quæ Reipub. vel priuato præiudicet, vel quæ sit scandalosa, vel verita Iure naturali, vel diuino, vel humano, cui non potest ipse derogare, vel non subest causa id faciendi, Quia nemo ex iniquitate sua debet reportare commodum l. Itaque fullo ff. de furt. c. Sedes Apostolica de rescript. neque ob turpem causam querere l. prima, & per tot. tit. ff. & C. ob turp. caus. Non autem possunt accipere aliqua pro officiis, quæ non præstiterunt, & mentiuntur se præstitisse, quod hæc Extrauag. in verbo *affingūt* grauitè significauit, vt supra not. 29. diximus. Idem facit illa parcemia *fumos vendere* quæ pro te apparenti, & non existenti, aliquid accipientes damnat, vt etiam Budæus lib. tertio de Assc annotauit, & probatur l. prima ff. de condic. sine caus. Nec etiam possunt aliqua accipere pro officiis etiam iustis præstandis, quæ tamen non intendunt præstare: Et si acceperunt iustè pro iustis præstandis, quæ intendunt præstare, & postea non præstant, tenentur accepta restituere, quia in priori casu, accipitur sine vera causa, & cum fallacia, ac mendacio pernicioso, & ita sine iusta, vel cum turpi causa. Posteriori verò, quamuis acciperetur ob iustam causam, ea tamen non præstita, redit ad non causam, vt habet d. l. prima ff. de cond. sine caus. Non etiam possunt aliquid accipere pro officiis, quæ tenentur facere, factis, vel faciendis eo modo & tempore, quibus ad id tenentur, quia, vt prædictum est, turpiter accipit, qui pro eo quod tenetur facere, accipit.

IIII. Principaliter dico, quod circa secularia pecunia æstimabilia, & ideo vendibilia, & locabilia, possunt prædicti in quæstione cõtenti, accipere, quantum illa verè valent, (non solum tanquam donatum merè liberaliter, & tanquam debitum obligatione antidotali, siue in gratiarum actionem, sed & tanquam debitum lege propriæ iustitiæ) pro officiis, obsequiis, vel operis iustis præstitis, vel præstandis, quæ non tenentur præstare, vel præstitis, aut præstandis modo longè uiliori, eo quo tenentur præstare, & pro interesse maximè damni emergentis: Nam quibuslibet magnis, & paruis debetur etiam lege iustitiæ merces, præmium, honorarium, lege, consuetudine, conuentione iusta statuta, vel boni viri arbitrio statuenda, pro labore, industria, & studio, quæ suscipiunt in procuranda alteri Iustitia vel gratia, nisi alias ad id gratis faciendum teneantur: Tum, quia nemo tenetur facere beneficium de suo c. Precariæ

Handwritten notes and signatures at the bottom of the page, including a large flourish and the name 'C. S. P.'.

De datis & prom. pro Iust. & c.

10. q. 2. per quod glos. mem. 83. dist. in summa dicit: Non teneri medicum ad curandum gratis infirmum diuitem, ideoque petere posse mercedem, etiam si infirmus noluisse curari, ergo nec gratis impendere laborem, nec industriam, nec operam suam, adeundo Regem, vel alium Magnatem, vel herum, vel amicum pro alio, intercedendo pro illo: Tum, quia potest quis accipere mercedem pro assistentia, quam alteri facit, & pro fideiussione, & pro usu gratiæ, qua valet apud alium, & opera sua, vt habet expresse l. Hoc iure §. primo ff. de donat. & etiam pro defensione l. Metum §. Licet ff. quod met. caus. Quæ communis sententia est, vt tradit Dec. in l. Culpa caret ff. de reg. iur. ergo potest quis petere mercedem laboris & industriæ, intercedendo apud alium Summatem, mediocrem, vel infimum adhibita: Tum, quia potest quis pro suo interesse præfertim damni vitandi accipere recompensam, l. 3. ff. de eo quod cert. loc. l. Vinum ff. de reb. cred. l. vnica C. de senten. quæ pro eo quod interest, etiam in mutuo, glos. in c. Conquestas de vsur. At multi prædictorū intercedentes pro aliis apud Reges, Principes, & alios, perdūt obligationes antidorales, & suas spes, siue expectata ab eis beneficia ob cognationes, amicitias, & obsequia præstita, eo quod in compensationem eorum concedunt eis sic illa, vt satisfaciunt illis obligationibus: Ergo rectè possunt accipere iustam recompensam ab eis, quibus cum hoc damno gratiam vel iustitiam impetrauerunt: Tum denique, quod lege naturali, diuina & humana, dignus est mercenarius mercede sua Luc. 10. & 1. ad Corinth. 9. & c. 1. 13. q. 1. vnde & Aduocatus, & Procurator, Negociorum gestor, exercitor, Institor, Professor literarum, Medicus, Assessor, Tutor, Curator, & id genus alij, possunt petere sua honoraria, salaria, & iustas remunerationes iuxta l. primam §. primo & per tot. ff. de var. & extraord. cog. & not. in l. Salarium, & l. Qui mutuā. §. salarium ff. mandat. & latius per Spec. in tit. de salar. & titulo de magistr. (vbi ponit formas petendi) At ij de quibus quæstio proposita est, dici possunt Aduocati, Procuratores, Negociorum gestores, vel Opitulatores eorum, quibus procurant quærere iustitiam vel gratiam, ergo iustè possunt recipere, Tandem quod Thom. tam vsu, quam Theoria recepit. vbi supra ad Duciss. Brab. respondit ei licere accipere pecuniam pro officiis publicæ potestatis, duobus seruatis, nempe vt emens sit habilis, & pretium tale, quod sine grauiamine subditorum possit recuperari. Per quæ omnia idem esse dicendum quoad officia præstita circa spiritualia diximus in Manual. Confess. cap. 23. nu. 106. videlicet: Non incurrere Simoniam illum mediatorem, qui etiam circa spiritualia accipit iustum aliquid pecuniarium pro labore, cura, & studio quæ impendit pro alio, in honeste adeundo, rogando, & alias curando, aut aliquod interesse lucri emergentis vel damni cessantis subeundo, quod aliquod beneficium Ecclesiasticum alteri conferatur, neque qui iustum pro tali labore ante vel post eum susceptum, soluit.

Dixi supra in hoc dicto 4. *Quantum illa vere valent* quia non possunt plus accipere tanquam debitum de iustitia, & ita non tantum quod notabiliter excederet valorem laboris, industriæ, studij, curæ, & interesse subitorum vel subeundorum, Tum, quia hoc dictum fundatur in lege Iustitiæ commutatiuæ & in omnibus contractibus, siue nominatis, siue innominatis, qui ea nituntur, seruanda est æqualitas dati & recepti iux. illud ad Thes. 1. 4. *Ne quis supergre-*
datur

manus suare fu

Handwritten signature and scribbles at the bottom of the page.

diatur fratrem suum vel circumueniat Quæ regula est perspicacissimi Scoti in 4. dist. 15. q. 2. art. 2. quæ ad vtile propositum in materia Cambiorum retulimus in Manual. Confess. c. 17. nu. 283. C. quamque late significat Thom. 2. 2. q. 61. art. 2. quæ etiam colligitur etiam ex Aristotele 5. Ethicorum.

Dixi etiam in prædicto dicto *qua non tenentur præstare* quia nemo potest honeste accipere quicquam tanquam debitum de iustitia, pro eo quod tenetur gratis facere iux. l. 2. 3. & 4. §. vlt. ff. de condi& ob turp. caus.

Addidi tamen *gratis* quia qui tenetur facere aliquid sed non gratis, iuste potest accipere quod meretur: arg. l. Metu §. licet ff. Quod met. caus. & eorum quæ adduxit Decius in Reg. Culpa caret ff. de reg. iur.

Addidi item *eodem modo quo tenetur præstitis vel præstandis*: quia qui tenetur facere aliquid aliquo modo, & facit illud longe meliori & vtiliori quam teneatur, posset percipere tantum quantum modus ille meretur, verbi gratia: Tenetur quis ex officio, mediocri affectu & promptitudine ad deferendam aliquam petitionem scriptam vel verbalem ad Principem, vel Iudicem, vel quemuis alium, non tamen tenetur maximo affectu & promptitudine id facere, nec instare pro expeditione, nec rogare vt sic vel sic expediat, vel respondeat, neque vt petita concedat, præsertim cumulate & copiose: Et facit eo modo ampliori, certe pro illo ampliori officio aliquid plus meretur, quam si mediocri tantum modo, quem officium suum requirit faceret, non mereretur: quia quod Iuris est de toto quoad totum est de parte quoad partem l. Quæ de tota ff. de rei vend. & modus faciendi, est circumstantia, seu pars actus, & ita, vt potest capi pro actu non debito, potest capi pro modo non debito, actus debiti, Summopere tamen caueant, ne inritus amor habendi, persuadeat ei, se plura, & vtiliori modo præstare, quam præstant, cum aliqui nec tot, nec tam benè, quam debent, id faciant.

Addo idem esse dicendum de dante quod dictum est de accipiente, scilicet: Quod licet dare alteri quod licet ei de iustitia accipere, eisdem rationibus.

Non obstat huic dicto hæc Extrauag. quia illa intelligenda est de dante & accipiente nullo iure debita, pro ipsa iustitia vel gratia, debitis fieri, & factis vel faciendis eo modo quo debentur: hoc autem dictum de dante & accipiente debita de Iustitia, & non pro ipsa iustitia, sed pro labore, industria, & studio vel interesse, quæ de iustitia non debent subiri, saltem gratis & eo modo quo subeuntur.

Non obstant etiam l. 2. 3. & 4. §. fin. ff. de condi& ob turp. caus. Quia illæ intelligendæ sunt de accipiente pro eo quod tenetur facere gratis, & eo modo quo ita tenetur facere, & de dante malo animo ad corrumpendum iustitiæ vel gratiæ authorem, quo animo præsumitur dare qui dat pro eis faciendis: per prædictam l. 3. quæ præsumptio cessat in foro conscientiæ per dicta supra notab. 9. num. 14.

48 Ex hoc dicto 4. & in eius probatione & declaratione dictis infertur primo. Quod qui mediatores & opitulatores lege, vel consuetudine, partium impensis sunt sustentandi, vt hodie frequentius Aduocati, Procuratores, & Notarij, possunt stipendia taxata vel boni viri arbitrio taxanda petere, & accipere: Quia licet ad suam operam impendendam teneantur, non tamen tenentur

Decius

De datis & prom. pro Iust. & c.

eam impendere gratis, Imo & ultra stipendia sibi præstituta, quæ mediocri modo fungentes officio suo merentur, possent aliquid amplius accipere si longe meliori & vtiliori modo id facerent, puta eundo aliquo, monendo aliqua, instando, rogando, & diligentius, & breuiori tempore quam ex officio tenentur, expediendo.

II. Infertur, Cubicularios, Secretarios, & alios familiares Principum, Magnatum, & Iudicum, qui ex officio suo tenentur mediocri modo facere copiam ingrediendi supplicaturis, vel precaturis eis, vel supplices libellos ad eos referre, & responsa eorum ipsis reddere, nihil tanquam de Iustitia debitum posse ab illis accipere, si ea tantum mediocri modo, quem officium eorum requirit, præstent: Quia id tenentur gratis facere, posse tamen si longe plus, & longe vtiliore modo, quam ex officio tenentur, id præstarent: Quod multi præstâr, humanissime excipiendo, docendo, & monendo partes supplicantes, quid facere & quomodo se gerere debeant, quò cupitis potiantur, quique instant, & rogant pro breui & commoda expeditione, ultra quam officium eorum requirat: Qui si hoc plus non accipiunt, gratiam facere, & de iure suo partibus remittere, ob idque gratia, & remuneratione digni censendi sunt.

Contra verò, qui nolunt facere, & expedire mediocri saltem modo, ea quæ officium eorum requirit, nisi prius eis aliqua Xenia vel dona mittantur, quique gratias à Principe factas, vel sententias à Iudice latas nolunt expedire, donec eis fiat vel præbeatur aliquid pecuniarium, ultra iura sibi debita, & ita supplicantes, & litigantes, in Curia Principum, & Iudicum, cum multa impensa morantur & detinent, non solum peccant, sed etiam restituere tenentur, non tantum impensas, sed etiam ea quæ receperunt: Impensas quidem, quia qui causam damni dat damnum dedisse videtur, cap. fin. de iniur. l. Qui occidit ff. ad leg. Aquil. Accepta verò ob hanc causam, quia turpiter pro his, quæ tenebantur facere, sunt accepta: iuxta prædictam l. 2. 3. & 4. §. fin. de cond. ob turp. cau. sine vlllo iusto titulo, & causa, & ita non solum tenentur restituere in foro interiori tanquam turpiter accepta, & non turpiter data, iuxta ea quæ ponimus in Man. Confess. cap. 17. num. 33. & 34. sed etiam in foro exteriori possent condici, & repeti conditione ob turpem causam iuxta prædictas leges, imo & conditione sine causa, tanquam sine iusta causa data iuxta l. primam ff. de cond. sine caus.

49 V. Quod licet prædicti de quibus est quæstio proposita, non possint capere pro spiritualibus, vt primum dictum habet, neque de suapte natura inuendibilibus, vt habet secundum, neque pro officiis malis, vel malè præstitis, vel præstandis, vt habet tertium, neque pro bonis, & benè præstitis, vel præstandis, tanquam debitum de Iustitia, si ea eo solo modo, quo præstant, præstare tenentur, vt habet quartum, licitum tamen est de se accipere donatum merè liberaliter, propter officia bona, benè iam præstita, vel præstanda, etiam talia, quæ de officio præstare tenentur, non quidem tanquam debita lege iustitiæ, sed tanquam antidora, & remunerationem antidoralem eorum: Tum, per citata sup. notab. 11. nu. 18. Tum, quia iura naturalia, diuina & humana, dicunt beneficium beneficiariis esse: l. Si non fortem §. Libertus vbi id gloss. not. ff. de cond. in deb. & cap. Cum in officio de testam. Et qui dat bona debita dari alicui

alicui, & dando ea benefacit, licet non debeat ei tanta gratia, quanta donanti: Non enim solum qui donat, sed & qui soluit, & non etiam solum qui donat propria, quæ sibi retinere potest, sed etiam qui dat publica vel aliena de consensu Domini, quæ sibi retinere non potest, dicitur beneficus, nam iusti, qui faciunt iusta & debita, dicuntur boni secundum Tull. r. off. relat. à Thom. secunda secundæ, quæst. 8. artic. tertio, quod etiam ex Aristot. quinto Ethic. satis colligit lect. 2. Et Principes Ecclesiastici, & seculares, conferentes beneficia Ecclesiastica, vel secularia, quæ sibi retinere non debent, dicuntur benefici in eos, quibus illa conferunt, cap. Relatum iunct. gloss. verb. (liberaliter) de præb. Imò, & Eleemosynarij eorum, & ministri quorumlibet aliorum, qui largiuntur Eleemosynas eorum, sunt benefici, & habentur pro talibus, & gratiæ aguntur iis ab eis, quibus eas largiuntur, ut palam est: Addo, quod cum accipere possint ob iustam remunerationem, à fortiori ob cognitionem, vel amicitiam, vel amorem Dei, seu Eleemosynam, vel aliam similem causam gratuitam, per dispositionem inter viuos, vel ultimam voluntatem. Nec obstat hæc Extrauagan. per ea quæ responsa sunt supra num. 47. Et quia quatenus ad huiusmodi merè liberaliter donatorum dationem, vel acceptionem extenderetur, solum præsumptiuè extenderetur ad illas, præsumendo non esse merè liberales, sed factas ex conuentione iniusta, vel in pretium actuum inuendibilium, ita quoad forum Conscientiæ non includeret illarum dationem. Aduertendum tamen, quod non otiosè supra dixi, prædictam dationem & acceptionem esse licitas *per se vel principaliter ob illas* quia per accidens potest esse (ut frequenter est) peccatum, ob speciem mali, à qua abstinendum est secundum Apostolum primæ ad Thessal. 5. relatum in hoc ipsum propositum in cap. Cum ab omni specie mali de vit. & honest. cler. & ob scandalum infirmorum, quod vitandum est Math. 18. & cap. Nihil cum scandalo de præferip. & cap. 2. de nou. oper. nunc. quia tamen huiusmodi peccatum non esset contra iustitiam, sed solum contra charitatem, non obligaret ad restitutionem per trad. in Manual. cap. 24. num. 19. nec faceret incidere in vllas censuras in foro conscientiæ per dicta ibi & supra not. x. Hæc autem mali species tolleretur, saltem quoad Authorem iustitiæ, vel gratiæ, si illo sciente & consentiente fieret: Qua cautela multos frequenter vsos fuisse audiui, quæ tamen non sufficeret quoad alios, quibus eiusmodi consensus esset ignotus, & ii, quibus esset notus facile præsumerent parum honestam participationem rei donatæ, inter Authorem, & mediatorem, nisi scirent, & dantem illud nosse, Quod arbitror fuisse in causa, cur S. D. N. Greg. XIII. iustitiæ, & decoris obseruantissimus, cum in minori gradu esset, me in vrbe præfente magno aliorum exemplo reuinit quandam pensionem grandem, sibi à Rege nostro Catholico oblatam, eo quod in multis eisdemque magnis pro eius, & aliorum Regum maiestate expediendis, officia præstiterat, præstiturusque erat, donec sæcl. recor. Pius V. non solum consentiret, sed etiam ut eam acciperet, rogaret, idque Regia maiestas resciret. Aduertendum item quod dixi (merè liberaliter) non ad excludendas omnes dationes, quæ etiam minus principaliter, & secundario fiunt ob alias causas, quam liberalitatis, & liberalis donationis, nam non solum includuntur donata & relicta ob

prædictas causas gratuitas, sine vlllo respectu etiam minus principali officiorum præstitorum, vel præstandorum, sed & quæ donantur in vita, vel relinquuntur in morte principaliter ob prædictas causas gratuitas, licet habeatur aliquis minus principalis, & secundarius respectus ad officia præstita, vel præstanda: Per ea enim quæ diximus sup. not. 11. & 21. probatur, quod huiusmodi minus principalis respectus non efficit, quò minus dicatur datum vel relictum ob meram liberalitatem & gratiam.

50 Ex quibus omnibus inferitur primo, Rectè ante triginta annos respondisse nos, non peccasse quendam litium sollicitatorem, qui ministris Prætoris, Prætorij, & Auditorum eius frequenter dabat aliquot argenteos, ientacula, & merendas, non quidem pro Iustitia vel gratia habenda, sed aliis, vt faceret ei aditum ad eos faciliorem, frequentiore, & importunior, quam ex officio tenebantur, aliis autem vt eius mandata ad eos deferrent, memoresque sui negotij facerent, expeditionemque illius procurarent amplius quam ex officio tenerentur, & eadem ratione neque accipientes ab eo, ob id peccasse, neque restituendi obligationem incurrisse, per dict. sup. in 4. dicto num. 48. si vero accepissent pro eo solo ministerio, & eo solo modo faciendo, quod & quo tenebantur, non solum peccasse, sed etiam ad restituendum obligatos fuisse, nec dantem à peccato excusari, nisi vidisset nolle illos id quod tenebantur, & eo modo quo tenebantur præstare, per dicta in not. 9. nu. 13.

Secundo inferitur non solum malè facere receptores & Thesaurarios Principum, & alios, qui mandata de soluendo vel dando ab eis suscepta differunt exequi, mentientes se non habere pecuniam Dominicam, donec eis detur, vel promittatur aliquid, aut remittatur ex quantitate recipienda, sed etiam teneri ad restitutionem accepti, vel remissi, Idemque eadem ratione dicendum esse de mercatoribus, quibus mittuntur literæ Cambij, vel aliis debitoribus, quibus mittuntur literæ creditorum de soluendo portantibus illas id, quod erat eis soluendum, allegantibus aliquas excusationes coram Deo falsas, vel iniustas: Dixi tamen *mentientes & allegantibus excusationes falsas, vel iniustas* quia si receptores vere tunc non haberent, nec deberent suo domino pecuniam Dominicam, & debitores haberent iustam causam non soluendi tam citò creditoribus, non incurrerent peccatum non soluendo tempore in hiis præstito: An autem licitè possint accipere aliquid vt statim de suo, vel alieno mutuato, satisfaciant literis, priusquam tenerentur, ne latores earum ob dilationem perdant vel desinant lucrari aliquid: satis magnæ, & quotidianæ quæstionis est: & certum est non posse, si darent illa mutuando vsque ad tempus, quo teneretur illa soluere, quia esset peccatum vsuræ. Consuluit & tot. titulo de vsur. possent autem accipere ratione interesse, si verè coram Deo ob huiusmodi solutionem tantum perderent, vel lucrari cessarent, vel si soluenda caperent ab aliis, soluto eis pro interesse tanto, quantum à latores reciperent, argumento eorum; quæ de interesse damni emergentis & lucri cessantis tradimus in Man. Confess. c. 17. nu. 211.

51 Tertio, Quod non videntur iusta luca illa magna, quæ aliqui eorum, de quibus hæc quæstio proposita fuit, faciunt ex donariis, quæ multi milites & alij, non valentes consequi solutionem stipendiorum, & aliorum sibi debitorum

Handwritten signatures and notes:
 The bottom of the page contains several handwritten signatures and notes in cursive script. The most prominent signature appears to be "Johannes" or similar, written in a large, flowing hand. Below it, there are several smaller, less legible signatures and some scribbles. The handwriting is dark and ink-like, contrasting with the printed text above.

rum à Regibus, Principibus, & aliis, aliter, quam intercessione illorum, dant eis: aliquando dimidiam, aliquando tertiam, aut aliam partem grandem sibi debitorum: Quin & aliquando soluunt aliquid amplius, quo pars illa reddenda sibi post solutionem, statim reddatur: Tum, quia nonnunquam illorum solutio obtinetur sola intercessione, quam ex officio debent: Tum, quia non debetur eis de iustitia pro officiis quæ vltra debita præstant, tantum, quantum accipiunt: Tum, quod non donantur illa eis ob meram liberalitatem, quia principalis datur eis ob necessitatem, incommoditatem, defectum impensæ necessariæ ad petendum & manendum in Curiis vsque ad solutionis consecutionem, quàm ob amicitiam vel aliam causam, cum in necessitatibus nemo præsumatur liberalis l. Rem legatam ff. de adim. leg. Tum denique, quod non possunt satis excusari titulo emptionis, vel alius contractus Innominati, do vt facias, vel facio vt des, qua se dicunt emere actionem recipiendi, quæ minoris valet: quàm res ipsa actu recepta Iuxta l. Minus est habere actionem quam rem ff. de reg. iur. & ea quæ nos tradidimus in Manual. Confess. cap. 17. nu. 283, l. Quia esto liceat actionem emere minori quàm valeat res ipsa per eam consequenda, non tamen tanto minoris, quanto ipsi illas actiones minoris emunt: Nec possunt excusari, dicendo quod accipiunt titulo contractus Innominati do vt facias, vel facio, vt des, Quia accipiendo longe plus, quàm labor, industria, & occupatio suæ intercessione meretur, contraueniunt Iustitiæ commutatiuæ, quæ in omni contractu, siue nominato, siue innominato, iubet seruari æqualitatem rei datæ, & acceptæ, & facti vnus, & facti alterius, vt sup. dictum est nu. 48.

Quarto Infertur, quot & quæ fuissent consideranda in eo responso, quod ante 15. annos dedimus Madriet, cum aliis de causis in Curia Regia essemus, super actione ex lege Iul. Repetun. intenta contra clarissimum eundemque prudentissimum, & Regiæ maiestati multis nominibus Commodum, eiusque Regiæ rei seruandæ, custodem fidissimum, & augendæ, maximè industrium, Franciscum ab Erasso, maximum, dum viueret, Caroli V. & Philippi II. Regum Hispaniarum Secretarium, ad repetenda 13. vel 14. millia ducatorum aureorum, sibi, tum à Serenissima Lotharingiæ Duce, cum in matrimonium vnus filij sui inuitata fuisset: Tum ab aliis multis Magnatibus Hispaniæ, Germaniæ, & Belgiæ intra 30. annos variis occasionibus oblati, donata: Quando ante prædictos 15. annos insolito ad illum diem Castellæ more, iustus fuit reddere rationem quadraginta, & amplius miriadum, seu milionum ducatorum auri, retrò 30. prædictos annos suis schedis impensorum: Considerandum enim erat, An essent accepta ob causam spiritualem, vel temporalem inuendibilem? An ob officia debita vel gratuita, debito modo vel gratuito facta, vel faciendæ? & si gratuito, An bona, & bene præstita, vel præstanda, An mala, vel male præstita vel præstanda: & An vt debita de Iustitia, vel vt merè donata? & An sciente, & probande Regia maiestate, An ignorante, vel nolente? & An clam, An manifestè: & quæ qualitas erat personarum donantium, & quæ necessitas, vel utilitas, quibus ad id moti fuerunt? Prætermisso autem quod prædicta consideratione præmissa, de singulis

Carion Boile / para el ma duxa
Boile careres aseruire Boile
mulas espasiones accionto
van era

De datis &c. In Extrau. Ab ipso, Greg. XIII.

singulariter respondendum fuit, me minime respondere in genere, magnæ laudi vertendum ei fuisse illius actionis intentionem, Eo quod tot adeo potentes, & ad eò magnis muneribus fungentes cum multis maleuolis, egregie in inquirendo alicna peccata industriis, non inuenissent plura, quæ op-
ponerent viro, qui tot miriadas tot annis, in tot Regnis, & innu-
meris vicibus impendisset, & ea quidem non accepta ex
Regia pecunia, sed ex donariis Summatum, quibus
palam erat varia officia maiore animi affectu
& sollicitudine, quàm de Iustitia tene-
batur, apud Imp. & Regiam
maiestatem eis præ-
stitisse.

*

F I N I S.

[Handwritten signature or scribble]

INDEX EORVM

QVAE IN HOC COMMENTARIO CONTINENTUR.

ACTIONES promittendi, dandi, &c. facta pro alijs, ita nocent, ac facta pro seipsis,

num. 24.

Actiones omnes ab hac extrauag. punita sunt prohibita iure ipsa antiquiore, num. 5.

Actiones hic punitas antehac & ubique gentium fuisse & esse malas, significat hac extrauag. quod tacite & utiliter monet Confessarios: solas autem apud Sed. Apostolicam post eam factas, pœnis eius punit, num. 6.

Actiones has faciens per alium, incurrit has pœnas, num. 10.

Actiones ob quas incurruntur pœna huius extrauag. sunt hæc 16. & una omisio, num. 11.

Actiones predictæ non secuto effectu hic puniuntur, num. 11.

Actio nulla quæ principaliter non sit pro obtinenda iustitia vel gratia, hic punitur: & ita eximitur da-

tio salarij vel honorarij dati Assessori, Aduocato, Notario, Procuratori, & similibus, num. 23.

Actiones hic punita etiam antehac fuerunt illicita, nu. 36.

Actio qua fingitur datum quid intercedenti, est vna de hic punitis, etiam non secuta obtentione, num. 39.

Actus nullus est simul bonus & malus etiam diuersa ratione, licet quis possit recte de eodem diuersa ratione bene dolere & gaudere, num. 21.

Ambitio siue allectio prestantium gratia per munera, hic punitur, sed est restringenda ad munera insolita &c. nu. 38.

Anathema qua ratione dictio Greca simul & Hebraea, nu. 7. & duo significat & est species excommunicationis, quia est maior & nunquam minor, & omnis excommunicatio maior est Anathema, num. 8.

Appellans à Papa ad futurum Concilium, excommunicatur Bulla

I N D E X.

Cæna, & id consulens excommunicatione Papali, sed non Bullæ Cæna, & ratio eius, nu. 12.
Apostolicam apud sedem factis quibusdam quædam specialia, apud quam ut dicantur contenta hic facta, duo requiruntur, nu. 26.
Argumentum à contrario, Qui dicit de uno & c. Sic limitandum, num. 42.
Audens nõ dicitur hic omnis faciēs, sed tantum presumens, nu. 35.

B

Beneficium nemo tenetur de suo præstare gratis, nu. 47.
Bulle Innoationis extrauag. Bonif. viij. tenor. 1.
Beneficus est etiam qui confert, quæ sibi retinere nequit, & qui debita soluit, nu. 49.

C

Cardinalium Collegium præsens, omnium, quæ à multis sæculis se præcesserunt, neuis purgatissimum, & pietate, prudētia, iustitia, temperantia, & omnigena eruditione ornātissimum, num. 4.
Cardinales & Episcopi incurrūt tres pænas huius extrauag. non autem 4. reliquas, num. 9.
Cardinales non ligant, regulæ Cancellaria odiosa, licet lex generalis sic, nu. 9.
Cardinales sunt patritij scripti in

Diademate Principis, & pars corporis eius, nu. 9.
Carolus quintus, cum filio suo Philippo secundo, & Iohannes tertius Rex Lusitaniæ, de abstinentia à Iustitiæ impedimentis laudati, & imitatione digni, nu. 24.
S. Catharina studiosorum patrona clarissima, nu. 1.
Causa cur Curia aliquot florescant, est cura Regentum, se suosque purgantium, nu. 4.
Causa finali dispositionis cessante, cessat illa, nu. 6.
Causam qualem damni dans restituere teneatur, nu. 42.
Conatus ad delictum non secuto illo, punitur, sed non pæna illud facientis, nisi cum illa etiam conantem imponitur, nu. 12.
Consulere quis dicitur, nu. 10.
Consilium, auxilium, & fauor principaliter vetita puniuntur non secuto effectu, secus si accessorie ventur, nu. 40.
Consilium, auxilium, & fauor puniuntur secuto eo, in quod dantur, licet non sequatur obtentio, num. 40.
Consulens vel mandans aliquid mali, non incurrit pænam contra illud statutam, nisi secuto illo, vel nisi principaliter prohibeatur consulere vel mandare sicut facere. num. 12.
Constitutio interpretans vel roberās aliam, terminis illius concluditur, num. 6.

I N D E X.

DAre licet ministris Iudicum
ob aditum faciliorem &c.
num. 50.

Datio omnis ex promissione vel pa-
ctione illicita, etiam post obten-
tam iustitiam vel gratiam, me-
retur has pœnas, nu. 22.

Datio post iustitiam & gratiam ob-
tentam non nocet, nisi intentione
principaliter ad aliam obtinendam
dirigatur, nu. 27.

Datio & receptio post iustitiam, vel
gratiam obtentam non sufficit
nisi principaliter id fiat ad aliam
obtinendam, etiam cum pecca-
tur, nu. 28.

Dationes & receptiones pro iustitia
& gratia, non omnes, etiam illi-
cite, nec vlla licite puniuntur
hic, nu. 30.

Datum pro iniusta sententia vel gra-
tia dicitur datum pro iustitia vel
gratia, nu. 23.

Datio & acceptio hic punita, etiam
extra Sedem Apostolicam, non
licent pro spiritualibus, num. 42.
nec pro inuendibilibus, num. 43.
nec pro officijs malis, vel malè
præstitis, vel præstandis, vel bo-
nis, sed debitis modo mediocri,
præstitis, vel præstandis, num.
46. nec pro bonis tanquam de iu-
stitia debita, sed sic pro officijs
non debitis, vel modo meliori,
quàm debito, præstitis vel præ-
standis, nu. 47.

Datum Theſaurarijs & debentibus
ſoluere quod iustum, nu. 50.

Denunciationis omiſſio, de qua hic
non eſt propriè actio, ſed nò actio.
num. 5.

Denunciandi præceptum hoc intra
triduum, nouum, ſolos præſentes
in Curia ligat, & eos ſalua corre-
ctione fraterna, à qua facta, inci-
pit triduum, nu. 34.

Doctor docens pecunia non vendit
ſcientiam, ſed laborem, & onus
eam docendi, nu. 43.

Donatio ob aliam cauſam, quam ob
meram liberalitatem non eſt pro-
prie donatio, nu. 32.

Donatio non deſinit eſſe merè libera-
lis, eo quod fiat ob cauſam minus
principaliter, nu. 49.

E

Excommunicantur omnes, qui
aliquam iſtarum 16. actio-
num agunt pro iustitia vel gra-
tia obtinenda apud Sedem Apo-
ſtolicam, & ſcientes, & non reue-
lantes intra triduum eas, & u-
tentes per eas obtentis, Abſolutio-
ne Papæ reſeruata, & omnia per
eas obtenta ſunt inualida, & per-
dunt ipſo iure ſua beneficia &
officia, & infames, ac inhabi-
les ad ea & qualibet alia ſiunt,
num. 2.

Excommunicatio huius extrauag.
eſt maior, & vnde id clarè colli-
gitur, nu. 7.

Excommunicatio ex vi verbi, &
propriè maiorem & minorem in-
cludit, nu. 7.

I N D E X.

Excommunicatio absolute prolata, interdum pro minori, Anathema vero semper pro maiori accipitur, nu. 7.

Excommunicatio est genus ad Anathema & minorem excommunicationem, nu. 8.

Excommunicatio & Anathema differunt, num. 7. non ut disparata, sed ut genus & species, nu. 8.

Excommunicatio nulla nec irregularitas vel alia pœna ipso Iure imposita pro aliquo facto, incurritur à conante facere illud, nisi faciat, vel etiam pro ipso conatu imponatur, nu. 12.

Excommunicatio noua maior, reseruata Papa, nu. 35.

Exempla regentum & maiorum, reſti & minores imitantur, nu. 4.

Extrauag. Bonif. hic innouata à quo fuit olim reuocata, nu. 2.

Extrauagans. hæc, est quadantenus magis propriè constitutio, quam regulæ Cancellariæ, nu. 3.

Extrauag. hæc non includit illa quæ erant iure antiq. licita, nu. 6.

F

Familiares & officiarj pro quo modo faciendi officia debite aliquid capiunt, nu. 48.

Fixis principalis actus virtutis non potest esse bonum temporale, sed bene minus principalis, nu. 33.

Franciscus ab Erasmo laudatus, n. 51.

G

Gratia hic etiã signaturæ tantũ, & verbalis continetur, n. 25.
Gregor. xij. dignissimus, qui primis

Pontificibus Maximis à Gregor. Primo, annumeretur, nu. 4.

H

Hoc] pronomen presentia oculi corporis vel metis demonstrat, nu. 39.

Horas ad Canonicas iens principaliter ob lucrum, peccat, nu. 22.

I

Ioannes à Portugalia laudatus, nu. 28.

Intellectus cap. Eos prima qu. prima, num. 28.

Intellectus, siue ratio noua l. 2. & 3. ff. de cond. ob turp. causam, nu. 45.

Intellectus cap. Etsi quæstiones de Simon. num. 1.

Intellectus huius Extrauag. & l. 2. 3. & 4. de cond. ob turp. caus. quoad data pro officio indebito, nu. 47. Et quoad aliud, nu. 49.

Intentio & finis Authoris ex proxi- miocolligitur, nu. 6.

Iudicandi officij obtentio, tacita pecunia data mediatori, cur surreptitia, nisi & c. nu. 45.

Iuris dicendi officium vendibile est, licet vetetur vendi, nu. 44.

Iurisdictio vèdi potest ab Inferiori, sed non officium iudicandi, nu. 45.

Iurisdictio temporalis vendi, permu- tari, in feudum, & dotem dari po- test, nu. 44.

Iusta cur dicitur sententia Iudicis iniusta, nu. 16.

Iustitia & actus eius Iudicium, & consequenter sententia cur inuendi- bilia? nu. 44.

Iustitiam & iudicium vendens,

etiam

INDEX.

etiam Monarcha cur peccet?
num. 45.

L

Lex generalis ligat omnes species, etiamsi maior ratio militet in una, num. 9.

Lex debet esse possibilis moraliter, & conformis consuetudini, pijs & eruditis probata, nu. 19.

Lex non distinguens quando distinguenda, num. 28.

Lex non includit id, ad quod mens & ratio auctoris eius non se extendit, num. 6.

Liberalitas mera quae dicitur, num. 32.

Ludovicus Infans Portugaliae laudatus, num. 15.

Lucrum quod, non turpe acceptum pro officio debito, nu. 46. & melius, num. 48.

Lucrari datum à militibus vel alijs Principum vel aliorum creditoribus, pro intercessionem recuperandi stipendia, vel alia debita, ut plurimum turpe, num. 51.

M

Medicus non tenetur curare diuitem gratis, etiamsi aliter nolit curari, num. 47.

Mercede sua dignus mercenarius, & stipendiarius stipendio, nu. 37.

O

Obligatio ad Antidora, lege natura inest beneficiario erga beneficientem, nu. 18.

Ordinatus bono & simplici animo ante iustam aetatem, non suspenditur, num. 35.

P

Pactio pro Iustitia vel gratia obrinenda quatuor de causis fit, & quam ob causam facta, hic puniatur: & est contra ius naturale, vel humanum antiquius isto, nu. 13.

Pactio pro Decreto arbitrario Iudicis, puniatur hic, num. 14.

Pactio pro Iustitia vel gratia facta cum Papa, interdum mala ut simonia, sed semper immunis à poena sicut illa, num. 14.

Pactio pro auferenda vel differenda Iustitia, includitur sub pacto de obrinenda illa, nu. 16.

Pactiones cum Monarchis pro gratijs faciendis An semper licite? num. 15.

Promissio de dando pro iustitia &c. regulanda, ut pactio: & ita nec licita, nec illicita venialiter tantum, neque mortifera secundum intentionem tantum, meretur has poenas, num. 18.

Pactio licita non meretur has poenas, nec illicita venialiter tantum, nec mortifera ob solam intentionem tantum, si facta sit de re adeo parua, quae non solet mouere notabiliter recipientem, numer. 17.

Papa & Curia eius non semper in eodem loco, nu. 26.

Papa summus Christi Vicarius & Rex dupliciter suspicitur, nu. 26.

Peccata sunt quaedam per accidens ob speciem mali, quae de se licent, num. 49.

I N D E X.

Peccatum ne sit mortiferum, facit paruitas in omni materia, n. 17.

Peccant qui & qui non pro officio debito mercedem accipientes, nume. 48.

Pœna nullitatis huius Extrauag. in foro conscientie subeunda, nu. 35.

Pœna huius Extrauag. innotantis & innotata sunt octo, quarum tres prima proculdubio ligant in foro conscientie, & ultima non, & quatuor reliquas non obligare in illo est probabile, nu. 41.

Pœna etiam ipso iure imposita regulariter non ligat conscientiam, num. 41.

Preces pro pretio raro fieri, & ita rarius quam quidam putant Simoniam & has pœnas inducere, quod Confessarijs notandum, nume. 24.

Presumentem quæ lex punit, non includit bono animo facientem, num. 35.

Præcepta decem legis veteris, sunt Iura naturalia, & durant, licet Ceremonialia & Iudicialia expirarent, nu. 11.

Promissio gratitudinis eo tantum modo, quo inest, expressa, & ita hijs verbis facta, non includitur hic, nu. 19.

Promissio non omnis generalis, est hic vetita, num. 4. & qua, nu. 18.

Promissio generalis gratitudinis Antidoralis, non addens ullam obligationem civilem, non meretur has pœnas, nu. 18.

Promissio ad complacentiam, non

obligat, cum exemplis, nu. 20.

Promissio vel pæctio dandi, tacita, sufficit, sed non sola intentio promittendi vel paciscendi, non facta promissione vel pæctione, expressa vel tacita, num. 20.

Promissionis acceptatio licite, vel illicita venialiter tantum, non meretur has pœnas, nisi fiat in finem se vel alium notabiliter corrupendi, nu. 21.

Promissioni de dando & dationi, an æquetur in hoc promissio de faciendo, & eius impletio? nu. 24.

Promissio & acceptatio tertij, non lucraturi sufficit, nu. 27.

Propinarum datio post sententiam, non punitur hic, & quid de soluenda ea prius facta, nu. 29.

R

Receptio facta ex promissione vel pæctione, perinde nocet, ac datio ex illis, nu. 22.

Receptio vel conuentio Aduocati, Notarij & c. pro salario, non nocet, sicut nec datio, nisi & c. nu. 31.

Restitutio hic iussa, non tollitur partis remissione, nu. 35.

Restituere tenetur dans causam dāni etiam mediatam, modo sit propinqua, num. 42.

S

Scientia & amnis virtus intellectualis, est inuendibilis, quia inæstimabilis, nu. 43.

Simoniam mortifera potest esse secundum intentionem, datio rei minime, licet non presumatur talis, num. 17.

I N D E X.

Simoniacus mediator, collator, vel presentator tenetur restituere fructus male perceptos à Simoniano, in subsidium illius, num. 42.

Sollicitationem iustitiæ gratiæque faciendæ qui querentes has pœnas incurrunt, num. 37.

Species sub genere propriè includuntur, num. 7.

Stipulatio, & obligatio dandi & faciendæ alias impares, in hoc pares, num. 25.

T

T*aciturnitas non omnis veri, quod retraheret à concedendo, nocet, nu. 45.*

V

V*endibilia esse de se multa iuris publici, etiam quæ vendi vetantur, nu. 44.*

Vendibilia non esse omnia, quæ non sunt spiritualia, in quibus est locus Simonie, nu. 43.

Vendere, & principaliter pro temporali re dare, paria in hoc proposito, nu. 45.

Virtutum ad actus exercendos obligatio vendibilis, licet ipsa non sit talis, num. 44.

Virtus moralis & Theologa est simpliciter virtus, & tam illa, quàm

suus actus fortius inuendibilis, quàm intellectualis, quæ secundum quid, & cum adiectione intellectualis est virtus, nu. 43.

Vrbs, aliarum orbis urbium nunc reformatissima, num. 4.

Vti inualidis etiã ante hac malum, sed non erant antea tot inualida ac nuuc, num. 5.

X

X*eniorum datio Iudici, quæ ante hac erat illicita, puniatur hic, non autem quæ antea licebat, qualis est dari solita in vrbe ad Natale Domini, modo animo recto, & ob meram liberalitatem, intra quantitatem permisam fiat, nu. 32.*

Xeniorum etiam permissorum datio, non licet, si principaliter fiat ad Iustitiam obtinendam, licet autem, si principaliter ob meram liberalitatem & honestam gratitudinẽ fiat, quamuis minus principaliter fiat ad iustitiam obtinendam, nu. 32.

Xenia ita dari, vel non dari possunt gratiarum Authoribus, & Protectoribus, ac Iudicibus, nu. 33.

Xenia quæ nimia, arbitrio boni viri definiendum, nu. 33.

Quarta, quòd ad hanc incurrèdā non oportet, quòd id faciens carcat iurisdictione, quòd requirebat Bulla in alio Manu. expofita faltem quoad aliquos.

Quinta, quòd propofitum percutiendi feu interficiendi, quòd fufficit ad peccatum mortale, non fufficit ad incurandum hanc excommunicationem; imò eff neceffe, quòd concipiatur tempore animi pacati, vel tranquilli, iuxta Caic. vbi fupra; quanquam nota fententia, factis efl vt concipiatur etiam tempore turbati & irati: modo concipiatur ante iuram, & tempus percuffionis vel mortis: quia per hoc fervatur proprietas feu fpecificitas, quam hanc claufula fignificat in hoc cap.

Vndecima fertur in hac verba. *Excommunicatus omnes, vbi quibuslibet in eadem curia iurisdictionem obtinent, et delegatam eius potestatem usurant, spoliant, detinent, moventes in eadem, vel quos talia fieri mandant.*

Duodecima fertur in hac verba. *Excommunicatus interficientes, multantes, verberantes, percussiones, captivos, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, ac Patriarchas, Archiepifcopos, & Epifcopos, legatos, vel Nuncios, aut eorum legatos, aut in eorum territoris, terris, seu dominiis, eaque mandantes, vel extra habentes, seu praefidentes eis auxilium, consilium, vel favorem.*

Declatio prima, quòd hanc claufula includit ventètes ad vrbem, vel ab ea recedentes causa deuotionis vel peregrinationis, quos non includit Bulla eiusdem D. N. quan expofitimus. Et notandum, nisi quando in ea non dicitur Sedes Apost.

Secunda, quòd includit omnes venientes a Sed. Apost. & recedentes ab ea, siue vaneat Roma. siue foris: non tamen venientes Romam, si alia causa, quia deuotionis, & peregrinationis ad eam veniant; neque venientes ad vrbem, vbi extra illam fuerit Curia, si alio respectu quam Sedis Apost. incurrat ad eam, vel recesserint ab ea: ut not. in cap. ego N. de iurcur. verb. vltima. Ita de declarationem Ioan. Andr. Pano. & Felin.

Tertia, quòd non includit eos, qui vadunt, degunt, aut recedunt, à loco vbi est Curia, si non proficiscuntur, verficuntur, aut reuertantur ratione curiae, si illa not. est Roma. Caic. vbi sup. cap. 4.

ad modo culpate, de, aliquid v. v. m. ff. de iustu. & vnde vi. & qui probabim. faceret aliquid in u. vel etiam in iudiciu. epertosa. g. cap. a. de

Tota non die etiam contra Patriarchos, & cap. incur. l. cum censuris, non vt re. que de Curia.

per hanc claufulam hincipalia veritas. *Excommunicatus, i. ceter, quis suaderet, de providentibus episcopis, procedentium Patriarchi illa prouidet contra quod predicta bulla cessat iniqua quietiam contra ectionem alius, quam banoniam videtur cessare Romanam, quia tria illa veranda. seu consilium & prefidentes, includere lius et cetera, quae plura verba illa continent. Nam per mandantem, comprehenduntur rati vbius, capituli habitonem. de reg. iur. li. 6. & per consilium, & auxilium cetera: nam & defendunt, & socium esse comprehenduntur sub auxilium praestare.*

Oportet, quòd episcopus dicatur qui est consecratus, & non qui solum electus, presertat, confirmatus institutus, aut prouultus, etiam si iam adeptus sit possess. per gl. solem. in clem. dignum. de celeb. missa. & alia multa citata per Fel. in cap. extra de rescrip. Decretaria fertur in hac verba. *Excommunicamus illos, qui per se, vel alium seu alios, qualicumque personam ecclesiasticam, vel saeculares ad dictam*

Quinta, quòd hic videtur prouidetur contra illos iudices saeculares, qui cum episcopos non parentes, suis iudis non possunt capere, neque pugnare, iubent eis, vt e regno exeat; ob quòd non solum iubentes, sed & liçtores iussa exequentes, & Epem ad id ferentes, immò & consules ligantur: iubentes autem exire curam regis, vel alium locum, qui non esset eorum ditionum, esto male faceret, non tamen hac censura ligarentur: quia neque eius verba, nec eadem ratio eis aptantur.

Sexta, quòd excusatur ab hac censura. *Excommunicamus illos, qui per se, vel alium seu alios, qualicumque personam ecclesiasticam, vel saeculares ad dictam*

100
bellones
Dicitur
la includit pueri in
fium cauleum
Culla
secunda
nem heratun cula
Lentia uacantes ma
& inpedientes
actis

200

115

115

115

115

750 (1-3)